

Sintinoo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Sintinoo citaaboo ti Bibiloo citaabu jinaa, maanaa lasal hayey ga a ga šelaŋ. Nga fillawey man'ti kala aduŋŋa takaroo, nda nbunadam takaroo, nda Izirayel jamaa.

Sintinoo citaaboo man'ti kala cawandiyen kaŋ ga šelaŋ hayey kaŋ Irkoy n'i tee ga. A ga cahã ka hakiikandi kaŋ Irkoy na aduŋŋa taka, woo ti haya kaŋ ga cebe kaŋ haya kul ga hima ka ben Irkoy cire. Citaaboo benantaa ga, a ga allaahidu noo kaŋ Irkoy ga huga nda nga jamaa. Citaaboo sintinoo ka koy benantaa ga, Irkoy no boro ga dii a: a ga nga boŋ bayrandi, a ga ciiti, a ga nga jamaa gaa.

Sintinoo citaaboo woo ra Izirayel alaada žeenawey goo, ka cebe takaa kaŋ nda i na ngi naanaa ka goy.

Hayaa kaŋ Irkoy g'a wiri man'ti kala ir ma naanay nga, ir ma naanay allaahidu kaŋ nga n'a noo, ir ma nga yaamarey nda nga ašariyawey gana.

Aduŋŋa takaroo

¹ Sintinoo ga, Irkoy na beenaa nda gandaa taka.

² Gandaa sii nda taka kul, nga koonoo no. Kubay

goo guusu beeroo boŋ, de* Irkoy Hundoo† cindi ka dira-dira haroo boŋ.

³ Irkoy nee: «Gaayoo ma bangay!» De gaayoo bangay. ⁴ Irkoy dii kaŋ gaayoo boori. A na gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. ⁵ Irkoy na gaayoo maapoo daŋ «zaaroo», de a na kubaa maapoo daŋ «cijinoo». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari jinaa.

⁶ Irkoy nee koyne: «Farru beeri ma tee haroo ra kaŋ ga haroo fay ihinka!» ⁷ Irkoy na farroo tee. A na farroo tee ka beene haroo nda ganda haroo fay. Woo kaŋ a n'a har tee. ⁸ Irkoy na farroo din maapoo daŋ «beenaa». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hinkantoo.

⁹ Irkoy nee koyne: «Haroo kaŋ goo beenaa se ganda, ma marga nongu foo hala daw kogaa ma bangay!» Woo kaŋ a n'a har tee. ¹⁰ Irkoy na daw kogaa maapoo daŋ «laboo», de a na hari margantaa maapoo daŋ «teekoo». Irkoy dii kaŋ a boori. ¹¹ Irkoy yee ka nee: «Laboo ma dumari firzi hay. Subu kul ma nga dumiyoo hay. Tuuri dumi foo kul kaŋ ga ŋandi ma nga izoo hay, affoo kul nga dumiyoo ma bara a ga.» Woo kaŋ a n'a har tee. ¹² Dumari firzi fatta laboo cire. Subu dumi kul na nga dumiyoo hay. Tuuri kul na nga izoo hay. Dumi kul nga dumiyoo goo a ga. Irkoy dii kaŋ a boori. ¹³ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hinzantoo.

¹⁴ Irkoy nee koyne: «Hayayaŋ kaŋ ga gaay noo ma tee farroo ra kaŋ ti beenaa ka cijinoo nda

* **1:2** 1.2 «de», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «amma». † **1:2** 1.2 «Irkoy Hundoo», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hew kaŋ hun Irkoy do».

zaaroo fay, i ma tee tammaasayan waatey, nda zaarey, nda jiirey se. ¹⁵ Beenaa farroo ra, hayey wey ma gandaa noo gaay!» Woo kan a n'a har tee. ¹⁶ Irkoy na haya hinkaa tee kan ga gaay noo. Ibeeroo kan ga dii zaari here nda ikacca kan ga dii cijin here. A na handarawey mo tee. ¹⁷ A n'i dan beenaa farroo ra hala i ma gandaa noo gaay. ¹⁸ I ma dii zaaroo nda cijinoo ra, de i ma gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. Irkoy dii kan a boori. ¹⁹ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari taacantoo.

²⁰ Irkoy nee koyne: «Haroo ma too nda hundikoyni. Cirawyan ma deesi gandaa bon beenaa farroo here!» ²¹ Irkoy na adabba beerey nda hundikoyney kan ga nuuri nuuri haroo ra, a n'i kul taka, affoo kul nda nga dumoo. A na cirawey kan ga deesi mo kul taka, dumi nda dumi. Irkoy dii kan a boori. ²² Irkoy na albarka dan i ra ka nee: «Hayey kan ga huna haroo ra ma hay ka cere hay ka boobo ka teekoo harey too. Cirawey mo ma hay ka cere hay gandaa ra!» ²³ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari guwantoo.

²⁴ Irkoy nee koyne: «Hundikoyni dumi kul ma fatta laboo cire: adabba, nda labukoy, nda ganjihooga dumi kul!» Woo kan a n'a har tee. ²⁵ Takaa woo nda Irkoy na ganjihooga, nda adabba, nda labukoy kul tee, affoo kul nda nga dumoo. Irkoy dii kan a boori. ²⁶ Irkoy nee: «Ir ma boro tee, a ma hima nda ir. A ma tee ir cine! A ma tee jineboro teekoo hamiisaa se, nda ciraw, nda adabba, nda gandaa kul, nda labukoy kul kan ga ziilam-ziilam laboo ga.»

²⁷ Irkoy na boro taka hala a ma hima nda nga. Nga himakasinaa no kaŋ a n'a taka. A n'i taka k'i tee aru nda woy.

²⁸ Woo banda ga, Irkoy na albarka daŋ i ra, a nee i se: «Wa hay, war ma cere hay ka boobo. Wa gandaa too, war m'a laama. Teekoo hamiisaa, nda ciraw, nda adabba kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, war ma tee i se jineboro.» ²⁹ Irkoy nee koyne: «Nga ne, subu kul kaŋ goo laboo ga kaŋ ga dumi tee, nda tuuri kul kaŋ ga ize nda dumi tee, ay g'i noo war se, i ma tee war meehunaa. ³⁰ Gandaa adabba kul, nda ciraw kul, nda labukoy kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, maanaa hundikoyne kul, ay g'i noo subu firzoo kul, a ma tee ngi meehunaa.» Woo kaŋ a n'a har tee. ³¹ Irkoy na hayey kul laasaabu kaŋ a n'i tee. A dii kaŋ i hanse ka boori. Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari idduwantoo.

2

¹ Takaa woo nda beenaa, nda gandaa, nda haya kul kaŋ goo i ra takandi ka ben.

² Jirbi iyyantoo hane takaroo goyoo kul kaŋ Irkoy n'a tee ben, de mo jirbi iyyantoo din hane a hunanzam nga goyoo kul kaŋ a n'a tee ra. ³ A na albarka daŋ zaari iyyantoo ra k'a yeeti jere ga, zama zaaroo din ra a hunanzam nga takaroo goyoo kul ra kaŋ a n'a tee.

Aroo nda woyoo goro Eden saddin̄aa ra

⁴ Woo ti beenaa nda gandaa takaroo fillaa.

Waatoo kaŋ Irkoy Abadantaa na beenaa nda gandaa tee, ⁵ ba saaji tuuri kaccu foo sii laboo boŋ. Saaji dumari mo mana zay, zama Irkoy Abadantaa mana ncirni kaŋandi laboo boŋ jina. Boro mo sii no kaŋ ga laboo beeri. ⁶ Amma harandaŋ ga tun laboo cire kaŋ ga laboo beeneheroo kul haŋandi. ⁷ Labuhamni no Irkoy Abadantaa n'a zaa laboo ra ka aru hanse jina, a duu ka hundi funsu niiney ra. Aroo tee hundikoyni.

⁸ Woo banda ga, Irkoy Abadantaa na saddiŋa duma gandaa ra kaŋ se i ga nee Edeŋ. Edeŋ woo sii kala waynahunay here. A na aroo kaŋ a n'a hanse gorandi a ra. ⁹ Irkoy Abadantaa na tuuri kul kaŋ nga gunayanoo ga boori zayandi laboo ra kaŋ ga ize hay kaŋ ga boori ŋaayan se. Saddiŋaa gamoo ra a na tuuriŋaa hinka zayandi: hunayan tuuroo nda tuuroo kaŋ ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra.

¹⁰ Isa foo fatta Edeŋ gandaa ra kaŋ ga saddiŋaa haŋandi. No din ra isaa haroo fay ka tee kabe taaci. ¹¹ Isa jinaa maapoo ti Pišoŋ, a ga gandaa kaŋ maapoo ti Hawila kul kuubi k'a bere. Ganda no kaŋ ra wura goo. ¹² Wura alhakiikaa bara gandaa din ra. Deeli dumi kaŋ maapoo ti bedeliyom nda tondoo kaŋ maapoo ti oniks mo goo a ra. ¹³ Isa kabe hinkantoo maapoo ti Gihon, a ga gandaa kaŋ maapoo ti Kuš kul kuubi k'a bere. ¹⁴ Isa hinzantoo maapoo ti Tigir. Nga ti haroo kaŋ ga zuru Asiri gandaa se waynahunay here. Isa taacantoo maapoo ti Efrat.

¹⁵ Irkoy Abadantaa na aroo zaa k'a gorandi saddiŋaa ra hala a m'a beeri, a m'a hawgay.

¹⁶ Irkoy Abadantaa na aroo noo yaamar ka nee a se: «Tuuri kul kaŋ goo saddin̄aa ra, n'ga hin ka izey ŋaa, ¹⁷ kala tuuroo kaŋ ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra. Tuuroo din, masi izoo ŋaa, zama han kul kaŋ n'n'a ŋaa, šikka sii n'ga buu.»

¹⁸ Irkoy Abadantaa nee nga boŋ se: «A si boori aru ma cindi nga foo. Ay ga faabakaw tee a se, nga cine hangasine.» ¹⁹ Irkoy Abadantaa kaŋ na labu zaa ka ganjihooga kul nda ciraa kul hanse, a n'i ka koy aroo do hala nga ma dii maapey kaŋ a g'i daŋ i ga. Hundikoyni kul maapey kaŋ aroo n'a noo a se, nga nda a ga ciyandi. ²⁰ Aroo na maa daŋ adabba kul ga, a daŋ ciraa kul ga, a daŋ ganjihooga kul ga. Amma a mana duu i ra faabakaw kaŋ ga tee a se nga cine hangasine.

²¹ Irkoy Abadantaa na aroo kaŋandi jirbi koma ra. Kaŋ aroo goo ma jirbi kul, Irkoy na aroo caraw birey affoo kaa, de a na bašooyeeti dogoo ra. ²² Irkoy Abadantaa na caraw biriyoo kaŋ a n'a kaa aroo ra bere k'a tee woy k'a ka koy aroo do. ²³ Kaŋ aroo dii a kul, a kaati ka nee:

«Nhuu, woo ti hamoo kaŋ hun ay hamoo ra,
kuroo kaŋ hun ay kuroo ra.

Woo, maapey kaŋ ga huru a ga, ti <woy>,
zama aru ra a hun.»*

²⁴ Woo ka kate, aru ma hun nga ŋaa nda nga baaba do ka denji nga wandoo ga, de i ga tee gaaham folloku.

²⁵ Ihinkaa kul, aroo nda nga wandoo, cindi gaa koonu bila nda i ma haw.

* **2:23** 2.23 Ebere hantumoo ra, «aru» nda «woy» kalimawey ga baa ka hima.

3

Aroo nda woyoo zunubu jinaa

¹ Ganjihoogawey kul kaŋ Irkoy Abadantaa n'i tee, gondi caram ka bisa i kul. Gondoo na woyoo hãa ka nee: «Cimi da no kaŋ tuuri kul kaŋ goo saddiŋaa ra, Irkoy nee war masi izoo ŋaa?»

² Woyoo tuuru gondoo se ka nee: «Tuuri kul kaŋ goo saddiŋaa ra, ir ga hin ka izoo ŋaa. ³ Amma tuuroo kaŋ goo saddiŋaa gamoo ra, Irkoy nee ir se kaŋ ir masi izoo ŋaa, ir masi ba tuku a do nda ir si baa ir ma buu.» ⁴ Gondoo nee woyoo se: «Kalaa, kalaa! War si buu baffoo. ⁵ Hayaa kaŋ no man'ti kala Irkoy ga bay kaŋ han kaŋ war n'a ŋaa war moŋey ga hay. War ga tee sanda nga, war ga ihenna nda ifutu kaa cere ra.»

⁶ Woyoo dii kaŋ tuuroo izoo ga boori ŋaayan se. Nga gunayanoo ga boori, de mo boro ga alhawa a se, zama lakkal no a ga noo. A na tuuroo ize foo kosu, a n'a ŋaa. Nga banda ga, nga kurŋoo kaŋ goo a bande, a n'a noo, de nga mo n'a ŋaa. ⁷ Dogoo din da ngi boro hinkaa kul lakkaley zunbu ka bay kaŋ gaa koonu no ngi goo. I na jeejay fitayan kaa k'i daŋ-daŋ cere ga, i ma tee lenpe ngi affoo kul se.

⁸ Aroo nda woyoo maa Irkoy Abadantaa cee jindoo kaŋ goo ma dira-dira saddiŋaa ra waatoo kaŋ cijinoo hew baanaa ga fara. I koy tugu Irkoy Abadantaa se saddiŋaa tuurey gamey ra.

⁹ Amma Irkoy Abadantaa na aroo cee, a n'a hãa ka nee: «Man ra n'goo?» ¹⁰ A n'a zaabi ka nee: «Ya nka maa ni cee jindoo saddiŋaa ra, ay hunbur, zama ay goo gaa koonu. Woo se

ay koy tugu.» ¹¹ Irkoy Abadantaa nee aroo se: «May ka ni bayrandi kan n'goo gaa koonu? Ni nka tuuroo izoo ηaa kan ay na ni yaamar mas'a ηaa?» ¹² Aroo n'a zaabi ka nee: «Woyoo kan n'n'a noo ya ne, nga k'ay noo tuuroo izoo, woo ka kate y'a ηaa.»

¹³ Irkoy Abadantaa nee woyoo se: «Cin ti woo kan n'n'a tee?» Woyoo n'a zaabi ka nee: «Gondoo k'ay darga, woo ka kate y'a ηaa.»

¹⁴ Irkoy Abadantaa nee gondoo se:

«Woo kan n'n'a tee sabbu se,
n'ga laali adabba kul
nda ganjihooga kul gamey ra.

Hō banda ga, ni gondoo ga n'ga dira,
labuhamni no n'ga ηaa ni hunaroo kul ra.

¹⁵ Ay ga iberitaray dan ni nda woyoo game,
ay g'a dan ni hayroo nda nga hayroo game.
A ga ni bojoo motti,
ni mo ga ceekaroo motti.»

¹⁶ A nee woyoo se:

«Ay ga farayan boobo tonton ni alhaamidutaraa
hottaa ga.

Kala hottay hala n'ga hay.

Ni kurjoo se n'ga alhawa,
amma nga no ma ni juwal.»

¹⁷ A nee aroo se: «N'na hanajer ni wandoo se,
de mo n'na tuuroo izoo ηaa kan ay na ni yaamar
mas'a ηaa,

woo se laboo ga laali ni maaganda se.
Farayan nda n'ga duu ni meenjaroo
ni hunaroo kul ra.

¹⁸ Karji nda ngorfu ga zayandi ma ne.
N'ga dumarey ηaa

kaŋ ga zay saajey ra.

¹⁹ Ni sungaa ra n'ga duu ni meenjaaroo
hala ma yee laboo
kaŋ ra ni zandi,
zama labu ti ni,
de mo laboo ra n'ga yee.»

²⁰ Aroo kaŋ maapoo ti Adama* na nga wandoo
maapoo dan Haawa (maanaa «hunayan»), zama
nga ti hundikoyni kul kaŋ ti boro jaa.

²¹ Irkoy Abadantaa na kuuru bankaarayyan
tee Adama nda nga wandoo se k'i dan i ga.

²² Woo banda ga, Irkoy Abadantaa nee: «Sohõ
kaŋ bora tee sanda ir kaŋ ga ihenna nda ifutu
kaa cere ra, ir ma hawgay a masi deebe ka
hunayan tuuroo izoo kosu k'a ŋaa ka huna hala
abada.» ²³ Irkoy Abadantaa n'a fattandi Eden
saddiŋaa ra hala a ma koy laboo beeri kaŋ ra
a zandi. ²⁴ A n'i gaaray i ma koy taray. A na
almalaykayan kaŋ se i ga nee ŧeribey nda takuba
kaŋ ra nuune ga fatta kaŋ ga bere-bere, gorandi
Eden saddiŋaa waynahunay kaboo ga hala i ma
borey ganji i ma koy hunayan tuuroo do.

4

Kabila na Habila wii

¹ Adama gorokasinay nda nga wandoo Haawa.
Woyoo tee alhaamidu, a na ize dan aduŋna ra
kaŋ maapoo ti Kabila*. Haawa nee: «Ay duu
iz'aru Abadantaa albarkaa ra.» ² Woo banda
ga, a yee ka ize dan aduŋna ra kaŋ maapoo ti

* **3:20** 3.20 Adama maanaa ti «labu». * **4:1** 4.1 Kabila maanaa
ti «duuyan».

Habila†. Habila tee alman kurkaw, Kabila tee beerikaw.

³ Waatiyaŋ banda ga, Kabila na faari-izeyaŋ tee sargari Abadantaa maapoo ga. ⁴ Habila, nga mo, kate nga almanoo gunde jinawey, de a na ham henney noo a se. Habila nda nga sargaroo kan Abadantaa se. ⁵ Amma Kabila nda nga sargaroo mana kan a se. Kabila hanse ka futu hala ndumoo nka bibi cere ra. ⁶ Abadantaa nee Kabila se: «Macin se n'ga futu, macin se n'ga bibandi? ⁷ Nda n'na taka henna tee kaŋ ga hima, n'ga ni boŋoo jer! Amma nda mana taka henna tee, zunuboo ga daaru ni hugoo miŋoo ga. A ga alhawa nga ma duu ni, amma ni, ma hin a!»

⁸ Kabila na šenni fur nga armaa Habila ga kaŋ ngi ma koy hawsaa ra. Waatoo kaŋ i too hawsaa ra, a sar ka gum Habila ga, a n'a wii. ⁹ Kaŋ woo tee, Abadantaa na Kabila hãa ka nee: «Man ni armaa Habila?» A n'a zaabi ka nee: «Ay si bay. Ni nka maa agay no m'ay armaa lakkal wala?» ¹⁰ Irkoy nee a se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee? Ni armaa kuroo na ni wurru za laboo ga hala ay do. ¹¹ Sohõ n'ga laali, de laboo ga garsaka ma ne, nga kaŋ na ni armaa kuroo haŋ kaŋ ni kaboo n'a doori. ¹² Nda n'na laboo beeri, n'si duu nga albarkaa. N'ga tee soomasoomante kaŋ ga windi-windi aduŋŋa ra.»

¹³ Kabila nee Abadantaa se: «Ay zukandoo ga hanse ka tiŋ ya ne. ¹⁴ Nga ne, hõ n'n'ay gaaray k'ay kaa laboo ga. Ay ga hima ka tugu ma ne. Ay ga tee soomasoomante kaŋ ga windi-windi aduŋŋa ra. Boro kul kaŋ duu agay g'ay wii.»

† 4:2 4.2 Habila maanaa ti «harandaŋ».

¹⁵ Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Boro kul kaŋ na ni wii, ga zukandi cee iyye ka faasa ma ne.» Woo banda ga, Abadantaa na tammaasa daŋ Kabila ga hala boro kaŋ dii a mas'a wii. ¹⁶ Kabila hun Abadantaa jine, a koy goro gandaa kaŋ se i ga nee Nodu kaŋ goo Eden se waynahunay.

Kabila hayroo

¹⁷ Kabila gorokasinay nda nga wandoo. Woyoo tee alhaamidu, a duu nga boŋ, iz'aroo maapoo ti Henok. Kabila na koyra foo gorandi. A na koyraa maapoo daŋ Henok kaŋ ti nga iz'aroo maapoo. ¹⁸ Henok ti Irad baaba, Irad ti Mehuyahel baaba, Mehuyahel ti Metuŝahel baaba, Metuŝahel ti Lemek baaba.

¹⁹ Lemek hiiji wande hinka. Ijinaa maapoo ti Ada, ihinkantoo ti Sila. ²⁰ Ada na Yabal hay. Kurkey kaŋ goo hukumey cire saajoo ra kaag'aroo ti Yabal. ²¹ Yabal kayn'aroo maapoo ti Yubal. Yubal woo, nga ti kurbukarkey nda laatikarkey kaag'aroo. ²² Sila mo na ize foo daŋ aduŋŋa ra kaŋ maapoo ti Tubal-Kayen. Tubal-Kayen no ma alhan nda guuru denyan dumi kul tee. Nga woymaa ti Naama. ²³ Lemek nee nga wandey se:

«Ada nda Sila, wa maa ya ne!
Lemek wandey, wa haŋajer ay ŝennoo se!
Boro kaŋ n'ay maray, ay g'a wii.
Zankaaru kaŋ n'ay kar, ay g'a wii.

²⁴ Kabila ga faasandi cee iyye,
Lemek cee woyye cindi iyye (77).»

²⁵ Adama yee ka duu nga wandoo ga iz'aru foo kaŋ Haawa na maapoo daŋ Seti (maanaa

«sufuray»), zama a nee: «Irkoy yee ka doonandi ya ne iz'aru kaŋ yee Habila dogoo ra kaŋ Kabila n'a wii.» ²⁶ Seti mo duu iz'aru foo kaŋ a na maapoo daŋ Enoš. Zamanoo din ra, borey sintin ka Abadantaa maapoo cee.

5

Adama hayroo, k'a zaa a ga ka koy Nuhu ga

¹ Adama hayroo taarikoo ne. Hanoo kaŋ Irkoy na boro taka, a nk'a tee a ma hima nda nga.

² Hanoo kaŋ Irkoy na aru nda woy taka, a na albarka daŋ i ra, a na maapey daŋ «boro».

³ Waatoo kaŋ ra Adama too jiiri zangu nda waranza (130), nga no a duu iz'aru foo sanda nga cine. Nga himakasinaa no. Maapoo kaŋ a n'a daŋ a ga ti Seti. ⁴ Seti hayyanoo banda ga, Adama huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ⁵ Adama duu jiiri zangu yagga nda waranza (930) aloomur jina, a faati.

⁶ Waatoo kaŋ Seti duu jiiri zangu nda igguu (105), a na Enoš hay. ⁷ Enoš hayyanoo banda ga, Seti huna jiiri zangu yaaha nda iyye (807). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ⁸ Seti duu jiiri zangu yagga nda iwoy cindi hinka (912) aloomur jina, a faati.

⁹ Waatoo kaŋ Enoš duu jiiri woyyagga (90), a na Kenan hay. ¹⁰ Kenan hayyanoo banda ga, Enoš huna jiiri zangu yaaha nda iwoy cindi guu (815). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ¹¹ Enoš duu jiiri zangu yagga nda igguu (905) aloomur jina, a faati.

¹² Waatoo kaŋ Kenan̄ duu jiiri woyye (70), a na Malalel hay. ¹³ Malalel hayyanoo banda ga, Kenan̄ huna jiiri zangu yaaha nda woytaaci (840). A na iz'aruyan̄ nda ize woyyan̄ hay. ¹⁴ Kenan̄ duu jiiri zangu yagga nda iwoy (910) aloomur jina, a faati.

¹⁵ Waatoo kaŋ Malalel duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Yered hay. ¹⁶ Yered hayyanoo banda ga, Malalel huna jiiri zangu yaaha nda waranza (830). A na iz'aruyan̄ nda ize woyyan̄ hay. ¹⁷ Malalel duu jiiri zangu yaaha nda woyyagga cindi guu (895) aloomur jina, a faati.

¹⁸ Waatoo kaŋ Yered duu jiiri zangu nda woydu cindi hinka (162), a na Henok hay. ¹⁹ Henok hayyanoo banda ga, Yered huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyan̄ nda ize woyyan̄ hay. ²⁰ Yered duu jiiri zangu yagga nda woydu cindi hinka (962) aloomur jina, a faati.

²¹ Waatoo kaŋ Henok duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Metusala hay. ²² Metusala hayyanoo banda ga, Henok na Irkoy gana jiiri zangu hinza (300). A na iz'aruyan̄ nda ize woyyan̄ hay. ²³ Henok duu jiiri zangu hinza nda woydu cindi guu (365) aloomur. ²⁴ Henok na Irkoy gana, boro mana dii a koyne, zama Irkoy k'a zaa k'a ka koy nga do.

²⁵ Waatoo kaŋ Metusala duu jiiri zangu nda woyyaaha cindi iyye (187), a na Lemek hay. ²⁶ Lemek hayyanoo banda ga, Metusala huna jiiri zangu iyye nda woyyaaha cindi hinka (782). A na iz'aruyan̄ nda ize woyyan̄ hay. ²⁷ Metusala duu

jiiri zangu yagga nda woydu cindi yagga (969) aloomur jina, a faati.

²⁸ Waatoo kaŋ Lemek too jiiri zangu nda woyyaaha cindi hinka (182), a na iz'aru foo hay.

²⁹ A na maapoo daŋ Nuhu (maanaa «bine yaynandi»). Lemek nee: «Woo g'ir biney yaynandi laboo kaŋ Abadantaa n'a laali goy šendaa ra.»

³⁰ Nuhu hayyanoo banda ga, Lemek huna jiiri zangu guu nda woyyagga cindi guu (595). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ³¹ Lemek duu jiiri zangu iyye nda wooye cindi iyye (777) aloomur jina, a faati.

³² Nuhu goo nda zangu guu (500) kaŋ a na Sem, nda Šam, nda Žafet hay.

6

Nbunadam borolaalataraa

¹ Waatoo kaŋ nbunadam sintin ka hay ka cere hay laboo ga, i duu ize woyyan. ² Irkoy iz'arey* dii kaŋ nbunadam ize woyey ga boori, de i na woyey hiiji kaŋ i n'i suuba i ra. ³ Abadantaa nee: «Hundoo kaŋ ay n'a noo nbunadam se si cindi a ra hala abada, zama a man'ti kala faatante. Nga aloomuroo ga tee jiiri zangu nda waranka (120).» ⁴ Zamanoo din ra, boro doogoyan goo gandaa ra. I ga bara waatoo kaŋ Irkoy iz'arey† koy goro nda nbunadam ize woyey ka duu i ga izeyan. Ngi ti cee jinaa wongaari forantey.

⁵ Abadantaa dii kaŋ nbunadam borolaalataraa hanse ka boobo gandaa ra, de mo waati kul

* **6:2** 6.2 «Irkoy iz'arey», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «beenaa borey». † **6:4** 6.4 Sorro 2to.

nga binoo miilawey man'ti kala ifutu. ⁶ Woo se Abadantaa nimsi nda haya kaŋ se nga na borey tee laboo boŋ, de mo binoo hanse ka maray. ⁷ Abadantaa nee: «Borey kaŋ ay n'i taka, ay g'i tuusu k'i kaa laboo boŋ, k'a dii za nbunadam hala alman, hala labukoy, hala ciraw, zama ay nimsi nda haya kaŋ se ay n'i tee.» ⁸ Amma Nuhu duu alhormo Abadantaa do.

Fillaa kaŋ ga šelan Nuhu ga

⁹ Woo ti Nuhu fillaa. Nuhu man'ti kala boro šerrante kaŋ ga henan nga alwaddey ra. A na Irkoy gana. ¹⁰ Iz'aru hinza no Nuhu n'i hay kaŋ maapey ti Sem, nda Šam, nda Žafet.

¹¹ Irkoy do, nbunadam hasara, gandaa too nda ngi kurimunyanoo. ¹² Irkoy dii kaŋ gandaa hasara, zama takahaya foo kul kaŋ goo laboo boŋ na fondo futu zaa. ¹³ Woo banda ga, Irkoy nee Nuhu se: «Ay na anniyaa zaa ka benandi nda hundikoyney kul, zama i na gandaa too nda ngi kurimunyanoo. Ay ga ngi nda gandaa halaci. ¹⁴ Amma ni, sunduku beeri tee nda bundu yakuwante kaŋ ga tee ma ne harihii. Ma hugu-huguyan tee sundukoo ra. Ma gundoo nda tarayheroo kul yon nda yonhaya. ¹⁵ Takaa ne kaŋ nda n'ga hima k'a tee: hiyoo ma duu kabedaaru zangu hinza (300) kuuyan. A ma duu kabedaaru woyguu (50) hayyan. A ma duu kabedaaru waranza (30) kayyan. ¹⁶ Ma zanfun kaŋ ga sawa nda kabedaaru foo hayyan kaa beeneheroo ra. Sundukoo caraa ga ma mijoo kaa. Ma sooro hinka cin gundoo ra. ¹⁷ Nga ne, agay, ay ga hari beeri foo kaŋandi laboo boŋ

hala a ma takahaya kul kaŋ hundi goo niinoo ra kaŋ goo beenaa cire halaci. Haya kul kaŋ goo laboo boŋ ga dere. ¹⁸ Amma ni, ay ga ni noo amaana. N'ga huru sundukoo kaŋ n'n'a tee harihii ra, ni nda ni iz'arey, nda ni wandoo, nda ni nzurawey kaŋ ti ni izey wandey. ¹⁹ Takahaya kul kaŋ ra hundi goo, ma ihinka-hinka daŋ ni bande hiyoo ra, woy nda aru, hala i ma hin ka huna ni bande. ²⁰ Ma woy nda aru zaa cirawey dumey kul ra, nda almaney dumey kul ra, nda labukoyey dumey kul ra. I ga kaa ni do, hala i ma hin ka huna. ²¹ De mo haya kul kaŋ ti ŋaayan kaŋ ga bara, m'a zaa ni bande, hala a ma tee ni nda ey se šilfandaa.»

²² Hayey kul kaŋ Irkoy n'i har, Nuhu n'i tee. A n'i tee nda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar.

7

Harihiyoo huruyanoo

¹ Woo banda ga, Abadantaa nee Nuhu se: «Huru harihiyoo ra, ni nda ni hugoo borey kul, zama ay do, ni hinne ti šerrante ni alwaddey ra. ² Adabbawey kul kaŋ ga halal, dumi foo kul, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra. Wey kaŋ ga harram, dumi foo kul, ma woy nda aru foo zaa i ra. ³ Cirawey mo, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra hala ŋi dumoo masi dere laboo boŋ. ⁴ Zama ne nda jirbi iyye ay ga ncirni zumandi laboo boŋ kaŋ ga kara cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). Haya kul kaŋ ti hundikoyni kaŋ ay n'a tee kaŋ goo laboo boŋ, ay g'a tuusu.» ⁵ Hayey kul kaŋ Abadantaa n'i yaamar, Nuhu n'i tee.

⁶ Jiiri zangu iddu (600) bara Nuhu se waatoo kaŋ hari beeroo kaa ka laboo daabu. ⁷ Nuhu nda nga iz'arey, nda nga wandoo, nda nga iz'arey wandey huru hiyoo ra ka hun hari beeroo cire. ⁸ Adabbawey kul, wey kaŋ ga halal nda wey kaŋ ga harram, nda cirawey nda haya kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, ⁹ ihinka-hinka, woy nda aru, kaa Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra, sanda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar. ¹⁰ Jirbi iyye banda ga, hari beeroo kaa ka laboo daabu.

Hari beeroo

¹¹ Nuhu jiiri zangu idduwantoo (600to) ra, handu hinkantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ga, hanoo din, laboo cire guusu beeroo mijey kul bagu nda hari, beenaa mo mijey feeri. ¹² Ncirjoo kaŋ laboo boŋ cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). ¹³ Hanoo din hunday no Nuhu nda nga iz'arey kaŋ ti Sem, nda Šam, nda Žafet, nda Nuhu wandoo, nda nga iz'arey wande hinza huru harihiyoo ra, ¹⁴ ngi nda hooga dumi kul, nda adabba dumi kul, nda labukoy kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga dumi kul, nda ciraw dumi kul nda hayey kul kaŋ goo nda fata ka deeši. ¹⁵ Takahaya kul kaŋ hundi goo a ra, kaa ihinka-hinka Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra. ¹⁶ Dumi foo kul woy nda aru ka huru hiyoo ra sanda takaa kaŋ nda Irkoy na Nuhu yaamar. Woo banda ga, Abadantaa na harihiyoo mijoo daabu a ga.

¹⁷ Hari beeroo woo kara laboo ga jirbi woytaaci (40). Haroo hanse ka boobo, de a na hiyoo doyandi k'a jer laboo ga. ¹⁸ Haroo hanse ka

tonton ka boobo laboo ga, de hiyoo cindi ka doy haroo boŋ. ¹⁹ Haroo cindi a ga hanse ka tonton ka boobo laboo ga. Haroo na tondi hondu beerey kul kaŋ goo beenaa cire daabu. ²⁰ Haroo na tondi hondey daabu, de mo a bisa ey nda kabedaaru woy cindi guu (15). ²¹ Hundikoyni kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, za cirawey hala adabbawey, hala hoogawey nda haya kul kaŋ ga nuurijuuri laboo ga nda nbunadamey kul halaci. ²² Haya kul kaŋ hundi goo niinoo ra kaŋ goo labu kogaa boŋ kul buu. ²³ Irkoy na haya kul kaŋ ti hundikoyni kaŋ goo laboo ga tuusu k'i derandi, ma dii za nbunadam hala adabba, hala labukoy, hala ciraa, i kul tuusandi ka dere laboo boŋ. Nuhu nda wey kaŋ goo a bande hinne ka hallasi. ²⁴ Haroo cindi laboo boŋ jirbi zangu nda woyguu (150).

8

Hari beeroo benantaa

¹ Woo banda ga, Irkoy neli Nuhu nda hoogawey nda adabbawey kul ga kaŋ goo a bande harihiyoo ra. Irkoy na hew foo funsu laboo boŋ kaŋ na haroo zumandi. ² Laboo cire guusu beeroo mijney nda beenaa mijney daabu, de ncirpoo kay. ³ Kayna-kayna haroo ga yee ganda laboo ga. Hala a ga too jirbi zangu nda woyguu (150) kul haroo cindi a ga yee ganda ka kacca. ⁴ Handu iyyantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ra, hiyoo koy kay gandaa kaŋ maapoo ti Ararat tondi hondey boŋ. ⁵ Haroo cindi de a ga zunbu hala handu woyantoo (10to) ga. Handu

woyantoo (10to) din zaari jinaa, tondi hondey boŋey sintin ka fatta.

⁶ Jirbi woytaaci (40) banda ga, Nuhu na zanfunoo feeri kaŋ a n'a kaa hiyoo beeneheroo ra.

⁷ A na gaaru-gaaru foo donto, a deeši ka koy, amma cee boobo gaaru-gaaroo ga koy a ga yee kate, hala waatoo kaŋ ra haroo ben laboo ga.

⁸ Woo banda ga, Nuhu yee koyne ka tuuzun foo donto ka dii wala haroo yee ganda laboo ga.

⁹ Amma tuuzunoo mana hin ka duu nongu kaŋ ra nga ga kay. A yee kate hiyoo do, zama haroo na laboo kul daabu. Nuhu na nga kaboo šerre, a na tuuzunoo dii, a n'a daŋ nga bande hiyoo ra.

¹⁰ A batu hala jirbi iyye koyne, a duu ka yee ka tuuzunoo donto a ma koy. ¹¹ Tuuzunoo yee kate a do almaaroo ra, hiino zaytupaa fita gani foo goo miŋoo ra. Waatoo din Nuhu bay kaŋ haroo yee ganda. ¹² A yee koyne ka batu hala jirbi iyye, a duu ka tuuzunoo donto, tuuzunoo mana yee kate a do koyne.

¹³ Nuhu jiiri zangu iddu nda affaantoo (601to) handu jinaa zaari jinaa, nga no haroo kogu ka ben laboo ga. Nuhu na hiyoo daabirjoo kaa a ga, de a dii kaŋ laboo kogu. ¹⁴ Handu hinkantoo jirbi waranka cindi iyyantoo (27to) hane, laboo kogu karbaši.

¹⁵ Woo banda ga, Irkoy šelaŋ Nuhu se ka nee: ¹⁶ «Fatta hiyoo ra, ni nda ni wandoo, nda ni iz'arey nda ngi wandey. ¹⁷ Hundikoyni dumi kul kaŋ goo ni bande, nda cirawey, nda almaney, nda labukoyey kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, m'i ka fatta ni bande hiyoo ra. I ma juurijuuri laboo ga, i ma hay ka cere hay, ka

boobo gandaa ra!» ¹⁸ Nuhu nda nga iz'arey nda nga wandoo nda nga izey wandey fatta a bande. ¹⁹ Adabbawey kul, nda labukoyey kul, nda cirawey kul, nda haya kul kaŋ ga puurijuuri laboo ga, dumi foo kul fatta cere bande hiyoo ra.

²⁰ Nuhu na sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga. Nuhu zaa adabba halalantey nda ciraw halalantey ra, a n'i tee sargari kukurante sargari tonadogoo boŋ. ²¹ Abadantaa maa sunnaaraa kaana, de a nee nga binoo ra: «Ay si yee ka gandaa danga nbunadam sabbu se, ba nda nbunadam binoo miilawey man'ti kala ifutu za nga zankataraa ga. Ay si yee ka hundikoyney kul halaci sanda takaa kaŋ agay ne k'a tee.

²² Kullihinne gandaa ga bara, dumayan nda hegayyan, yayni nda konni, kaydiya nda jiyaw, cijin nda zaari si ben.»

9

Irkoy na Nuhu noo amaana

¹ Irkoy na albarka daŋ Nuhu nda nga iz'arey ra ka nee i se: «Wa tonton, war ma hay ka cere hay, de war ma gandaa too. ² Hõ banda ga, war ga tee hunburhaya nda jitandikaw gandaa adabba kul se, nda ciraa kul, nda hundikoyni kul kaŋ ga puurijuuri laboo ga, nda teekoo hamiisa kul. Wey kul ay n'i daŋ war kabey ra. ³ Haya kul kaŋ ga huna, a ga puurijuuri, ga tee war meehunaa sanda subu firzoo takaa. Ay n'i kul noo war se.

⁴ Amma war masi ham ŋaa kaŋ ra hundi goo, maanaa hamoo nda nga kuroo. ⁵ Amma mo, war kuroo kaŋ ti war hunaroo, boro kul kaŋ a n'a mun, ay g'a hãa nda a. A ma tee adabba wala adamize. Adamize foo kul ay g'a hãa nda nga cinaa hundoo.

⁶ Boro kaŋ na adamize kuroo mun, Adamize no ma kaa ka nga mo kuroo mun, zama Irkoy nka boro taka hala a ma hima nda nga.

⁷ War, wa duu izeyaŋ, war ma hay ka cere hay. War ma gandaa too, war ma booboo a ra.»

⁸ Irkoy yee ka ŧelan Nuhu nda nga iz'arey kaŋ goo a bande se ka nee: ⁹ «Agay, ay ga war noo agay amaanaa, war nda war hayroo kaŋ ga kaa war dumawey ga, ¹⁰ nda hundikoyney kul kaŋ goo war bande, a ma tee ciraw, wala adabba, wala ganjihooga kul, nda haya kul kaŋ fatta ni bande harihiyoo ra, nda ganjihooga kul. ¹¹ Ay ga war noo agay amaanaa kaŋ hari beeri si yee ka hundikoyney kul benandi, de hari beeri si yee ka tee kaŋ ga gandaa halaci.»

¹² Irkoy nee koyne: «Agay amaanaa kaŋ goo agay nda war game, nda hundikoyne kul kaŋ goo war bande, nda zamaney kul kaŋ ga kaa borey, nga tammaasaa ti ¹³ kaŋ ay n'ay beenegondoo daŋ duulawey ra. A ga tee amaana tammaasa agay nda gandaa game. ¹⁴ Waati kul kaŋ ay na duulawey marga laboo se beene, de ay n'ay beenegondoo bangandi duulawey ra, ¹⁵ ay ga hongu agay amaanaa kaŋ goo agay, nda war, nda takahaya hundikoyney kul game. Ncirŋi si yee ka tee hari beeri ka takahayey kul halaci.

16 Beenegondoo ga bangay duulawey ra, ay g'a guna hala ya duu ka hongu amaana abadantaa kanj goo agay kanj ti Irkoy nda takahaya hundikoyney kul game kanj goo gandaa ra.»

17 Irkoy nee Nuhu se: «Woo ti amaanaa tammaasaa kanj ay n'a danj agay nda hundikoyney kul game kanj goo gandaa ra.»

Nuhu nda nga iz'arey fillaa

18 Nuhu iz'arey kanj fatta harihiyoo ra man'ti kala Sem, nda Šam, nda Žafet. Šam ti Kananj baaba. 19 Nuhu iz'aru hinzaa no ka hay ka gandaa too nda boro.

20 Nuhu ti beerikaw jinaa kanj na alaneb faari tee. 21 A na alaneboo hari mooraa hanj, a suu, de a kay nga gaa koonu nga hukkumoo ra. 22 Šam kanj ti Kananj baaba, dii nga gaa koonoo, de a koy a filla taray nga arma hinkaa se. 23 Woo banda ga, Sem nda Žafet na burmusoo zaa k'a danj ngi jesey ga, i dira ka huru nda banda-banda k'a gum. I mana dii ngi baaba gaa koonoo, zama i nka duma bere ka huru a kone. 24 Waatoo kanj suuyanoo ben Nuhu bande, a maa haya kanj nga iz'aru kaccaa n'a tee.

25 Woo ka kate, a nee:

«Ay na Kananj laali.

Yala a ma tee nga armey banjney banjaa!»

26 Nuhu yee koyne ka tonton ka nee:

«Albarka ma bara Abadantaa se kanj ti Sem
Koyoo.

Yala Kananj ma tee Sem banjaa!

27 Yala Irkoy ma Žafet feeri!

Yala alaafiyaa ma bara Sem nda Žafet hukkumey
nda cere game!

De mo Kanaŋ ma tee ngi baŋnaa!»

²⁸ Hari beeroo banda ga, Nuhu huna jiiri zangu hinza nda woyguu (350). ²⁹ Nuhu aloomuroo kul kaŋ a duu a, man'ti kala jiiri zangu yagga nda woyguu (950). Woo banda ga, a faati.

10

*Nuhu iz'arey, gandawey assiloo
(Taarikey 1na 1.5-23)*

¹ Nuhu iz'arey kaŋ ti Sem, nda Šam, nda Žafet hayroo ti wey. I duu izeyaŋ hari beeroo kaŋyanoo banda ga.

² Žafet iz'arey ti: Gomer, nda Magog, nda Maday, nda Yawaŋ, nda Tubal, nda Mešek, nda Tiras. ³ Gomer iz'arey ti: Aškenaz, nda Rifat, nda Togarma. ⁴ Yawaŋ iz'arey ti: Eliša, nda Tarsis, nda Kiti borey, nda Rodaŋ borey. ⁵ Borey wey ka zamna-zamna gungey ra, ngi laamaa foo kul nda nga šennoo, nda ngi alkabiilawey, nda ngi dumey.

⁶ Šam iz'arey ti: Kuš, nda Misirayim, nda Put, nda Kanaŋ. ⁷ Kuš iz'arey ti: Seba, nda Hawila, nda Sabata, nda Raama, nda Sabateka. Raama iz'arey ti Saba, nda Dedaŋ. ⁸ Kuš na Namuruz mo hay. Namuruz ti boro jinaa kaŋ tee wongaari laboo ga. ⁹ Namuruz tee hookaw beeri Abadantaa do. Woo ra šennoo hun kaŋ ga nee: «Hookaw beeri no Abadantaa do, sanda Namuruz.» ¹⁰ Koyra jina-jinawey kaŋ a n'i laama ti Babel, nda Erek, nda Akad, nda Kalne kaŋ goo

gandaa ra kaŋ maapoo ti Šineyar. ¹¹ Gandaa woo ra Namuruz bisa ka koy Asiri gandaa ra. A na koyrawey cin kaŋyaŋ ti: Niniwe, nda Rehobot, nda Kala, ¹² nda koyra beeroo kaŋ ti Reseŋ kaŋ goo Niniwe nda Kala gamoo ra. ¹³ Misirayim ti Lud borey hayragoo, nda Anam borey, nda Lehab borey, nda Naftuwa borey, ¹⁴ nda Patrus borey, nda Kasalu borey, nda Kaftor borey. Filisti borey mana hun kala Kasalu borey ga. ¹⁵ Kanaŋ na Sidon hay, nga ti nga iz'aru jinaa, nga дума ga, a na Heti hay. ¹⁶ Nga ga Žebus borey, nda Amor borey, nda Girgaši borey, ¹⁷ nda Hewi borey, nda Arki borey, nda Sini borey, ¹⁸ nda Arwad borey, nda Semar borey, nda Hamat borey hun. Wey kul banda ga, Kanaŋ borey alkabiilawey say-say. ¹⁹ Kanaŋ borey gandaa hirroo ti ka hun za koyraa kaŋ maapoo ti Sidon, Gerar kaboo here, hala Gaaza. Ka yee k'a dii fondaa kaŋ ga koy koyrawey ra kaŋ ti Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim here hala Leša. ²⁰ Wey ti Šam hayroo. Alkabiila foo kul goo cere bande, wey kaŋ ga šenni follokaa šelan goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

²¹ Sem kaŋ ti Žafet beer'aroo, duu iz'aruyaŋ. Eber nda nga iz'arey kul hayragoo ti nga. ²² Sem iz'arey ti: Elam, nda Ašur, nda Arfazad, nda Lud, nda Aram. ²³ Aram iz'arey ti: Utus, nda Hul, nda Geter, nda Maš. ²⁴ Arfazad na Šela hay, Šela na Eber hay. ²⁵ Eber duu iz'aru hinka. Affoo maapoo ti Peleg (maanaa «zamna»), zama nga waatoo ra laboo zamnandi. Armaa maapoo ti

Yokutaŋ. ²⁶ Yokutaŋ na Almodad hay, nda Šelef, nda Hasarmawet, nda Yera, ²⁷ nda Hadoram, nda Uzal, nda Dikla, ²⁸ nda Obal, nda Abimayel, nda Saba, ²⁹ nda Ofir, nda Hawila, nda Yobab. Wey kul man'ti kala Yokutaŋ iz'aruyaŋ. ³⁰ Ngi gorodogoo ti, m'a dii za Meša, Sefar kaboo here, hala waynahunay tondi hondey do. ³¹ Wey ti Sem hayroo. Alkabiila foo kul goo cere bande, wey kaŋ ga šenni follokaa šelaŋ goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

³² Wey ti Nuhu iz'arey alkabiilawey, alwadda ka kaa alwadda, ganda ka kaa ganda. Borey wey ga gandawey hun, ka zamna-zamna laboo ga hari beeroo kaŋyanoo banda ga.

11

Babel soorohugu kukoo cinayanoo

¹ Zaman tee kaŋ aduppa kul, šenni follokaa, nda kalima follokey no i g'a šelaŋ. ² Kaŋ adamizey saraysaray ka koy waynahunay here, i dii taraŋtaraŋ foo kaŋ goo gandaa ra kaŋ maapoo ti Šineyar. I na no din tee ngi gorodogoo. ³ I nee cere se: «Wa kaa! Ir ma ferawyaŋ kar k'i ton nuune ra.» I mana tondi ka cina, feraw nda i cina. Guduroŋ ti hayaa kaŋ ga ferawey kanji cere ga. ⁴ I nee cere se koyne: «Wa kaa! Ir ma koyra cin ir boŋ se kaŋ ra soorohugu kuku goo kaŋ boŋoo ga too beenaa. Ir ma maa tee ir boŋ se hala ir masi duu ka say-say gandaa kul boŋ.»

⁵ Abadantaa zunbu ka dii koyraa nda soorohugu kukoo kaŋ adamizey n'i cin. ⁶ Woo banda ga, a nee nga boŋ se: «Nga ne, i tee jama foo, i

ga šenni follokaa šelaŋ. Woo ti sintinoo hinne! Sohõ haya sii no kaŋ g'i ganji i ma haya tee kaŋ i baa. ⁷ Wa kaa! Ir ma zunbu ka ngi šennoo ŋaami cere ra hala affoo kul masi maa nga ceroo šennoo.» ⁸ No din ra Abadantaa na borey say-say gandaa kul ra, de i tun koyraa cinayanoo ga. ⁹ Woo se i ga nee a se Babel*, zama no din ra Abadantaa na aduŋŋa kul šennoo ŋaami cere ra. No din mo ra Abadantaa na adamizey say-say gandaa kul ra.

Sem nda nga hayroo fillaa

¹⁰ Sem hayroo ne. Jiiri hinka hari beeroo kaŋyanoo banda ga, Sem na Arfazad hay, a goo nga jiiri zango (100) ra. ¹¹ Sem huna jiiri zangu guu (500) Arfazad hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹² Arfazad goo nda jiiri waranza cindi guu (35) waatoo kaŋ ra a na Šela hay. ¹³ Arfazad huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Šela hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁴ Kaŋ Šela duu jiiri waranza (30), a na Eber hay. ¹⁵ Šela huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Eber hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁶ Kaŋ Eber duu jiiri waranza cindi taaci (34), a na Peleg hay. ¹⁷ Eber huna jiiri zangu taaci nda waranza (430) Peleg hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁸ Kaŋ Peleg duu jiiri waranza (30), a na Rehu hay. ¹⁹ Peleg huna jiiri zangu hinka nda yagga (209) Rehu hayyanoo

* **11:9** 11.9 Ebere hantumoo ra, «Babel» nda «ŋaamiyaŋ» kalimawey ga baa ka hima.

banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyan. ²⁰ Kan Rehu duu jiiri waranza cindi hinka (32), a na Serug hay. ²¹ Rehu huna jiiri zangu hinka nda iyye (207) Serug hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyan. ²² Kan Serug duu jiiri waranza (30), a na Nahor hay. ²³ Serug huna jiiri zangu hinka (200) Nahor hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyan. ²⁴ Kan Nahor duu jiiri waranka cindi yagga (29), a na Tera hay. ²⁵ Nahor huna jiiri zangu nda iwoy cindi yagga (119) Tera hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyan. ²⁶ Kan Tera duu jiiri woyye (70), a na Abram, nda Nahor, nda Haran hay.

Tera nda Abram fillaa

²⁷ Tera hayroo ne. Tera na Abram, nda Nahor, nda Haran hay. Haran na Lotu hay. ²⁸ Haran mana faati kala koyraa kan ra a hayandi kan ti Ur kan goo Kalde. A faati baaboo kan ti Tera jine. ²⁹ Abram nda Nahor na wandeyan zaa. Abram wandoo maapoo ti Saray. Nahor wanoo maapoo ti Milka kan ti Haran ize wooyo. Haran ti Milka nda Yisika baaba. ³⁰ Saray man'ti kala woy gun, a sii nda ize.

³¹ Tera na nga iz'aroo Abram zaa, nda nga haamaa Lotu kan ti Haran iz'aroo, nda nga nzura wooyo Saray kan ti Abram wandoo. I hun Ur kan goo Kalde ka koy gandaa ra kan maapoo ti Kanan. Kan i too Karan, i na no din tee ngi gorodogoo. ³² Aloomuroo kan Tera duu a man'ti kala jiiri zangu hinka nda igguu (205). A mana faati kala Karan.

12

Irkoy ciya Abram se, a ma koy Kanaŋ

¹ Abadantaa nee Abram se: «Fatta ni gandaa, nda ni dumoo, nda ni baaba hugoo ka koy gandaa ra kaŋ ay g'a cebe ma ne.

² Ay ga ni tee dumi beeri. Ay ga albarka dan ni ra.

Ay ga ni maanoo noo addawla.

Ma tee albarkahaya borey se!

³ Borey kaŋ ga gaara ma ne, ay ga albarka dan i ra,

amma boro kaŋ na ni danga, ay g'a laali.

Ni bande, adupna alkabiilawey kul ga duu albarka.»

⁴ Abram koy nda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har a se. Lotu koy a bande. Kaŋ Abram ga fatta Karaŋ, jiiri woyye cindi guu (75) bara a se.

⁵ A koy nda nga bande nga wandoo Saray, nda nga armaa iz'aroo Lotu, nda nga almaanoo, nda boro kul kaŋ goo maanoo ga kaŋ i duu ey Karaŋ. I tun ka koy gandaa kaŋ maanoo ti Karaŋ. Waatoo kaŋ i too no din, ⁶ Abram dira gandaa ra ka too hala koyraa kaŋ maanoo ti Sekem, More tuurinaa beeroo do. Zamanoo din Karaŋ borey no ma goro gandaa ra. ⁷ Amma Abadantaa bangay Abram se, a nee a se: «Ni hayroo se ay ga gandaa woo noo.» Abram na sargari tonadoo cin Abadantaa kaŋ bangay a se maanoo ga. ⁸ Woo banda ga, a dira ka koy tondi hondoo here kaŋ goo koyraa kaŋ maanoo ti Betel waynahunay kaboo here. A na nga hukcumoo cin Betel kaŋ goo waynakanay nda koyraa kaŋ se i ga nee Ayi kaŋ goo waynahunay game. A na

sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga, a na Abadantaa maapoo cee. ⁹ Woo banda ga, Abram yee ka saraysaray ka koy Negew gandaa ra.

Abram nda Saray koy waati tee Misira

¹⁰ Heray foo tee gandaa ra. Heraa laalayanoo se, Abram naaru ka doo Misira gandaa ra ka goro ka waati tee no din. ¹¹ Waatoo kanj i ga baa ka huru Misira gandaa ra, a nee nga wandoo Saray se: «Aywa! Ay ga bay kanj woy borya ti ni. ¹² Nda Misira borey dii ni, i ga nee kanj ay wandoo ti ni. I g'ay wii, i ga ni nanj ma huna. ¹³ Ay g'a wiri ni ga, ma nee i se kanj ay woymaa ti ni! Nga ra i ga kula ay ra. Ni alhormaa ra, ay hundoo ga cindi ay ra.»

¹⁴ Waatoo kanj Abram too Misira gandaa ra, Misira borey dii kanj woyoo ga hanse ka boori. ¹⁵ Waatoo kanj Firawuuna cee-cirey na woyoo laasaabu, i koy a sifa Firawuuna se. Woo banda ga, woyoo zandi ka koy Firawuuna hugoo do. ¹⁶ Woyoo sabbu se, Firawuuna na Abram dii nda diiyan henna. A n'a noo alman buuna, nda ibeeri, nda farka aruyan, nda banjayan, nda konjayan, nda farka wooyan, nda yooyan. ¹⁷ Amma Abadantaa na dori beeriyan ka Firawuuna nda nga hugoo borey kar, Saray kanj ti Abram wandoo maaganda se. ¹⁸ Firawuuna ciya Abram se, a nee a se: «Cin ti woo kanj n'n'a tee ya ne? Macin se man'ay bayrandi kanj ni wandoo no? ¹⁹ Macin se n'nee kanj ni woymaa no, hala agay ne k'a zaa ka nee ay g'a tee wande? Sohõ ni wandoo ne, a zaa, ma koy!» ²⁰ Firawuuna na nga

borey yaamar kaŋ i ma Abram fattandi. A ma koy nda wandoo nda haya kul kaŋ goo a kone.

13

Abram nda nga armaa iz'aroo Lotu fay

¹ Abram hun Misira gandaa ra ka žigi ka koy Negew, nga, nda nga wandoo, nda nga haya kul kaŋ goo maapoo ga, nda Lotu.

² Abram goo nda adabba boobo, nda nzorfu kaaray boobo, nda wura boobo. ³ A saraysaray ka hun Negew ka koy hala Betel, nongoo kaŋ ra a jin ka nga hukcumoo cin kaŋ goo Betel nda Ayi game, ⁴ hala nongoo kaŋ ra a na sargari tonadoo jinaa tee. De mo no din ra Abram na Abadantaa maapoo cee.

⁵ Lotu kaŋ goo a bande mo goo nda alman buuna nda ibeeri nda hukkumyan. ⁶ Ngi affoo kul adabbawey ga hanse ka boobo, i si hin ka cindi cere bande, gandaa si hin k'i zaa, zama a ga kacca i se. ⁷ Koyne mo Kanaŋ borey nda Ferezi borey goo gandaa din da ra. Han foo alfitina huru Abram almaney kurkey nda Lotu waney game. ⁸ Abram nee Lotu se: «Ay g'a wiri ni ga, alfitina masi huru agay nda ni game. A masi huru ay kurkey nda ni waney game, zama ir kul ti hugu follokaa borey. ⁹ Gandaa kul goo ni jine! Ir ma fay. Nda n'na hawsaa zaa, ay ga gurmaa zaa. Nda n'na gurmaa zaa, ay ga hawsaa zaa.»

¹⁰ Lotu na nga boŋoo jer, a dii Žurdeŋ isaa ganganoo kul. A ga tay pataku. Woo ti za Abadantaa mana Sodom nda Gomor halaci. Nongoo din ga hima nda Abadantaa saddinŋaa.

Ma nee Misira gandaa. A ga koy too hala koyraa kaŋ maanoo ti Sohar. ¹¹ Lotu na Žurdeŋ isaa ganganoo kul suuba nga boŋ se, de a koy waynahunay kaboo here. Takaa woo nda i fay ka hun cere ga. ¹² Abram goro Kanaŋ. Lotu koy goro ganganoo koyrawey ra. A na nga huklumoo cin Sodom koyraa jeroo ga. ¹³ Sodom borey man'ti kala boro laalayaŋ. Zunubu teekaw beeriyaŋ no Abadantaa do.

Abadantaa na meefuryaŋ zaa

¹⁴ Waatoo kaŋ Lotu hun Abram bande, woo din banda ga, Abadantaa nee Abram se: «Ni boŋoo jer ka guna, za nongoo kaŋ ra n'goo hala hawsa, nda gurma, nda dandi, nda dangay, ¹⁵ zama gandaa kul kaŋ n'g'a honnay, ay g'a noo ni nda ni hayroo se hala abada. ¹⁶ Ay ga ni hayroo tee sanda labuhamni. A ga boobo hala nongu kaŋ ra nda boro ga hin ka labuhamni kabu kul, a ga hin ka ni hayroo kabu. ¹⁷ Tun ni boŋ ga, ma gandaa kuuyanoo nda nga hayyanoo kul dira, zama ay g'a noo ma ne.»

¹⁸ Abram koy nga huklumoo cin ka goro bora a kaŋ maanoo ti Mamre, tuuriŋaa beerey do kaŋ goo koyra kaŋ se i ga nee Hebron. No din ra a na sargari tonadoo cin Abadantaa maanoo ga.

14

Abram hin kokoyey kaŋ a n'i wongu

¹ Waatoo kaŋ ra Šineyar gandaa kokoyoo ti Amrafel, Elasar koyraa kokoyoo ti Aryok, Elam gandaa kokoyoo ti Kedorlawomer, Goyim gandaa

kokoyoo ti Tidal, ² zamanoo din no, i marga ka Bera wongu kaŋ ti Sodom kokoyoo, nda Birša kaŋ ti Gomor kokoyoo, nda Šinab kaŋ ti Aduma kokoyoo, nda Šemeber kaŋ ti Seboyim kokoyoo, nda Bela kaŋ se i ga nee Sohar, kokoyoo. ³ Wey kul na cere marga Sidim gandaa gooroo ra kaŋ ti teeko Ciiri-ciirantaa. ⁴ I na jiiri woy cindi hinka (12) tee, i goo Kedorlawomer cire, amma jiiri woy cindi hinzantoo (13to) ga, i ture. ⁵ Jiiri woy cindi taacantoo (14to) ra, Kedorlawomer nda kokoyey kaŋ marga ka koy Refa borey wongu koyraa ra kaŋ maapoo ti Ašitorot-Karanayim. I na Zuz borey wongu koyraa ra kaŋ maapoo ti Haam. I na Emu borey wongu Šawe-Kiryatayim. ⁶ I na Hori borey wongu ngi tondi hondoo ga kaŋ ti Seyir gandaa. I n'i gaaray hala El-Paran kaŋ goo saajoo jeroo ga. ⁷ Woo banda ga, i yee ngi ceebandawey ra, i too Enu-Mišipat kaŋ ti koyraa kaŋ maapoo ti Kadeš. Ngi wongoo too Amalek borey gandaa kul nda Amor borey kaŋ ga goro Hasason-Tamar.

⁸ Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim, nda Bela kaŋ se i ga nee Sohar, kokoyey kul fatta ka marga ka koy i wongu Sidim gandaa sosooroo ra. ⁹ Wey kaŋ i koy wongu man'ti kala Kedorlawomer kaŋ ti Elam kokoyoo, nda Tidal kaŋ ti Goyim kokoyoo, nda Amrafel kaŋ ti Šineyar kokoyoo, nda Aryok kaŋ ti Elasar kokoyoo. Kokoy taaci no kaŋ ga igguu wongu. ¹⁰ Sidim gandaa sosooroo kul ti guusuyan kaŋ ga too nda guduron. Sodom nda Gomor kokoyey zuru, de i kaŋ guusey din ra. Wey kaŋ cindi

zuru ka koy tondi hondoo here. ¹¹ Wongaarey na Sodom nda Gomor almaanoo nda ngi meehunaa kul zaa k'i ka koy. ¹² I na Abram arma iz'aroo mo kaŋ ti Lotu nda nga almaanoo kul zaa ka koy, zama a mana cindi ka goro kala Sodom.

¹³ Boro foo kaŋ zuru koy alhabaroo too Abram se kaŋ ti Ebere. Abram si goro kala tuuriŋaa beerey do kaŋ Mamre wane nda ey kaŋ ti Amor boro kaŋ ti Eškol nda Aner armaa kaŋyaŋ amaana goo ngi nda Abram game. ¹⁴ Waatoo kaŋ Abram maa kaŋ i na nga boraa tee kasa-ize ka koy, a na nga hugu-ize wongaari boro zangu hinza nda iwoy cindi yaaha (318) zaa. I n'i gaaray hala koyraa ra kaŋ maŋoo ti Dan. ¹⁵ A na wongu-izey zamna, ka nga iberey gande cijinoo ra, nga nda nga tamey. I n'i kar k'i gaaray hala koyraa kaŋ se i ga nee Hoba kaŋ goo Damas se hawsa here. ¹⁶ A yee kate nda almaanoo kul, a yee kate nda nga boraa Lotu nda nga almaanoo, nda woyey nda jamaa kaŋ i bay k'i boy ka koy.

Abram na Melšizedek nda Sodom kokoyoo kubay

¹⁷ Waatoo kaŋ Abram na Kedorlawomer nda kokoyey kaŋ marga wongu ka hin, Sodom kokoyoo dira ka koy a kubay Šawe sosoaroo ra kaŋ ti Kokoyoo sosoaroo. ¹⁸ Melšizedek kaŋ ti Zalem kokoyoo, kate ŋaayan nda alaneb hari moora. A mana cindi ka tee kala Irkoy Jerantaa sargari juwalkaw. ¹⁹ A gaara Abram se ka nee: «Irkoy Jerantaa kaŋ wane beenaa nda gandaa ma albarka daŋ Abram ra!

²⁰ Albarka ma bara Irkoy Jerantaa se

kaŋ na ni iberey kaŋandi ni kaboo ra!»
Abram na nga hayey azakkaa noo a se.

²¹ Sodom kokoyoo nee Abram se: «Ay noo borey, de ma almaanoo zaa ni boŋ se!» ²² Amma Abram na Sodom kokoyoo zaabi ka nee: «Ay g'ay kaboo jer ka žee nda Abadantaa kaŋ ti Irkoy Jerantaa kaŋ na beenaa nda gandaa taka, ²³ ay si haya kul zaa ni jinawey ra, ba sana wala šilli, soko ma kaa ka nee: <Agay ka Abram tee almankoyini.> ²⁴ Ay boŋ se, ay si haya kul zaa nda man'ti woo kaŋ arusoogey n'a ŋaa. Borey mo kaŋ hanga ay bande ka koy wongu kaŋ ti Aner, nda Eškol, nda Mamre, ŋi, i ma ŋi bagaa zaa!»

15

Irkoy na Abram noo amaana

¹ Hayey din kaŋ tee banda ga, Abadantaa na šenni har Abram se bangayyan ra ka nee a se: «Masi hunbur haya kul, Abram! Agay no ma tee ma ne koray. Ni sufuraa ga hanse ka beeri.»

² Abram zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, hayaa kaŋ n'g'a noo ya ne koyne, cin no a g'a hanse ya ne? Agay ne ma aduŋŋa naŋ bila ize. Eliyezer, Damas boraa no m'ay tubu?» ³ Abram nee koyne: «Ni ne man'ay noo hayyan, nga ne ay tamoo kaŋ ti ay hugu-izoo no m'ay tubu.»

⁴ Amma Abadantaa na šenni har Abram se ka nee: «Boraa kaŋ n'n'a har si ni tubu, amma boraa kaŋ ga hun ni hamoo ra, nga no ma tee ni tubukaa.» ⁵ A na Abram ka koy taraa ra, a nee a se: «Beenaa guna, ma handarawey kabu, nda

n'ga hin ka ngi hinnaa bay.» A yee ka nee a se: «Takaa woo no ni hayroo booboyanoo ga ti a.»

⁶ Abram naanay Abadantaa, de a kabandi a se šerretaray.

⁷ A nee a se koyne: «Agay ti Abadantaa kaŋ na ni kaa Kalde borey koyraa ra kaŋ ti Ur, ka ni noo gandaa woo a ma tee ni wane.» ⁸ Abram zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, macin no m'ay ka hakiika ka bay kaŋ ay ga duu a?» ⁹ Irkoy nee a se: «Haw woy-ize foo kaŋ goo nda jiiri hinza soolu ya ne, nda hancin foo kaŋ goo nda jiiri hinza, nda feeji gaaru foo kaŋ goo nda jiiri hinza, nda gubaguba foo, nda tuuzun-ize foo.» ¹⁰ Abram kate adabbawey kul, a na affoo kul dunbu gamoo ga, de a na jere foo kul tenjandi affaa. Amma cirawey hunday, a man'i zamna. ¹¹ Jigaarayan zunbu adabba bukawey boŋ, amma Abram n'i gaaray.

¹² Waynaa kaŋyanoo ga, jirbi koma foo na Abram kaŋandi, de mo hunburay beeri n'a dii kubaa ra. ¹³ Irkoy nee Abram se: «Ma bay kaŋ ni hayroo ga koy taabuši ganda ra kaŋ man'ti nga wanoo. I ga tee baŋŋayan no din, i g'i žilla jiiri zangu taaci (400). ¹⁴ Amma ay ga dumoo ciiti kaŋ n'i daŋ baŋŋataray. Woo din banda ga, i ga fatta ka koy nda alman boobo. ¹⁵ Ni, n'ga koy ni hayragey gar alaaharaa nda alaafiya. Žeenayyan henna banda ga, n'ga suturandi. ¹⁶ Ni hayroo si yee kate ne ra kala hala zaman taaci banda ga, zama waatoo din no Amor borey layboo mana too jina ya ne nongu kaŋ ga a si bisa.»

¹⁷ Waatoo kaŋ waynaa kaŋ, kubaa beeri, de alforon foo ga dullu, nuune ga fatta a ra ka koy huru alman foorantey game. ¹⁸ Hanoo din, Abadantaa na amaana daŋ nga nda Abram game. A nee a se: «Ay na gandaa woo noo ni hayroo se. M'a dii za Misira isaa ga hala Efrat isa beeroo, ¹⁹ gandaa woo man'ti kala Keni borey, nda Kenaz borey, nda Kadumone borey, ²⁰ nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Refa borey, ²¹ nda Amor borey, nda Kanaŋ borey, nda Girgaši borey, nda Žebus borey gandaa.»

16

Isimayel hayyanoo

¹ Saray kaŋ ti Abram wandoo, mana duu a se ize. Saray goo nda koŋŋa foo kaŋ Misira boro no, maapoo ti Hažatta. ² Saray nee Abram se: «Sohō kaŋ Abadantaa n'ay ganji ya duu ize, marga nda ay koŋŋaa. A ga hin ka tee a ma duu ya ne iz'aru.» Abram yadda Saray hoyraa. ³ Saray kaŋ ti Abram wandoo, na nga koŋŋaa Hažatta, Misira boraa, zaa k'a noo nga kurŋoo Abram se a ma marga nda a. Woo kaa ka gar kaŋ Abram goo nda goray jiiri woy (10) gandaa ra kaŋ se i ga nee Kanaŋ. ⁴ A marga nda Hažatta. A tee alhaamidu. Kaŋ a maate kaŋ nga ga tee boro hinka kul, a sintin ka donda nga koyoo Saray. ⁵ Woo se Saray nee Abram se: «Ay kaynandiyanoo ga kaŋ ni boŋ. Agay k'ay koŋŋaa daŋ ni kaboo ra, amma za a maate kaŋ nga ga tee alhaamidu a mma donda agay. Yala Abadantaa ma ciiti agay nda ni game.» ⁶ Abram na Saray zaabi ka nee: «Ni

konŋaa ne, a goo ni kaboo ra, haya tee a se kaŋ kan ma ne.» Saray na Hažatta gurzugay hala nongu kaŋ ra a zuru a ga.

⁷ Abadantaa almalayka foo n'a gar saajoo ra hari foo jesoo ga kaŋ goo fondaa here kaŋ ga koy saajoo ra kaŋ maanoo ti Šur. ⁸ A n'a hãa ka nee: «Hažatta, Saray konŋaa, man ra ni hun, man ra n'ga koy?» A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Saray se ay goo ma zuru.»

⁹ Almalaykaa nee a se: «Yee ni koyoo do, ma ni boŋ yeeti a se ganda.» ¹⁰ A nee a se: «Ay ga ni hayroo boobandi nda takaa kaŋ nda a si hin ka kabandi nga booboyanoo se.» ¹¹ Abadantaa almalaykaa nee a se koyne: «Ni tee alhaamidu, n'ga iz'aru foo daŋ aduŋŋa ra kaŋ n'ga maanoo daŋ Isimayel (maanaa <Irkoy ga maa>), zama Abadantaa maa ni binekankamyanoo. ¹² Ni iz'aroo ga tee ganjiboro.

A ga kay ka borey kul wongu,
borey kul ga kay k'a wongu.

Amma a ga goro jere ga nga armye se ka huna nga hinne.»

¹³ Abadantaa kaŋ šelaŋ Hažatta se, Hažatta na maanoo daŋ «ni ti Koyoo kaŋ ga dii agay», zama a nee nga boŋ se: «Cimi da no kaŋ ay dii ne ra woo kaŋ dii agay!» ¹⁴ Woo se i na dayoo kaŋ goo Kadeš nda Bered gamoo ra maanoo daŋ Ber-Lahay-Roy (maanaa «Hundikoynoo kaŋ ga dii agay dayoo»).

¹⁵ Hažatta duu iz'aru foo Abram se. Abram na iz'aroo kaŋ Hažatta duu a a se, maanoo daŋ Isimayel. ¹⁶ Abram sii nda kala jiiri woyyaaha

cindi iddu (86) waatoo kaŋ Hažatta duu a se Isimayel.

17

Abram maapoo bere ka tee Ibrahima

¹ Waatoo kaŋ Abram duu jiiri woyyagga cindi yagga (99), Abadantaa bangay Abram se, a nee a se: «Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo. Ma dira ay fondaa ra, ma henan. ² Ay ga ni noo agay amaanaa. Ay ga hanse ka ni hayyanoo boobandi.» ³ Abram sujudu, de Irkoy šelaŋ a se ka nee: ⁴ «Agay, agay amaanaa ne kaŋ ay g'a noo ma ne: n'ga tee dumi boobo se hayraa. ⁵ N'si yee ka ciyandi nda Abram, ni maapoo ga tee Ibrahima, zama ay na ni tee dumi boobo hayraa. ⁶ Ay ga ni noo hayyan boobo. Ay ga ni tee dumiyay, de mo kokoyyaŋ ga hun ni ga. ⁷ Agay amaanaa ga cindi agay nda ni game, nda ni hayroo kaŋ goo ni dumaa ga, zamaney kul ra. A ga tee amaana kaŋ si tun hala ya tee ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga kul se Koy. ⁸ Ay ga ni noo, ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, gandaa kaŋ ra ni ne ka koy goro. Kanaŋ gandaa kul n'g'a mayray hala abada. Ay ga tee ni hayroo Koyoo.»

⁹ Irkoy nee Ibrahima se: «Ni, ma agay amaanaa dii, ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, zamaney kul ra. ¹⁰ Agay amaanaa ne kaŋ ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, g'a kayandi: aru kul kaŋ goo war ra ga hima ka hurubangu. ¹¹ War hurubanguyanoo ga tee agay nda war game amaanaa tammaasaa.

¹² Zaman ka kaa zaman, zankaaru kul ga hima ka hurubangu nga jirbi yaahantoo hane. A ma teendi banna kul se kan hayandi ni hugoo ra. A ma teendi banna kul kan n'n'a day nda nooru kan man'ti ni alkabiilaa. ¹³ Banna kan hayandi ni hugoo ra nda bora kan ni nk'a day nda ni nooro, i kul ma hurubangu. Agay amaana ma tee war hamey ra amaana kan si tun. ¹⁴ Aru jofolo kan nga toošidogoo mee kuuroo mana dunbu, bora ga hun nga jamaa ra, zama a na agay amaanaa hoo.»

¹⁵ Irkoy nee koyne Ibrahima se: «Saray, ni wandoo, masi yee k'a cee nda Saray, hõ banda ga, maano ga tee Sarata. ¹⁶ Ay ga albarka dan a ra, de ay ga ni noo nga mo ga iz'aru foo. Albarka ga huru a ra, de a ga tee dumi boobo se kaaga woy. Dumi boobo kokoyyan si hun kala nga ga.» ¹⁷ Ibrahima sujudu, a haaru, de a nee nga binoo ra: «Taka foo nda aru kan goo nda jiiri zangu (100) ga ize dan adunna ra? De Sarata kan goo nda jiiri woyagga (90), taka foo nda a ga ize dan adunna ra?» ¹⁸ Woo banda ga, Ibrahima nee Irkoy se: «Yala ma Isimayel noo aloomur!» ¹⁹ Amma Irkoy n'a zaabi ka nee: «Šikka sii kan ni wandoo Sarata ga duu ma ne iz'aru foo, de n'ga maano dan Isiyaka. Ay g'a noo agay amaana, sanda amaana kan si tun nga hayroo kan goo dumaa ga se. ²⁰ Isimayel here, hayaa kan n'n'a naaray, ay n'a yakubar: ay ga albarka dan a ra. Ay g'a noo hayyan, ay g'a noo hayyan boobo. A ga bonkoyni woy cindi hinka (12) hay, de ay g'a tee hayraa dumi beeri se. ²¹ Amma agay

amaanaa Isiyaka ga, a ga tabati kaŋ Sarata ga duu a ma ne yeeŋi alwaatoo woo da cine ga.»

²² Kaŋ a ŋelaŋ ka ben a bande, Irkoy žigi Ibirahima se beene. ²³ Ibirahima na nga izoo Isimayel dii, nda baŋŋey kul kaŋ hayandi nga hugoo ra, nda arey kul kaŋ a n’i day nda nga nooroo, nda arey kul kaŋ goo nga hugoo ra, a n’i kul danbangu zaari follokaa din da ra nda takaa kaŋ nda Irkoy n’a har a se. ²⁴ Ibirahima sii nda kala jiiri woyyagga cindi yagga (99) waatoo kaŋ a ga hurubangu. ²⁵ Nga izoo Isimayel sii nda kala jiiri woy cindi hinza (13) waatoo kaŋ a ga hurubangu. ²⁶ Zaari follokaa ra Ibirahima nda nga izoo Isimayel kul hurubangu. ²⁷ Nga hugoo arey kul, nda baŋŋey kaŋ hayandi a do, nda wey kaŋ man’ti nga alkabiilaa kaŋ a n’i day nda nga nooroo, i kul huru a bande bangu.

18

Abadantaa na Ibirahima iz’aroo hayyanoo bayrandi

¹ Abadantaa bangay Ibirahima se tuuripaa beerey jeroo ga kaŋ ti Mamre wane. Ibirahima goo ma goro nga hukkumoo mipoo ga zaarikayaa ra. ² A na nga boŋoo jer, de a dii aru hinza kaŋ si mooru a ga, goo ma kay. Za a dii ey, kul a zuru ka hun nga hukkumoo mipoo ga k’i kubay, a gunguma i se hala ganda. ³ A nee ngi affoo se: «Ay koyoo, ay g’a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, masi bisa ka mooru ni tamoo ga, mana kay a do. ⁴ Nan i ma kate hari kayna, war ma war cewey jumay, de war ma hunanzam tuuroo cire. ⁵ Ay

ga kate war se ŋaayan kayna hala war ma duu gaabi, nga banda ga, war ma koy war diraa ra, zama woo se ay na war zumandi agay do kaŋ ti war tamoo.» Yawey n'a zaabi ka nee: «A boori, haya tee kaŋ n'n'a har.» ⁶ Ibirahima zuru ka koy nga hukkumoo do ka Sarata gar, a nee: «Cahã! Ma farin hamni poti hinza zaa, m'a loobu, m'a tee wijila.» ⁷ Woo banda ga, Ibirahima zuru ka koy nga almaney do, a na haw-ize foo dii kaŋ hamoo ga ban, a ga naasu. A n'a noo zankaaru foo se kaŋ n'a hanse nda cahãyan.

⁸ Ibirahima yee ka waahoonu nda waa gani zaa, nda haw-izoo hamoo kaŋ hansandi, a n'i daŋ nga yawey jine. Ibirahima ga kay jere ga waatoo kaŋ i ga ŋaa tuuroo cire. ⁹ I nee a se: «Man Sarata, ni wandoo?» A zaabi ka nee: «A goo no, hukkumoo cire.» ¹⁰ Yawey affoo nee: «Šikka sii kaŋ ay ga yee kate yeeši dimmaa woo da ga, Sarata ni wandoo ga duu iz'aru.» Sarata goo dumaa ga hukkumoo mijoo ga, a ga hanjajer.

¹¹ Ibirahima nda Sarata žen, ŋi jiirey boobo, de mo Sarata hun hayyan. ¹² Sarata haaru nga binoo ra ka nee: «Sohõ kaŋ ay žen, man ra ay ga duu alhawa? Ay koyoo mo man'ti kala aru žeena.» ¹³ Abadantaa na Ibirahima hãa ka nee: «Macin se Sarata ga haaru ka nee: <Taka foo! Cimi da no kaŋ ay ga hin ka duu ize, agay kaŋ žen?» ¹⁴ Haya goo no kaŋ ga mongu Abadantaa se wala? Alwaatoo kaŋ ay n'a kayandi, yeeši dimmaa woo ga, ay ga yee kate ni do, Sarata ga duu iz'aru.» ¹⁵ Sarata na šennoo yankar ka nee: «Ya na haaru.» Hunburay ka kate a m'a har. Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Ni haaru kay.»

Ibrahim na Irkoy ŋaaray Sodom se

¹⁶ Woo banda ga, yawey na fondaa sanbu. Koyraa kaŋ se i ga nee Sodom, nga no i n'a tenje ka koy. Ibrahima hanga ey k'i dum.

¹⁷ Abadantaa nee nga boŋ se: «Ay ga haya tugu Ibrahima se kaŋ ay g'a tee wala? ¹⁸ Šikka sii kaŋ Ibrahima ga tee dumi beeri gaabante. Nga ra, aduŋŋa gandawey kul ga duu albarka. ¹⁹ Ya nk'a suuba hala a ma nga izey nda nga hugoo borey kaŋ goo dumaa ga yaamar i ma Abadantaa fondaa gana nda goy šerrante nda laadirante teeyan. Woo ra Abadantaa ga Ibrahima noo hayaa kaŋ a bay k'a har a se.» ²⁰ Woo banda ga, Abadantaa nee Ibrahima se: «Hayey kaŋ borey g'i har Sodom nda Gomor ga hanse ka boobo, ŋi zunubey hanse ka laala ²¹ hala nongu kaŋ ra ay ga zunbu ka dii wala hayey kaŋ ay ga maar'ey da no i g'i tee. Nda cimi no wala man'ti cimi no, ay ga bay.»

²² Arey hun no din ka koy Sodom. Amma Ibrahima cindi a ga kay Abadantaa jine.

²³ Ibrahima man kate, de a nee: «Adiši n'ga išerrante halaci ifutu bande wala? ²⁴ A ga hin ka tee boro šerrante woyguu (50) goo koyraa ra: adiši n'ga ŋi mo halaci? N'si yaafa koyraa se boro woyguu (50) šerrantaa kaŋ goo a ra maaganda se? ²⁵ Woo man'ti ni goyoo: ka boro šerrantey halaci ifutawey bande taka kaŋ ra išerrantey nda ifutawey kul ma tee afolloku. Woo man'ti ni goyoo! Ni kaŋ ga aduŋŋa kul ciiti, man'ti cimi nda n'ga ciiti wala?» ²⁶ Abadantaa zaabi ka nee: «Nda ay na boro woyguu (50)

šerrante gar Sodom ra, ngi maaganda se ay ga koyraa kul yaafa.» ²⁷ Ibirahima nee koyne: «Ay yadda ka šelan ay Koyoo se, agay kaŋ man'ti kala labuhamni nda boosu yaada. ²⁸ A ga hin ka tee boro woyguu (50) šerrantey din boro guu m'i kuma. Boro guu se n'ga koyraa kul halaci wala?» A nee: «Nda ay na boro woytaaci cindi guu (45) gar no din, ay si koyraa halaci.» ²⁹ Ibirahima šelan koyne ka nee: «A ga hin ka tee boro woytaaci (40) bara no?» A n'a zaabi ka nee: «Boro woytaacaa (40) maaganda se ay s'a tee.» ³⁰ Ibirahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay ga šelan koyne. A ga hin ka tee boro waranza (30) šerrante bara no din?» A nee: «Nda ay na boro waranza (30) gar no din, ay si haya kul tee koyraa se.» ³¹ Ibirahima nee: «Ay duu bine ka šelan ay Koyoo se. A ga hin ka tee boro waranka (20) bara no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro warankaa (20) maaganda se.» ³² Ibirahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay cee kokorantaa ti woo kaŋ ay ga šelan. A ga hin ka tee boro woy (10) goo no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro woyaa (10) maaganda se.»

³³ Waatoo kaŋ Abadantaa šelan ka ben Ibirahima bande, a koy, Ibirahima mo yee nga do.

19

Sodom nda Gomor halaciyanoo

¹ Almaaroo ra, almalayka hinkaa too Sodom. A gar kaŋ Lotu goo ma goro koyraa miŋoo ga. Kaŋ Lotu dii ey kul, a koy i kubay ka nga ndumoo

gunguma ganda. ² A nee i se: «Ay g'a wiri war ga, ay koyey, war ma kaa ka kani war tamoo hugoo ra, war ma war cewey numay, nga banda ga, war ma biya ka tun ka war fondaa zaa.» I n'a zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir ga kani farroo ra.» ³ Amma Lotu n'i gaabi hala i yadda ka koy nga do. A hina i se, a na takulayanj tee bila dolobiri, i nja.

⁴ I mana kani jina kanj Sodom arey kaa ka hugoo kuubi k'a bere, zankey nda boro beerey, koyraa arey kul. ⁵ I na Lotu cee ka nee a se: «Man arey kanj huru ni do hō cijinoo? I fattandi hala ir ma kani nda ey!»

⁶ Lotu fatta i do hugoo mipoo ga jina, a na ganboo daabu, ⁷ de a nee i se: «Ag'armey, ay g'a wiri war ga, war masi haya futu kul tee! ⁸ Wa maa ya ne! Ay goo nda ize woy hinka kanj mana bay ka marga nda aru, ay ga kate ey war se, war ma haya tee i se kanj war baa, amma arey wey, war masi haya kul tee i se, zama agay do i zunbu!» ⁹ I n'a zaabi ka nee: «Koy ka tun no!» I nee a se koyne: «Ni cee-ka-dirakaw, sohō fondaa no n'ga baa m'a cebe ir se! A boori, sohō ir ga haya tee ma ne kanj ga bisa woo kanj ir ga kaa k'a tee i se.» Woo banda ga, i na Lotu tuti nda gaabi ka koy ganboo wurje. ¹⁰ Amma almalayka hinkaa na Lotu dii k'a danj ngi bande hugoo ra, de i na hugoo mipoo daabu ngi ga. ¹¹ I na danawtaray ka arey kar kanj goo hugoo mipoo ga, m'a dii za zankey hala ibeerey, i na hugoo mipoo ceeci hala i fara.

¹² Arey nee Lotu se: «May ti ni boro kanj goo

ne koyne? A ma tee ni nzuraa, ni iz'arey, ni ize woyey nda haya kul kan ti ni wane kan goo koyraa woo ra, m'a ka fatta ne ra, ¹³ zama ir ga nongoo woo halaci. Haya kan se, goy laaley kan ga harandi a ga hanse ka boobo Abadantaa do. Abadantaa nk'ir sanba ir m'a halaci.» ¹⁴ Lotu fatta ka koy arey kan na nga ize woyey cewey dii kan ti nga nzurawey do ka nee i se: «Wa tun ka hun ne, zama Abadantaa ga koyraa halaci!» Amma nga nzurawey do a mma hooray.

¹⁵ Za subbaahi biya, nga no almalaykey na Lotu gaabi ka nee a se: «Tun, ma ni wandoo nda ni ize woy hinkaa kan goo ne ka koy hala koyraa zunuboo kan ga zunbu a bon masi ni halaci!»

¹⁶ Amma Lotu gay hala a ga koy. Aru hinkaa n'a dii nda kaboo, nga nda nga wandoo nda nga ize woy hinkaa, zama Abadantaa ga baa nga m'a hallasi. I n'a ka fatta, de i n'a nan koyraa dumaa ga.

¹⁷ Kan i n'i fattandi ka ben aru hinkaa affoo nee Lotu se: «Zuru ka ni hundoo ceeci! Masi jeli ni dumaa ga, de mo masi kay laamaa kul ra! Zuru ka koy tondi hondoo here nda n'si baa ma halaci!» ¹⁸ Lotu n'i zaabi ka nee: «Kalaa, ay koyoo! ¹⁹ N'na alhormo tee ni tamoo se, ni boori a se ka hundoo hallasi. Agay ya, ay si hin ka zuru ka too hala tondi hondoo do, ay ga hunbur bonaa woo ma zunbu ay bon, ya buu. ²⁰ N'ga dii koyraa kaccaa woo? A ga hanse ka man, ay ga hin ka zuru ka too no din. Nan, ay ma zuru ka koy lafa no din. A ga kacca, de ay hundoo ga hallasi.»

²¹ A n'a zaabi ka nee: «Ay na woo mo tee ma ne, koyraa kan ga n'goo, ay s'a halaci. ²² Zuru ka koy

no din, zama ay si hin ka haya kul tee nda mana too no din jina!» Woo se i na koyraa din maapoo daŋ Sohar (maanaa «ikaccaa»).

²³ Waynaa mma fatta kaŋ Lotu ga huru Sohar.

²⁴ Abadantaa na ganjibaali nda nuune tee ncirji k'a zumandi Sodom nda Gomor boŋ. Hayaa woo mana hun kala Abadantaa do beenaa ra. ²⁵ A na koyrawey wey, nda laamaa, nda borey kaŋ goo i ra, nda suboo kul halaci. ²⁶ Lotu wandoo jeli nga dumaa ga, kul a bere ka tee ciiri boro assuura.

²⁷ Ibrahima biya ka tun ka koy nongoo kaŋ ra a cindi ka kay Abadantaa jine. ²⁸ A na Sodom, nda Gomor, nda laamaa gandaa kul honnay, de a ga dii dullu beeri kaŋ ga tun gandaa boŋ kaŋ ga hima nda alforon dullu.

²⁹ Waatoo kaŋ Irkoy ga laamaa koyrawey halaci, a hongu Ibrahima, a na Lotu hallasi balaawoo ra kaŋ a n'a kaŋandi koyrawey boŋ kaŋ ra Lotu cindi nda goray.

Mowab borey nda Amon borey assiloo

³⁰ Lotu hun Sohar ka žigi ka koy goro tondi hondoo boŋ, nga nda nga ize woy hinkaa, zama a mma hunbur Sohar goraa. Nga nda nga ize woyey cindi ka goro tondi guusu foo ra. ³¹ Ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Ir baaba žen, aru sii gandaa ra kaŋ ga marga nda ir sanda borey kul takaa. ³² Kaa, ir m'ir baaba haŋandi alaneb hari moora, de ir ma kani nda a hala ir ma duu a se hayyan!»

³³ Cijinoo din da ra, i na ngi baaba haŋandi alaneb hari moora. Ize woy beeroo koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo

nda tunyanoo kul ga. ³⁴ Subaa ra, ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Cijin agay ka marga nda baaba, ir m'a haṇandi koyne alaneb hari moora hō cijinoo, de ma koy kani a bande hala ir ma duu a se hayyan.» ³⁵ Cijinoo din ra koyne, i na ngi baaba haṇandi alaneb hari moora. Ize woy kaccaa koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo nda tunyanoo kul ga.

³⁶ Lotu ize woy hinkaa kul tee ngi baaba se alhaamidu. ³⁷ Ize woy beeroo duu iz'aru foo kaṇ a na maṇṇoo daṇ Mowab*: nga ti Mowab borey kaṇ ga bara ba hō, hayragoo. ³⁸ Ize woy kaccaa mo duu iz'aru foo kaṇ a na maṇṇoo daṇ Ben-Ammi†: nga ti Amon borey kaṇ ga bara ba hō, hayragoo.

20

Ibrahimia koy Abimelek do

¹ Ibrahimia gana ka hun nongoo kaṇ ra a goo ka koy goro Negew gandaa ra. A mana goro kala Kadeš nda Šur gamoo ra. Nga banda ga, a goro ka waati tee koyra kaṇ se i ga nee Gerar. ² Ibrahimia mma nee borey se kaṇ Sarata man'ti kala nga woymaa. Gerar kokoyoo kaṇ ti Abimelek na Sarata zaa. ³ Cijinoo ra, Irkoy kaa handiri ra Abimelek do, de a nee a se: «N'ga buu woyoo woo kaṇ n'n'a taa maaganda se, zama wande waani no.» ⁴ Woo kaa ka gar kaṇ Abimelek mana too woyoo do. A nee: «Ay Koyoo! Adiši n'ga dumi

* **19:37** 19.37 Mowab maanaa ti «ay baaba ga a hun». † **19:38** 19.38 Ben-Ammi maanaa ti «ay hayraa iz'aroo».

šerrante mo wii wala? ⁵ Man'ti nga hunday ka nee ya ne kaŋ nga woymaa no? Woyoo mo nee ya ne kaŋ nga armaa no. Kaŋ ay ga woo tee ay binoo ga kaaray, ay kabey ga henan.»

⁶ Handiroo ra Irkoy tuuru a se ka nee: «Ay ga bay bine kaaray nda n'goy. Agay no ka ni ganji ma kaŋ zunubu ra ay jine, woo se ay mana nan ma too a do. ⁷ Sohõ aroo woo wandoo yeeti a ga, zama annabi no, a ga Irkoy ŋaaray ma ne, de ni hundoo ga cindi ni ra. Amma nda man'a yeeti, ma bay kaŋ ni nda ni jamaa kul ga buu!»

⁸ Abimelek biya ka tun, a ciya nga tamey kul se ka hayey wey kul filla i se. I hanse ka hunbur. ⁹ Abimelek ciya Ibrahima se, a nee a se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ir se? Cin ti haya futaa kaŋ ay n'a tee ma ne kaŋ se n'ga agay nda ay laamaa daŋ zunubu beeroo woo jine? N'na hayaa tee ya ne kaŋ si teendi.» ¹⁰ Abimelek nee Ibrahima se koyne: «Macin bara ni do kaŋ se n'na woo tee?» ¹¹ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ya nka nee ay boŋ se: <Irkoy hunburay sii nongoo woo ra, i g'ay wii ay wandoo maaganda se.> ¹² Koyne mo nda cimi, ay woymaa no. Ay baaba ize woyoo no, amma ir man'ti jaa foo, woo se a tee ya ne wande. ¹³ Waatoo kaŋ Irkoy n'ay ka fatta k'ay moorandi ay baaba hugoo, ay nee Sarata se: <Borohennataray tee ya ne, nongu kul kaŋ ra ir koy ma nee kaŋ ni armaa ti agay.>»

¹⁴ Abimelek na alman buuna nda ibeeri, nda banŋayan, nda koŋŋayan zaa k'i noo Ibrahima se. A na nga wandoo Sarata mo yeeti a se. ¹⁵ Woo banda ga, Abimelek nee a se: «Ay gandaa ne ni jine, goro nongu ra kaŋ kan ma ne.» ¹⁶ De a nee

Sarata se: «Nga ne, ay na ni armaa noo nzorfu kaaray tamma bonj zenber foo (1.000). Woo ti tammaasaa kaŋ ga cebe borey kul kaŋ goo ni bande se kaŋ n'ga henan hayaa woo kaŋ tee ra.»

¹⁷ Ibrahima na Irkoy ŋaaray, de Irkoy na Abimelek nda nga wandoo, nda nga koŋŋey noo baani, de i duu ka hin ka ize daŋ aduŋŋa ra.

¹⁸ Haya kaŋ se Abadantaa nka Abimelek hugu kul tee boro gunyaŋ, Ibrahima wandoo kaŋ ti Sarata maaganda se.

21

Isiyaka hayyanoo

¹ Abadantaa mana dirŋa Sarata, sanda takaa kaŋ nda a n'a har, a n'a noo hayaa kaŋ a bay ka nee nga g'a tee a se. ² Sarata tee boro hinka, alwaatoo hunday kaŋ Irkoy n'a kayandi ga, Ibrahima ŋeenayyanoo ra, a duu a se iz'aru. ³ Iz'aroo kaŋ Sarata duu a a se, Ibrahima na maŋŋoo daŋ Isiyaka (maanaa «a ga haaru»). ⁴ Ibrahima na Isiyaka daŋbangu nga jirbi yaahantoo hane sanda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar. ⁵ Jiiri zangu (100) bara Ibrahima se waatoo kaŋ nga izoo Isiyaka ga huru aduŋŋa ra. ⁶ Sarata nee: «Irkoy n'ay ŋaalandi k'ay haarandi, boro kul kaŋ maar'a mo ga haaru ay bande.» ⁷ A nee koyne: «May no ma yadda ka nee Ibrahima se kaŋ Sarata ga kaa ka naanandi! Nga ne, nga ŋeenayyanoo ra ay duu a se iz'aru.»

Ibrahima na Hažatta nda Isimayel gaaray

⁸ Zankaaroo beeri, a hun fafa. Hanoo kaŋ Isiyaka ga hun fafa, Ibrahima na hoyandi beeri tee.

⁹ Sarata dii iz'aroo kaŋ Hažatta, Misira woyoo duu a, Ibrahima se, goo ma hooray*. ¹⁰ A nee Ibrahima se: «Koŋŋaa woo nda nga iz'aroo gaaray, zama koŋŋaa woo iz'aroo nda ay wanoo kaŋ ti Isiyaka si tubu cere bande.» ¹¹ Šennoo woo hanse ka Ibrahima dor nga izoo Isimayel maaganda se. ¹² Amma Irkoy nee Ibrahima se: «Masi dor zankaa nda ni koŋŋaa se. Haya kul kaŋ Sarata n'a har ma ne, ma yadda a se, zama Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kaŋ ra ni maŋoo si dere. ¹³ Amma koŋŋaa woo mo iz'aroo, ay g'a tee dumi beeri, zama ni hayroo no.»

¹⁴ Ibrahima biya ka tun, a na ŋaayan zaa k'a noo Hažatta se nda hunbar kaŋ ra hari goo kaŋ a n'a fur jesoo ga. A na zankaa mo noo a se, de a n'a naŋ a ma koy. A koy, de a dere Ber-Šeba saajoo ra. ¹⁵ Waatoo kaŋ hunbaroo haroo ben, a na zankaa fur tuuri kaccu foo cire. ¹⁶ A koy goro k'a tenje, a goo a se haya kaŋ ga koy too kabedaaru zangu hinka (200) cine, zama a nee nga boŋ se: «Ay si baa ya dii zankaa buuyanoo!» Hažatta goro k'a tenje ka hēe, a na nga jindoo jer ka hēe. ¹⁷ Irkoy maa zankaa jindoo. Irkoy almalayka foo ciya Hažatta se za beenaa ra ka nee a se: «Macin ka duu ni, Hažatta? Masi hunbur, zama Irkoy maa zankaa jindoo, nongoo kaŋ ra a goo. ¹⁸ Tun ni boŋ ga! Ma yee ka zankaa

* **21:9** 21.9 «goo ma hooray», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «goo ma Isiyaka haaru».

zaa, m'a dii ni kaboo ra, zama ay g'a tee dumi beeri!» ¹⁹ Irkoy na Hažatta moyey feeri, de a na day foo honnay, a koy nga hunbaroo too hari a ra ka nga izoo haṇandi.

²⁰ Irkoy goo zankaaroo bande, a beeri, a cindi saajoo ra, a tee birawkarkaw. ²¹ A cindi Paran saajoo ra, naṇoo n'a hiiṇandi Misira gandaa woy foo.

Ibrahimida nda Abimelek na cere noo amaana

²² Zaman follokaa din ra, Abimelek nda nga wongu-izey jineboraa kaṇ ti Pikol kaa Ibrahimida do ka nee a se: «Irkoy goo ni bande hayey kul kaṇ n'g'i tee ra. ²³ Sohō žee ya ne, ne ra, nda Irkoy, kaṇ n's'ay zanba, n's'ay izey nda ay haamawey zanba. Takaa kaṇ nda ay na alhormo tee ma ne, takaa din da nda m'a tee agay nda gandaa se kaṇ ra n'kaa ka goro ka waati tee!»

²⁴ Ibrahimida n'a zaabi ka nee: «Ay g'a žee ma ne.»

²⁵ A na dayoo šennoo tee Abimelek se kaṇ nga tamey n'a mayray nda gaabi. ²⁶ Abimelek n'a zaabi ka nee: «Ay si bora bay kaṇ na woo tee, ni mo mana bay ka alhabar daṇ ay ra. Ya na bay ka maar'a nda man'ti hō.» ²⁷ Ibrahimida na alman buuna nda ibeeri zaa k'i noo Abimelek se. I na cere noo amaana. ²⁸ Ibrahimida na feeji woy-ize kaccu boṇ iyye zaa nga boṇ alman buuney ra k'i daṇ jere ga. ²⁹ Abimelek nee Ibrahimida se: «Macin ti alman kaccu iyyaa woo kaṇ n'n'i daṇ jeraa ga addaliloo?» ³⁰ A n'a zaabi ka nee: «Yadda ka feeji woy-ize kaccu boṇ iyyaa woo taa ay kaboo ra hala i ma tee seedetaray kaṇ agay ka dayoo woo fanši.» ³¹ Woo se i na nongoo

din maapoo dan Ber-Šeba (maanaa «žeeyanoo dayoo»†), zama no din ra i žee cere se.

³² I na cere noo amaana Ber-Šeba. Woo banda ga, Abimelek tun, nga nda Pikol kanj ti nga wongu-izey jineboraa, de i yee Filisti borey gandaa ra. ³³ Ibrahima na tuuri foo kanj se i ga nee tamaris duma Ber-Šeba, de a na Abadantaa kanj ti Koyoo kanj ga bara hala abada maapoo cee. ³⁴ Ibrahima goro ka waati kuku tee Filisti borey gandaa ra.

22

Irkoy nee Ibrahima se a ma Isiyaka sarga

¹ Hayey din kanj tee banda ga, Irkoy na Ibrahima sii ka dii. A nee a se: «Ibrahima!» Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Agay ne.» ² Irkoy nee a se: «Ni iz'aroo zaa, ni ize bajja follokaa Isiyaka kanj n'ga hanse ka bag'a. Fatta ka koy gandaa ra kanj se i ga nee Moriya, no din ra ay ga tondi hondu foo silbay ma ne, tondi hondoo din boŋ m'a tee ya ne sargari kukurante.»

³ Ibrahima biya ka tun, a na nga farkaa gaaroo haw a ga, a na nga tam hinka nda nga izoo Isiyaka zaa ka koy nga bande. A na tuuri zafa sargari kukurantaa se, de a tun ka koy nongoo kanj Irkoy n'a silbay a se ra. ⁴ Jirbi hinza diray banda ga, Ibrahima na nongoo honnay. ⁵ Ibrahima nee nga tamey se: «W'ay batu ne ra nda farkaa. Agay nda zankaa ga koy beene ka sujudu, nga banda ga, ir ga willi kate war do.»

† 21:31 21.31 «Ber-Šeba», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «iyyaa dayoo».

⁶ Ibrahima na sargari kukurantaa tuuroo zaa, a n'a jeeje nga izoo Isiyaka boŋ. A na nuune diinandihayaa nda huryaa dii nga kaboo ra. Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy. ⁷ Isiyaka na šenni fur nga baaba ga ka nee a se: «Baaba!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay izoo.» A nee a se: «Nuune diinandihayaa ne, tuuroo ne, man sargaroo feejoo?» ⁸ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, Irkoy hunday no ma sargaroo feejoo doonandi.» Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy.

⁹ Waatoo kaŋ i too nongoo kaŋ Irkoy n'a silbay a se ra, Ibrahima na sargari tonadogoo cin. A na tuuroo kanandi a boŋ. A na nga izoo Isiyaka haw k'a kanandi tuuroo boŋ kaŋ goo sargari tonadogoo boŋ. ¹⁰ Woo banda ga, Ibrahima deebe ka huryaa zaa hala nga ma nga izoo koosu. ¹¹ Amma beenaa ra, Abadantaa almalaykaa ciya a se ka nee: «Ibrahima! Ibrahima!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne.» ¹² Almalaykaa nee a se: «Ni kaboo masi ziira zankaa do, de mo masi baffoo tee a se, zama sohō ay bay kaŋ n'ga hunbur Irkoy, ni ize bajja follokaa, man'a ka wanji a se!»

¹³ Ibrahima na nga boŋoo jer, de a na feeji gaaru foo honnay nga dumaa ga kaŋ hilley kotay tuuri kaccu ize foo ra. Ibrahima koy feeji gaaroo dii k'a tee sargari kukurante nga izoo dogoo ra. ¹⁴ Ibrahima na nongoo din maapoo dan «Abadantaa ga doonandi». Woo se borey ga nee hō zaaroo: «Abadantaa ga doonandi nga tondi hondoo boŋ.»

¹⁵ Cee hinkantoo Abadantaa almalaykaa ciya za beenaa ra Ibrahima se, ¹⁶ ka nee a se: «Ay ga

žee nda agay hunday, agay Abadantaa ka šelan ka nee: <Zama de ni ne ka woo tee, mana ni ize bajja follokaa wanji ya ne, ¹⁷ ay ga albarka boobo dan ni ra. Ay ga hanse ka ni hayroo boobandi sanda handarawey kaŋ goo beenaa ra wala labutaasoo kaŋ goo teekoo mijoo ga. Ni hayroo ga žigi nga iberey boŋ. ¹⁸ Ni hayroo bande aduŋŋa gandawey kul ga duu albarka, zama n'na hanajer ya ne.> » ¹⁹ Ibrahima yee nga tamey do. I hanga cere bande ka koy Ber-Šeba, zama no din no Ibrahima goo nda goray.

Nahor hayroo

²⁰ Woo banda ga, boroyaŋ kaa ka deede Ibrahima se ka nee: «Milka mo duu iz'aruyaŋ ni armaa Nahor se: ²¹ nga gunde jinaa ti Utus, Utus armaa ti Buz, nda Kemuwel kaŋ ti Aram baaba, ²² nda Kesed, nda Hazo, nda Pildaš, nda Yidilaf nda Betuwel.» ²³ Betuwel ti Rebeka baaba. Wey ti iz'aru yaahaa kaŋ Milka duu ey Nahor se kaŋ ti Ibrahima armaa. ²⁴ Nga wahayoo kaŋ maapoo ti Rehuma, mo duu iz'aruyaŋ kanyaŋ ti Teba, nda Gaham, nda Tahaš, nda Maaka.

23

Ibrahima na nongu day kaŋ ra Sarata ga suturandi

¹ Sarata huna jiiri zangu nda waranka cindi iyye (127): woo ti Sarata aloomuroo. ² Sarata mana faati kala Kiryat-Arba, maanaa Hebron kaŋ goo gandaa ra kaŋ se i ga nee Kanaŋ. Ibrahima kaa ka goro ka Sarata suturayanoo tee, de mo k'a hēe. ³ Ibrahima tun nga bukaa do ka

koy Heti borey here ka šelan i se ka nee: ⁴ «Ay man'ti kala yaw kan kaa ka goro war gamey ra. W'ay noo doo y'a tee saaray hala ay g'ay wandoo sutura.» ⁵ Heti borey na Ibrahima zaabi ka nee: ⁶ «Hañajer ir se, ir koyoo! Ni man'ti kala bonkoyni kan Irkoy n'a dan ir gamey ra. Ni bukaa sutura ir saarawey kul ihennaa ra. Boro sii ir ra kan ga ni ganji ma ni bukaa sutura nga saaraa ra.»

⁷ Ibrahima man ka gunguma gandaa izey se kan ti Heti borey. ⁸ A šelan i se ka nee: «Nda war anniyaa no kan war ga baa y'ay bukaa sutura nongoo kan ra ay goo ra, wa yadda ya ne, ka koy hayaa kan ay g'a wiri ñaaray Eferon do kan ti Sohar iz'aroo. ⁹ A ma Makupela tondi guusoo kan ti nga wane yeeti ya ne kan goo nga faaroo minoo ga. A m'a yeeti ya ne, y'a noo nga hayoo, hala a ma tee ya ne war gamey ra saaray.»

¹⁰ Eferon goo Heti borey gamey ra. Eferon Heti boraa na Ibrahima zaabi Heti borey nda borey kul kan kaa koyraa minoo ga, jiney ra, ka nee: ¹¹ «Kalaa, ay koyoo, yadda ya ne! Ay ga ni noo faaroo yaada, tondi guusoo kan goo a ra mo, ay g'a noo ma ne yaada. Ay g'a noo ma ne ay gandaa borey jiney ra. Ni bukaa sutura.»

¹² Ibrahima gunguma gandaa borey se. ¹³ Ganda borey jine a šelan Eferon se ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, maa ya ne. Nan ya faaroo hayoo bana. M'a taa hala ya hin k'ay bukaa sutura a ra.» ¹⁴ Eferon na Ibrahima zaabi ka nee: ¹⁵ «Ay koyoo, agay nda ni game, faari kan nzorfu kaaray tamma bon zangu taaci (400) ga duu a, man'ti baffoo! Ni bukaa sutura.»

¹⁶ Ibrahima yadda Eferon šennoo se, de a na tamma nzorfeƴ neeši a se kaŋ a n'a har Heti borey jiney ra. A na nzorfu tamma boŋ zangu taacaa (400) kaŋ ga sawa nda yooboo barmaa bana a se kaaray. ¹⁷ Takaa woo nda Eferon faaroo kaŋ goo Makupela kaŋ ga Mamre tenje, faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra nda tuuri kul kaŋ goo faaroo nda nga caraway ga, ¹⁸ i kul tee Ibrahima halaalaa Heti borey nda borey kul kaŋ kaa koyraa miŋoo ga, jiney ra.

¹⁹ Woo banda ga, Ibrahima na Sarata, nga wandoo, sutura tondi guusoo kaŋ goo Makupela faaroo ra kaŋ ga Mamre tenje, maanaa Hebron, Kanaŋ gandaa ra. ²⁰ Faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra hun Heti borey maapey ga ka huru Ibrahima maapoo ga. Ibrahima n'a tee bukaw suturadoo.

24

Isiyaka hiijaa

¹ Ibrahima žen, nga jiirey boobo. Abadantaa na albarka dan a ra nongoo kul here. ² Ibrahima nee nga tamoo se kaŋ žen nga hugoo tamey kul kaŋ kone nga almaanoo kul goo: «Ay g'a wiri ni ga, ni kaboo dan ay ceehamoo cire, ³ ay ga ni žeendi nda Abadantaa kaŋ ti beenaa nda gandaa Koyoo, hala masi wande zaa ay izoo se Kanaŋ borey ize woyey ra kaŋ gamey ra ay goo ma goro. ⁴ Amma ma koy ay gandaa ra, ay borey do, ma wande zaa ay izoo Isiyaka se.» ⁵ Baŋnaa nee a se: «A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay ka kaa gandaa woo ra. Adiši ya ni izoo yeeti

ganda kaŋ ra ni hun ra wala?» ⁶ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Hawgay, mas'ay izoo yeeti no din! ⁷ Abadantaa kaŋ ti beenaa Koyoo kaŋ n'ay kaa ay baaba hugoo ra nda ay gandaa ra, nga kaŋ ūelan ka ūee ya ne kaŋ nga ga gandaa woo noo ay hayroo se, nga hunday ga nga almalaykaa dan ni jine. De mo no din ra n'ga wande zaa ay izoo se. ⁸ Nda woyoo wanji ka hanga ni, ūeeyanoo hun ni jindoo ga. Hayaa kaŋ ay g'a har ma ne de ti mas'ay izoo yeeti no din.» ⁹ Baŋŋaa na nga kaboo dan Ibrahima, nga koyoo ceehamoo cire ka ūee a se kaŋ nga ga hayaa tee kaŋ a n'a har. ¹⁰ A na yoo boŋ woy (10) zaa nga koyoo yoowey ra k'i jeeje nda nga koyoo arzaka henney k'i ka koy. A tun ka koy hala Mezopotami* kaŋ ti Nahor koyraa.

¹¹ Kaŋ a too no din, a na yoowey sonbandi koyraa dumaa ga, dayoo jeroo ga, alaasar baanaa ra, dimmaa kaŋ ga woyey ga koy gur. ¹² Woo banda ga, a nee: «Abadantaa, ay koyoo Ibrahima Koyoo, ay ga ni ŋaaray ma ni alhormaa cebe ay koyoo Ibrahima se k'ay kubayandi hō nda woo kaŋ ay g'a ceeci. ¹³ Agay ne hari zaadogoo ra, koyraa zankawoyey ga fatta ka kaa ka gur. ¹⁴ Yala woysogaa kaŋ se ay ga nee: <Ni hooboo ūiiri ya ne hala ay ga haŋ> kaŋ ga tuuru ya ne ka nee: <Haŋ, ay ga ni yoowey mo noo i ma haŋ!> Woo din ti boraa kaŋ n'n'a jisi ni tamoo Isiyaka se. Takaa woo ra ay ga bay kaŋ n'ga alhormo tee ay koyoo se.» ¹⁵ A

* **24:10** 24.10 Mezopotami: Siiri borey gandaa kaŋ goo isa hinkaa game no.

mana šelan ka ben jina kanj Rebeka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga. A man'ti kala Betuwel ize woyoo. Betuwel man'ti kala Milka nda Nahor kanj ti Ibrahima armaa, iz'aroo. ¹⁶ Woysoogaa ga hanse ka boori, a si aru bay, aru mana bay ka marga nda a. A zunbu hari zaadogoo ra ka nga hooboo too ka žigi.

¹⁷ Baņnaa zuru k'a kubay ka nee a se: «Hinžee ya ne, de m'ay noo hari kayna ni hooboo ra hala ay ga haņ.» ¹⁸ A n'a zaabi ka nee: «Haņ, ay koyoo.» A na nga hooboo zumandi nda cahāyan k'a noo a ma haņ. ¹⁹ Waatoo kanj a n'a haņandi ka ben, a nee a se: «Ay ga gur ni yoowey mo se, hala ngi jawoo ma hun.» ²⁰ Woo banda ga, a cahā ka koy nga hooboo haroo doori almaney haņ jinaa ra. A yee ka zuru ka koy dayoo ga ka gur, a gur yoowey kul se. ²¹ Aroo cindi a ga dangay k'a guna, a ga baa nga ma bay wala Abadantaa na nga diraa boryandi wala a man'a boryandi.

²² Waatoo kanj yoowey haņ ka ben, aroo na wura niinekorbay foo kanj ga too tamma jere tinyan nda wura kabehiiri hinka kanj ga too tamma boņ woy (10) tinyan zaa. ²³ A nee a se: «May ize ti ni? Ay g'a wiri ni ga, m'a bayrandi ya ne. Nongu goo ni baaba hugoo ra kanj ra agay nda ay borey ga hin ka cijinoo tee wala?» ²⁴ A n'a zaabi ka nee: «Betuwel izoo ti agay. Betuwel ti iz'aroo kanj Milka duu a Nahor se.» ²⁵ A yee ka nee a se: «Subu nda fita boobo goo ir do, nongu goo no kanj ra war ga hin ka cijinoo tee.» ²⁶ Woo banda ga, aroo sujudu Abadantaa se, ²⁷ de

a nee: «Albarka ma bara Abadantaa se, ay koyoo Ibirahima Koyoo, nga kaŋ mana nga alhormo naanayantaa kaa ay koyoo bande! Abadantaa n'ay gongu hala ay koyoo armyey hugoo ra.»

²⁸ Woysogaa zuru ka koy hugey do, nga jaa here, ka hayey filla. ²⁹ Rebeka goo nda armaa foo kaŋ maapoo ti Labaŋ. Labaŋ zuru ka fatta ka koy aroo do, dayoo jeroo ga. ³⁰ Waatoo kaŋ a dii niinekorbaa nga woymaa ga nda kabehiirey kaŋ goo kabey ra, a maa nga woymaa Rebeka ga šelaŋ ka nee: «Woo no aroo n'a har ya ne.» A zuru ka koy aroo do, de a n'a gar a ga kay yoowey do, dayoo jeroo ga. ³¹ Labaŋ nee a se: «Kaa, ni kaŋ Abadantaa na albarka daŋ ni ra! Macin se n'ga cindi taray? Ay na hugoo haabu, ay na doo hanse yoowey se.»

³² Aroo koy huru hugoo ra, i na yoowey jeejaa kaa i boŋ. I kate yoowey se subu nda fita. I kate hari tamoo se kaŋ nda nga nda arey kaŋ goo a bande ga ngi cewey jumay. ³³ Woo banda ga, i na ŋaayan gorandi a se. Amma a nee: «Ay si ŋaa nda man'ti ya nka hayaa har kaŋ goo ay do jina.» A nee a se: «Šelaŋ!» ³⁴ Waatoo din a šelaŋ ka nee: «Ibirahima tamoo ti agay. ³⁵ Abadantaa hanse ka albarka daŋ ay koyoo ra, a tee beerante. A n'a noo alman buuna nda ibeeri, nzorfu kaaray nda wura, baŋŋayan nda koŋŋayan, yooyaŋ nda farkayaŋ. ³⁶ Sarata, ay koyoo wandoo, nga žeenayyanoo ra a duu a se iz'aru foo. Izoo din no, ay koyoo n'a noo haya kul kaŋ goo nga maapoo ga. ³⁷ Ay koyoo nk'ay žeendi ka nee: «Kanaŋ borey kaŋ gandaa ra ay

goo nda goray, masi woy zaa ay izoo se ngi ize woyey ra. ³⁸ Amma ma koy ay baaba hugoo ra, ay borey do, ka wande zaa ay izoo se.> ³⁹ Ay nee ay koyoo se: <A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay.> ⁴⁰ A n'ay zaabi ka nee: <Abadantaa kaŋ fondaa ra ay ga dira ga nga almalaykaa dan ni jine. A ga ni diraa boryandi, de n'ga woy zaa ay izoo se, ay borey ra, ay baaba hugoo do. ⁴¹ Žeeyanoo si hun ni jindoo ga kala nda n'koy ay borey do. Nda i man'a noo ma ne mo, a hun ni ga.> ⁴² Hõ ay too hari zaadogoo do, de ay nee: <Abadantaa, ay koyoo Ibrahima Koyoo, ay g'a wiri ni ga, m'ay diraa boryandi kaŋ ra ay goo! ⁴³ Agay ne ma kay hari zaadogoo jeroo ga, nda woysoogo fatta ka kaa ka gur dayoo ga, de ay nee a se: "Suuri, m'ay noo hari kayna ni hooboo ra." ⁴⁴ De a n'ay zaabi ka nee: "Haŋ, ni yoowey mo ay ga gur i se." Yala woo ma tee woyoo kaŋ Abadantaa n'a jisi ay koyoo izoo se.> ⁴⁵ Ya na šelaŋ ka ben ay binoo ra kaŋ Rebeka da ne ka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga, a ga zunbu haroo ga ka koy gur. Ay nee a se: <Suuri, m'ay noo hari ya haŋ.> ⁴⁶ Dogoo din da a na nga hooboo zumandi, a nee: <Haŋ, ay ga ni yoowey mo haŋandi.> Ay haŋ, a na yoowey mo haŋandi. ⁴⁷ Ay n'a hãa ka nee: <May ize ti ni?> A zaabi ka nee: <Betuwel kaŋ ti Nahor iz'aroo kaŋ Milka duu a a se, izoo ti agay.> Waatoo din ay duu ka niinekorbaa dan niinoo ga, ay na kabehiirey dan kabey ga. ⁴⁸ Woo banda ga, ay sujudu Abadantaa se. Ay na albarka tee a se, nga kaŋ ti ay koyoo Ibrahima Koyoo kaŋ n'ay gongu fondo hennaa

ga hala y'ay koyoo armaa ize woyoo zaa nga iz'aroo se. ⁴⁹ Sohõ, nda war ga baa war ma alhormo naanayante tee ay koyoo se, war m'a har ya ne. Nda man'ti nga, war m'a har ya ne hala ya bay kabe kaṅ ga ay ga koy.»

⁵⁰ Labaṅ nda Betuwel n'a zaabi ka nee: «Woo mana hun kala Abadantaa do. Cin no ir ga hin k'a har ma ne ifutu wala ihenna ra? ⁵¹ Rebeka ne ni jine, a zaa ka koy. A ma tee ni koyoo izoo se wande, sanda takaa kaṅ nda Abadantaa n'a kayandi.» ⁵² Waatoo kaṅ Ibrahima tamoo maa ngi šenney, a sujudu Abadantaa se. ⁵³ A na nzorfu hiiriyāṅ nda wura hiiriyāṅ nda dar-bayyaṅ fattandi k'i noo Rebeka se. A na gomni beeriyaṅ tee armaa nda ṅaṅoo se.

⁵⁴ Woo banda ga, tamoo nda borey kaṅ goo a bande ṅaa, i haṅ, i duu ka kani. Subbaahoo ra, i tun, tamoo nee: «W'ay naṅ ya yee ay koyoo do.» ⁵⁵ Armaa nda ṅaṅoo zaabi ka nee: «Naṅ woysogaa ma goro ir bande haya kayna, ba nda jirbi woy (10) de no, nga banda ga, a ma koy.»

⁵⁶ A n'i zaabi ka nee: «War mas'ay gayandi, zama Abadantaa n'ay diraa boryandi. Wa naṅ ya yee ka koy ay koyoo do.» ⁵⁷ I n'a zaabi ka nee: «Wa naṅ ir ma ciya zankawoyoo se, ka nga hunday hãa.» ⁵⁸ I ciya Rebeka se, i n'a hãa ka nee: «N'ga baa ma šerre aroo bande sohõ da wala?» A n'i zaabi ka nee: «Ay ga koy.» ⁵⁹ I na ngi woymaa Rebeka nda woyoo kaṅ n'a biiri naṅ i ma koy nda Ibrahima tamoo nda nga borey. ⁶⁰ I gaara Rebeka se, i nee:

«Ir woymaa, yala ma tee boro miliyoṅ nda miliyoṅyaṅ se hayraa.

De mo ni hayroo ma nga iberey koyrawey taa.»

⁶¹ Rebeka nda nga koŋŋey tun, i žigi yoowey boŋ ka hanga tamoo. Takaa woo nda tamoo na Rebeka zaa ka koy.

⁶² Isiyaka yee kate dayoo do kaŋ se i ga nee Ber-Lahay-Roy. A si goro kala Negew. ⁶³ Alaasar foo Isiyaka fatta ka koy hawsaa ra ka miile. Waati foo a na boŋoo jer, a dii yooyan kaŋ goo ma kaa. ⁶⁴ Rebeka mo na nga boŋoo jer, a na Isiyaka honnay, de a sar ka zunbu ka hun yoowaa boŋ.

⁶⁵ A nee tamoo se: «May ti aroo woo hawsaa ra kaŋ goo ma dira ka kaa k'ir kubay?» Baŋŋaa n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Isiyaka no.» A na nga sanfitoo zaa k'a gum nga boŋ. ⁶⁶ Baŋŋaa na hayey kul filla Isiyaka se kaŋ nga n'i tee.

⁶⁷ Isiyaka na Rebeka dii ka koy nga ŋaa Sarata hukumoo ra. A tee a se wande, a bag'a. Woo ka Isiyaka binoo yayanandi ŋaŋoo buuyanoo dumaa ga.

25

Ibrahimima hayroo cindoo

¹ Ibrahimima yee ka wande foo zaa kaŋ maapoo ti Ketura. ² Woyoo duu a se hayyan. Maapey ti: Zimraŋ, nda Yokušan, nda Medaŋ, nda Majaŋ, nda Yišbak, nda Šuwa. ³ Yokušan na Saba nda Dedan dan aduŋna ra. Dedan izey ti: Ašur borey, nda Letuš borey, nda Leyun borey. ⁴ Majaŋ iz'arey ti: Efa, nda Efer, nda Hanok, nda Abida, nda Elda. Wey kul ti Ketura izeyaŋ nda nga haamayaŋ. ⁵ Hayaa kul kaŋ goo Ibrahimima maapoo ga, a n'a noo Isiyaka se. ⁶ Iz'arey kaŋ

wahayey duu ey a se, a n'i noo gomniyaŋ za a ga huna. Amma a n'i moorandi nga izoo Isiyaka, k'i sanba ganda ra kaŋ goo waynahunay kaboo here.

Ibrahimia buuyanoo

⁷ Aloomuroo kaŋ Ibrahimia duu a man'ti kala jiiri zangu nda woyye cindi guu (175). ⁸ Woo banda ga, hundoo hun, a faati. Žeenay henna banda ga, a koy nga hayragey gar alaaharaa. ⁹ Nga izey Isiyaka nda Isimayel n'a sutura Maku-pela tondi guusoo ra kaŋ goo faaroo ra, Mamre jeroo ga. A man'ti kala Eferoŋ wane kaŋ ti Sohar Heti boraa iz'aroo. ¹⁰ Faaroo no kaŋ Ibrahimia n'a day Heti borey ga. No din ra Ibrahimia nda nga wandoo Sarata suturandi. ¹¹ Ibrahimia buuyanoo banda ga, Irkoy na albarka daŋ nga izoo Isiyaka ra. Isiyaka gorodogoo ti nongoo kaŋ se i ga nee Ber-Lahay-Roy.

Isimayel hayroo

¹² Isimayel, Ibrahimia izoo, hayroo ne. Isimayel ti iz'aroo kaŋ Hažatta, Misira boraa kaŋ ti Sarata koŋŋaa, duu a, Ibrahimia se. ¹³ Isimayel iz'arey ti wey, ngi maapey ne, alwadda ka kaa alwadda. Isimayel iz'aru jinaa ti Nebayot, nga banda ga, Kedar, nda Adbel, nda Mibsam, ¹⁴ nda Mišma, nda Duma, nda Masa, ¹⁵ nda Hadad, nda Tema, nda Yetur, nda Nafiš, nda Kedma. ¹⁶ Wey ti Isimayel iz'arey, ngi maapey, nda ngi koyrawey, nda ngi gorodogey. Ngi ti ngi alkabiilawey boŋkoyni woy cindi hinkaa (12). ¹⁷ Aloomuroo kaŋ Isimayel duu a man'ti kala jiiri zangu nda waranza cindi iyye (137). Hundoo hun, a faati

ka koy nga hayragey gar alaaharaa. ¹⁸ Isimayel hayroo si goro kala za Hawila hala Šur kaŋ goo Misira tenje ka koy AŠur gandaa here. Isimayel nda nga armey kul si goro nda cere.

Isiyaka hayroo

¹⁹ Isiyaka, Ibrahima izoo, hayroo ne. Ibrahima na Isiyaka dan aduŋna ra. ²⁰ Jiiri woytaaci (40) bara Isiyaka se waatoo kaŋ ra a ga hiiji Rebeka kaŋ ti Betuwel izoo, Aram boraa kaŋ goo Padaŋ-Aram. Nga ti Labaŋ, Aram boraa woymaa. ²¹ Isiyaka na Abadantaa ŋaaray nga wandoo se kaŋ man'ti kala woy gun. Abadantaa na nga ŋaarayroo taa. Rebeka, nga wandoo tee alhaamidu. ²² Izey ga cere tuti gundoo ra. Rebeka nee: «Nda takaa woo no, cin no ay ga ti a?» A koy Abadantaa saawaroo wiri. ²³ Abadantaa n'a zaabi ka nee:

«Dumi hinka bara ni gundoo ra.

Jama hinka ga hun ni gundoo ra kaŋ ga fay.

Jama faa goo nda gaabi ka bisa ceroo.

Ibeeroo ga yee ikaccaa cire.»

²⁴ Hanoo kaŋ ra a duu nga boŋ, nga ne, ntaway aruyan ka cindi gundoo ra. ²⁵ Ijinaa kaŋ kaa, nga kul no ma ciray. Gaahamoo kul ti hinbiri ma nee burmusu, i na maapoo dan Eso (maanaa «hinbiri»). ²⁶ Nga banda ga, armaa kaa, de kaboo ga Eso ceekoroo dii. I na maapoo dan Yakuba (maanaa «ceekore diikaa»^{*}). Waatoo kaŋ i ga hayandi, Isiyaka sii nda kala jiiri woydu (60).

^{*} **25:26** 25.26 «Yakuba», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «zanbante», zamnaa 27.36.

Eso na nga izejinawtaraa barmay nda ŋaayan

²⁷ Zankeɣ beeri, Eso tee aru kaŋ ga hanse ka wan hooyan, a ga baa hawsa koyyan. Amma Yakuba tee boro alaafiyante kaŋ ga goro hugey do. ²⁸ Isiyaka si baa kala Eso, zama hamey kaŋ a g'i hoo ga kan miŋoo ra. Amma Rebeka si baa kala Yakuba.

²⁹ Han foo Yakuba goo ma maafe hina, Eso kaa ka hun hawsaa ra, a dusu, a heray. ³⁰ Eso nee Yakuba se: «Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya gona iciraa woo ra, maafe ciraa woo ra, zama ay dusu, ay ga baa ka buu nda heray.» Šennoo woo ka kate i daŋ a ga Edom (maanaa «iciray»). ³¹ Yakuba nee a se: «Kala ma ni izejinawtaraa neere ya ne jina.» ³² Eso zaabi ka nee: «Nga ne, ay ga baa ka buu, macin no ay g'a tee izejinawtaray se?» ³³ Woo banda ga, Yakuba nee: «A žee ya ne jina!» A žee a se, a na nga izejinawtaraa neere Yakuba se. ³⁴ Yakuba na Eso noo dunguri dumi maafe nda takula. A ŋaa, a haŋ jina, a tun ka koy. Takaa woo nda Eso na nga izejinawtaraa kaynandi.

26

Isiyaka koy Abimelek do

¹ Heray foo tee gandaa ra kaŋ man'ti heray jinaa kaŋ tee Ibrahima waati. Isiyaka koy koyraa ra kaŋ se i ga nee Gerar, Abimelek do kaŋ ti Filisti borey kokoyoo. ² Abadantaa bangay a se, a nee: «Masi doo Misira gandaa ra, goro gandaa ra kaŋ ay g'a har ma ne. ³ Ma goro ka waati tee no din ra. Ay goo ni bande. Ay ga albarka daŋ ni

ra, zama ni nda ni hayroo se ay ga gandawey wey kul noo. Ay ga žeeyanoo too kaŋ ay n'a žee ni baaba Ibrahima se. ⁴ Ay ga ni hayroo boobandi sanda handarawey kaŋ goo beenaa ra. Ay g'a noo gandawey wey kul. Ni hayroo bande aduŋŋa gandawey kul ga duu albarka, ⁵ zama Ibrahima na haŋajer ya ne. A n'ay talfey, nda ay yaamarey, nda ay hantumey, nda ay ašariyawey dii.»

⁶ Woo ka kate Isiyaka goro Gerar. ⁷ Waati kaŋ nongoo din borey n'a hãa nda wandoo kaŋ goo a bande, a mma nee i se nga woymaa no. A ga hunbur ka nee i se nga wandoo no, zama a ga huzun nongoo din borey masi koy nga wii Rebeka maaganda se, zama woy no kaŋ ga boori.

⁸ Isiyaka goro ka gay no din ra. Han foo Abimelek kaŋ ti Filisti borey kokoyoo, guna nda funeetaraa, de a dii kaŋ Isiyaka goo ma nga wandoo Rebeka mooru-mooru.* ⁹ Abimelek ciya Isiyaka se, a nee: «Šikka sii kaŋ woyoo woo ni wandoo no. Taka foo nda n'ga yadda ka nee ni woymaa no?» Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ya nk'a har ya si koy buu nga maaganda se.» ¹⁰ Abimelek nee: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ir se? Haya kayna gandaa boro foo masi marga nda ni wandoo m'ir daŋ haya ra.» ¹¹ Abimelek na gandaa kul gagay ka nee: «Boro kul kaŋ tuku aroo woo do wala nga wandoo, a waazibi bora ma wiiyandi.»

¹² Woo banda ga, Isiyaka na faari tee gandaa din ra, jiiroo woo, woo kaŋ a n'a duma cine

* **26:8** 26.8 Ebere hantumoo ra, «Isiyaka» nda «mooru-mooru» kalimawey ga baa ka hima.

zangu (100) no a n'a hegay, zama Abadantaa na albarka daɗ a ra. ¹³ A tee alman, nga almaanoo mma koy de a ga tonton hala nongu kaɗ ra a tee almankoyni beeri. ¹⁴ A goo nda alman buuna nda ibeeri kuryaɗ, nda tam booboyaɗ. Filisti borey canse Isiyaka ga.

Isiyaka nda Abimelek na cere noo amaana

¹⁵ Dayey kul kaɗ nga baaba tamey n'i fanši, nga baaba Ibrahima waati, Filisti borey n'i too nda labu k'i lutu. ¹⁶ Abimelek nee Isiyaka se: «Fatta ir gandaa ra, zama n'ga hin ir.» ¹⁷ Isiyaka hun no din. A koy goro Gerar gooroo ra, no din ra a cindi. ¹⁸ A na dayey fanši koyne kaɗ teendi nga baaba Ibrahima waati, amma Ibrahima buuyanoo banda ga, Filisti borey n'i lutu. Maa follokey kaɗ baaboo n'a daɗ i ga, nga no a n'i tunandi. ¹⁹ Isiyaka tamey fanši gooroo ra, i duu no din hari henna. ²⁰ Gerar koyraa kurkey yenje Isiyaka kurkey bande ka nee i se: «Ir wane haroo!» Isiyaka na dayoo maɗnoo daɗ Esek (maanaa «yenjeyan»), zama i nka yenje a bande. ²¹ Isiyaka tamey na day foo fanši koyne kaɗ nga mo i yenje a bande a ga. A na maɗnoo daɗ Sitina (maanaa «citiyan»). ²² A hun no din ka koy, a na day foo fanši koyne kaɗ yenje mana tee a ga. A na maɗnoo daɗ Rehobot (maanaa «feeriyen»). A nee: «Sohõ Abadantaa n'ir feeri, ir ga tonton ka boobo gandaa ra.»

²³ Woo banda ga, a tun no din ka koy Ber-Šeba. ²⁴ Abadantaa bangay a se cijinoo ra ka nee: «Agay ti ni baaba Ibrahima Koyoo. Masi hunbur, zama ay goo ni bande. Ay ga albarka

daŋ ni ra, ay ga ni hayroo boobandi, Ibrahima, ay tamoo maaganda se.» ²⁵ No din ra Isiyaka na sargari tonadoo cin ka Abadantaa maapoo cee. A na nga hukkumoo cin. Isiyaka tamey na day foo fanši no din.

²⁶ Han foo Abimelek nda nga ceroo Ahuzat nda nga wongu-izey jineboraa kaŋ ti Pikol hun Gerar ka koy a do. ²⁷ Isiyaka nee i se: «Macin ti addaliloo kaŋ se war ga kaa ay do, war kaŋ konna agay, war n'ay gaaray war do?» ²⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ir nka dii nda cimi kaŋ Abadantaa goo ni bande. Woo se ir nee kaŋ žeeyan ma huru ir nda ni game. Ir ma žee ka cere noo amaana. ²⁹ Žee kaŋ n'si haya laala tee ir se sanda takaa kaŋ nda ir mana ni laazaaba. Ihenna de no ir n'a tee ma ne, de mo ir na ni naŋ ma koy nda alaafiyaa. Sohõ Abadantaa na albarka daŋ ni ra!» ³⁰ Isiyaka na hoyandi beeri tee i se, i ŋaa, i haŋ. ³¹ Subaa ra, i biya ka tun, i žee cere se. Isiyaka n'i naŋ i ma koy, i hun a do nda alaafiyaa. ³² Zaaroo din da Isiyaka tamey kaa a do k'a noo dayoo kaŋ i n'a fanši alhabar. I nee a se: «Ir duu hari.» ³³ A na dayoo maapoo daŋ Šiba (maanaa «žeeyan»). Woo se hala hõ koyraa maapoo ti Ber-Šeba (maanaa «žeeyanoo dayoo»†).

Eso hiiji woy dumi waaniyaŋ

³⁴ Waatoo kaŋ Eso duu jiiri woytaaci (40) a hiiji Žudit kaŋ ti Beri, Heti boraa, izoo nda Basemat kaŋ ti Elon, Heti boraa, izoo. ³⁵ Woy hinkaa woo na Isiyaka nda Rebeka hundoo maray.

† **26:33** 26.33 «Ber-Šeba», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «iyyaa dayoo».

27

Yakuba duu gaararoo Eso dogoo ra

¹ Žeenay kaa Isiyaka ga, nga moo gunaa kuma hala nongu kaŋ ra a si dii koyne. A ciya nga iz'aru jinaa Eso se, a nee a se: «Ay izoo!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baaba!» ² Isiyaka šelan a se ka nee: «Nga ne, ay žen, ay s'ay buuyanoo zaaroo bay. ³ Sohõ ay g'a wiri ni ga, ma ni hoo jinawey zaa kaŋ ti ni foolaa nda ni biraa, ma koy hawsaa ra ka ham hoo ya ne. ⁴ M'a hina hala a ma tee ya ne ŋaayan kaana, de ma kate a ya ne y'a ŋaa hala ay hundoo ma paali, ya gaara ma ne za ya na buu.»

⁵ Rebeka maa hayaa kaŋ Isiyaka n'a har nga izoo Eso se. Eso koy hawsaa ra ka ham hoo.

⁶ Rebeka šelan Yakuba, nga izoo se ka nee: «Aywa, ay maa ni baaba goo ma šelan ni armaa Eso se ka nee: ⁷ <Ham hoo kate ya ne, m'a tee ya ne ŋaayan kaana, ya ŋaa. Ay ga gaara ma ne Abadantaa jine za ya na buu.> ⁸ Sohõ ay izoo, hanajer šennoo se kaŋ ay g'a har ma ne. ⁹ Koy alman buuney ra, ma hancin-ize henna boŋ hinka dii kate ya ne hala y'i tee ŋaayan kaana, sanda woo kaŋ ga kan ni baaba se. ¹⁰ M'a ka koy ni baaba se, de a ga ŋaa hala a ma duu ka gaara ma ne za a mana buu.»

¹¹ Amma Yakuba nee nga jaa Rebeka se: «Aywa, Eso, ag'armaa ya gaahamoo kul ti hinbiri, agay binde mma yuttu. ¹² A ga hin ka tee ay baaba m'ay dadaba, de ya tee a se zanbante, ya kate ay boŋ ga dangayan kaŋ man'ti gaarayan.»

¹³ Nanoo n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, nda a na ni

danga, a ma kaŋ ay boŋ. Haŋajer ay jindoo se ma koy kate ey.»

¹⁴ A koy, a n'i dii, a kate ey nga ŋaa se. Naŋoo n'i tee ŋaayan kaana sanda woo kaŋ ga kan baaboo se. ¹⁵ Woo banda ga, Rebeka na nga ize jinaa Eso bankaarawey kul ihennaa zaa kaŋ ga jisi a do hugoo ra. A n'i daŋ nga ize hinkantoo Yakuba ga. ¹⁶ Hanciney kuurey, a n'i ka kabey nda jindoo nongey kaŋ ga yuttu daabu. ¹⁷ Woo banda ga, a na ŋaayan kaanaa nda takulaa kaŋ a n'i hanse daŋ nga izoo Yakuba kaboo ra. ¹⁸ A too nga baaba do, a nee a se: «Ay baaba!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay ize foo ti ni?» ¹⁹ Yakuba na nga baaba zaabi ka nee: «Agay no Eso, ni ize jinaa. Ay na hayaa tee kaŋ n'n'a har. Tun, ma goro, m'ay hamoo ŋaa, ma gaara ya ne.» ²⁰ Isiyaka nee nga izoo se: «Cin ti woo? Ni ya cahã ka duu, ay izoo!» A na zaabi ka nee: «Haya kaŋ no, Abadantaa, ni Koyoo k'ay kubayandi nda a.»

²¹ Isiyaka nee Yakuba se: «Man kate ya ni dadaba, ay izoo, hala ya bay wala ni ti ay izoo Eso wala man'ti ni no.» ²² Yakuba man nga baaba Isiyaka ga, a n'a dadaba, de a nee: «Jinde ŋennoo man'ti kala Yakuba jindoo, amma kabey man'ti kala Eso kabey.» ²³ A man'a bay, zama kabey kul ti hinbiri sanda nga armaa Eso waney takaa. A baa ka gaara a se. ²⁴ A nee koyne: «Ay izoo Eso no wala?» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ayyo, agay no.»

²⁵ Isiyaka nee: «Ay noo hamoo kaŋ n'n'a hoo, y'a ŋaa, ya gaara ma ne!» A n'a noo a se, a ŋaa. A kate a se alaneb hari moora, a haŋ. ²⁶ Baaboo

nee a se: «Man kate, de m'ay summu, ay izoo.»

²⁷ A man, de a n'a summu. Isiyaka maa nga izoo darbawey hewoo. A gaara a se. A nee:

«Wa guna, ay izoo hewoo ga hima nda faari kaŋ Abadantaa na albarka dan a ra hewoo.

²⁸ Yala Irkoy ma ni noo beenaa gomnoo nda laboo albarkaa.

Alkama nda alaneb hari moora masi jaŋ ni do!

²⁹ Yala alkabiilayan ma yee ni cire!

Dumiyan ma gunguma ma ne!

Ma tee ni armey boŋkoynoo,

de mo ni naa-izey ma gunguma ma ne!

Boro kaŋ na ni danga ga laali,

boro kaŋ gaara ma ne ga duu albarka!»

³⁰ Isiyaka nka gaara ka ben Yakuba se, Yakuba fatta nga baaba do, dogoo din da Eso kaa ka hun hoodogoo ra. ³¹ Nga mo na ŋaayan kaana foo tee kaŋ a kate a nga baaba se. A nee nga baaba se: «Ay baaba, tun ka ni izoo hamoo kaŋ a n'a hoo ŋaa, ma gaara a se.» ³² Baaboo n'a hãa ka nee: «May ti ni?» A n'a zaabi ka nee: «Agay no, ni ize jinaa, Eso.» ³³ Isiyaka hanse ka jijiri hunburay se, de a nee: «May ti bora kaŋ na ham hoo ka kate a ya ne? Ay n'a kul ŋaa za mana too kate. Ay gaara a se. De mo gaararoo ga cindi a bande.»

³⁴ Waatoo kaŋ ra Eso maa nga baaba ŋenney, a na kaati beeri tee, binoo hanse ka maray, de a nee nga baaba se: «Ay baaba, gaara ya ne, agay mo!» ³⁵ Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ni armaa kaa nda carmay, de a duu gaararoo kaŋ n'ga hima ka duu a.» ³⁶ Eso nee: «Hayaa kaŋ se i na maapoo

daŋ Yakuba (maanaa <zanbante>*), nga se a n'ay zanba cee hinka? A na izejinawtaraa taa ay kone, sohõ nga ne ka koy nda gaararoo kaŋ ay ga hima ka duu a!» A yee ka nee: «Mana gaarari kul jisi ya ne?» ³⁷ Isiyaka na Eso zaabi ka nee: «Guna, ay n'a tee ni boŋkoynoo, ay na nga armey kul tee nga tamey. Ay n'a noo alkamaa nda alaneb haroo. Sohõ macin no ay ga hin k'a tee ma ne, ay izoo?» ³⁸ Eso nee nga baaba se: «Gaararoo woo hinne bara ma ne, ay baaba? Ay baaba, gaara ya ne!» Eso na nga jindoo jer ka hëe. ³⁹ Baaboo n'a zaabi ka nee:
«Guna, ni gorodogoo ga mooru labu albarkantey
nda beenaa gomnoo.

⁴⁰ Ni takubaa nda n'ga huna,
n'ga yee ni armaa cire,
amma n'ga kaa ka duu ni boŋ.
Tiŋay-zaa-bundoo kaŋ a ga daŋ ni boŋ,
n'g'a kaa ni jindoo ga.»

Yakuba zuru ka koy nga hasaa Labaŋ do

⁴¹ Eso konna Yakuba, gaararoo maaganda se kaŋ baaboo n'a tee a se. Eso nee nga boŋ se: «Ay baaba buuyanoo waatoo man, ay ga ag'armaa Yakuba wii.» ⁴² Rebeka duu ŝenney kaŋ hun nga ize jinaa Eso mipoo ra alhabaroo. A daŋ i ma ciya nga ize hinkantoo Yakuba se, a nee a se: «Aywa, ni armaa Eso ga baa nga ma faasa nga boŋ se ka ni wii. ⁴³ Sohõ ay izoo, haŋajer ay jindoo se, tun ka zuru ka koy lafa Labaŋ jeroo ga kaŋ ti ag'armaa kaŋ goo koyraa ra kaŋ maapoo

* **27:36** 27.36 «Yakuba», Ebere ŝenni ra, almaganaa faa ti «ceekore diikaa», zamnaa 25.26.

ti Karaŋ. ⁴⁴ Ma jirbiyaŋ tee a do hala han kaŋ ni armaa binoo ma zunbu. ⁴⁵ Hala waati kaŋ ni dooraa hun ni armaa binoo ra, a ma dirŋa hayaa kaŋ n'n'a tee nga se. Waatoo din ay ga sanba ma ne ma yee kate. Cin se ay ga jaŋ war boro hinkaa kul han follokaa ra?»

⁴⁶ Rebeka nee Isiyaka se: «Ay konna hunayan, Heti ize woyey† sabbu se. Nda Yakuba na woy zaa, sanda wey dumey, Heti ize woyey ra, gandaa ize woyey ra, macin no hunayan g'a nafa ya ne?»

28

¹ Isiyaka ciya Yakuba se, a gaara a se jina, a duu k'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kanaŋ borey ize woyey ra. ² Tun ni boŋ ga, ma koy Padaŋ-Aram, Betuwel do kaŋ ti ni jaa baaba. No din ra ma woy zaa ni jaa armaa kaŋ ti Labaŋ, ize woyey ra. ³ Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma albarka daŋ ni ra, a ma ni noo hayyaŋ ka ni boobandi. N'ga tee dumi boobo. ⁴ Yala a ma ni noo Ibrahima albarkaa, ni nda ni hayroo kul, hala ma gandaa mayray kaŋ Irkoy n'a noo Ibrahima se kaŋ ra n'koy goro.» ⁵ Takaa woo nda Isiyaka na Yakuba sanba Padaŋ-Aram, Labaŋ do kaŋ ti Betuwel, Aram boraa, izoo. Labaŋ mma tee arma Rebeka se kaŋ ti Yakuba nda Eso jaa.

⁶ Eso dii kaŋ Isiyaka gaara Yakuba se, a n'a sanba Padaŋ-Aram hala a ma wande zaa no din, kaŋ a ga gaara a se mo, a n'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kanaŋ borey ize woyey ra.» ⁷ A dii kaŋ Yakuba maa nga baaba nda

† 27:46 27.46 Zamnaa 26.34.

nga jaa se, de mo a koy Padaŋ-Aram. ⁸ Woo ka kate Eso ma faham kaŋ Kanaŋ borey ize woyey si kan nga baaba Isiyaka se. ⁹ Woo banda ga, Eso koy Isimayel do. A yee ka hiiji woy foo. Woyoo man'ti kala Isimayel, Ibrahima iz'aroo ize woyoo, maapoo ti Mahalat, Nebayot woymaa no.

Irkoy bangay Yakuba se handiri ra

¹⁰ Yakuba hun koyraa ra kaŋ se i ga nee Ber-Šeba ka koy Karaŋ. ¹¹ A too nongu foo ra kaŋ ra a kani, zama waynaa kaŋ. A na tondi foo sanbu k'a tee furkanga, a kani no din da. ¹² A handiri. Handiroo ra, a dii kali-kali kaŋ ga kay laboo ga, boŋoo goo beenaa ra, de Irkoy almalaykey ga žigi, i ga zunbu kali-kaloo boŋ. ¹³ De Abadantaa ga kay boŋoo boŋ* ka nee: «Agay ti Abadantaa, ni baaba Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, gandaa woo kaŋ ra n'goo ma kani, ay g'a noo ni nda ni hayroo se. ¹⁴ Ni hayroo ga boobo sanda labuhamni. Ni laboo laamaa ga koy too gandaa kanjey kul: k'a dii dangay nda dandi here ka koy hawsa nda gurma here. Ni nda ni hayroo ra, aduŋna alkabiilawey kul ga duu albarka. ¹⁵ Nga ne, ay goo ni bande, ay ga ni hawgay nongu kul kaŋ ra n'ga koy. Ay ga ni ka yee kate gandaa woo ra. Ay si ni naŋ, ay ga hayaa tee kaŋ ay n'a har ma ne.»

¹⁶ Yakuba tun jirboo ra, de a nee: «Šikka sii kaŋ Abadantaa goo nongoo woo ra, agay, ya na bay!» ¹⁷ A jiti, de a nee koyne: «Nongoo woo

* **28:13** 28.13 «boŋoo boŋ», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «kay nga (Yakuba) jeroo ga».

ga boro hunburandi! Ne man'ti nongu kul kala Irkoy hugoo, ne ti beenaa mijoo!» ¹⁸ Yakuba biya ka tun, a na tondoo zaa kaŋ cindi boŋoo cire, a n'a kayandi k'a tee hongandihaya, a na jii doori tondoo boŋoo boŋ. ¹⁹ A na nongoo din maapoo daŋ Betel (maanaa «Irkoy hugoo»), amma cee jinaa koyraa maapoo ti Luz. ²⁰ Yakuba na meefur foo zaa ka nee: «Nda Irkoy goo ay bande, nda a n'ay hawgay fonda a kaŋ ra ay goo ma dira ra, nda a n'ay noo ŋaayan kaŋ ay g'a ŋaa, nda bankaarayyan kaŋ ga huru ay ga, ²¹ nda ay yee nda baani ay baaba hugoo do, nga ra Abadantaa ga tee ya ne Koy. ²² De mo tondoo woo kaŋ agay ne k'a kayandi k'a tee hongandihaya, ga tee Irkoy hugoo. Gomni kul kaŋ n'g'a noo ya ne, ay ga azakkaa noo ma ne.»

29

Yakuba too Labaŋ do

¹ Yakuba yee ka fonda a zaa, a koy waynahunay izey ganda here. ² A dii day foo hawsaa ra, alman buuna kur hinza ga kani mijoo ga, zama dayoo din ra i ga almaney haŋandi. Tondoo kaŋ ga dayoo mijoo daabu ga tiŋ. ³ Waati kaŋ alman kurey kul marga jina, nga no i ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo mijoo ga ka almaney haŋandi. Woo banda ga, i ga tondoo yeeti dayoo mijoo ga. ⁴ Yakuba ŧelaŋ i se k'i hãa wala man wane nda ey. I n'a zaabi ka nee: «Karaŋ koyraa wane nda ir.» ⁵ A nee i se: «War ga Labaŋ bay, Nahor haam'aroo?» I n'a zaabi ka nee: «Ír g'a bay.» ⁶ A nee i se: «A ga saabu wala?» I n'a zaabi

ka nee: «A ga saabu. Rašel, nga ize woyoo ne ma kaa nda alman buoney.» ⁷ A nee koyne: «Zaaroo ya ga kuu, waatoo mana too kanj ra almaney ga margandi. Wa almaney hanjandi ka koy i kur.» ⁸ I nee: «Ir si hin kala waati kanj alman kurey kul marga jina, nga no kurkey ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo mijoo ga ka almaney hanjandi.»

⁹ A goo ma šelanj i bande da kanj Rašel ne ma kaa nda nga baaba almaney, zama kurkaw no. ¹⁰ Waatoo kanj Yakuba dii Rašel, nga hasaa Labanj ize woyoo, nda Labanj almaney, Yakuba man ka tondoo gunguray kanj goo dayoo mijoo ga. A na Labanj nga hasaa almaney hanjandi. ¹¹ Woo banda ga, a na Rašel summu, de a na nga jindoo jer ka hēe. ¹² Yakuba filla Rašel se kanj baaboo boro ti nga, nga man'ti kala Rebeka izoo. Rašel zuru ka koy a har nga baaba se. ¹³ Dogoo din da kanj Labanj maa Yakuba, nga woymaa izoo alhabaroo, a zuru ka koy a kubay, a n'a naagu nga gandoo ra k'a summu, de a n'a ka koy nga hugoo do. Yakuba na hayey kul filla Labanj se. ¹⁴ Labanj nee a se: «Šikka sii kanj ay hamoo nda ay kuroo ti ni!» Yakuba goro a do hala handu foo too.

Yakuba hijay hinkaa

¹⁵ Labanj nee koyne Yakuba se: «Man'ti kanj se ay bora ti ni, nga se n'ga goy ya ne yaada! Ni goy hayoo kayandi ya ne.» ¹⁶ Woo kaa ka gar kanj Labanj goo nda ize woy hinka, ijinaa maajoo ti Leya, ihinkantoo maajoo ti Rašel. ¹⁷ Leya goo nda mootondi hennayanj, amma Rašel goo nda kunturu henna nda ndum henna. ¹⁸ Yakuba na

Rašel bajoo zaa nga binoo ra. A nee: «Ay ga goy ma ne jiiri iyye, ay banaa ti Rašel, ni ize woy hinkantoo.» ¹⁹ Labañ zaabi ka nee: «Ay baa y'a noo ma ne nda y'a noo aru foo se, cindi ay do.»

²⁰ Yakuba goy jiiri iyye hala nga ma duu Rašel, i tee moṅoo ra sanda jirbi kaynayan taka kaṅ nda a ga bag'a. ²¹ Jiiri iyyaa banda ga, Yakuba nee Labañ se: «Ay noo ay wandoo, zama waatoo kaṅ ga ir huru too, ay ga baa y'a hiiji.»

²² Labañ na nongoo din borey kul marga, a na hoyandi beeri tee. ²³ Amma waatoo kaṅ cijinoo too, a na nga ize woyoo Leya zaa k'a ka koy Yakuba do, Yakuba gorokasinay nda a. ²⁴ Labañ na nga koṅṅaa Zilpa noo nga izoo Leya se, a ma tee a se koṅṅa. ²⁵ Subbaahoo ra, nga ne, Leya no. Yakuba nee Labañ se: «Cin ti woo n'n'a tee ya ne! N'bay Rašel se ay goy ma ne? Cin se n'n'ay darga?» ²⁶ Labañ zaabi ka nee: «Ir nongoo kaniroo ra, boro si kayne hiijandi ka beere naṅ. ²⁷ Jirbi iyyaa benandi nda a, nga banda ga, ir ga ni noo affaa nda n'ga goy ya ne koyne jiiri iyye.» ²⁸ Hayaa kaṅ a n'a har, Yakuba n'a tee. A na jirbi iyyaa tee nda Leya jina, Labañ n'a noo nga ize woyoo Rašel a ma hiiji a. ²⁹ Labañ na nga koṅṅaa Bilha noo nga izoo Rašel se, a ma tee a se koṅṅa. ³⁰ Yakuba gorokasinay nda Rašel mo kaṅ a bag'a nda Leya. A yee ka jiiri iyye taaga goy Labañ se.

Yakuba izey

³¹ Kaṅ Abadantaa dii kaṅ Yakuba ga baa Rašel ka bisa Leya, woo se a na Leya noo hayyan, amma Rašel a n'a tee woy gun. ³² Leya tee boro

hinka, a na iz'aru foo dan adupna ra. A na maapoo dan Ruben (maanaa «wa guna iz'aru»). A nee: «Zama Abadantaa dii ay naajoo. Sohõ ay kurpoo ga baa agay.» ³³ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Zama Abadantaa dii ay baji janaa, nga se a n'ay noo izoo woo.» A na maapoo dan Simewon (maanaa «a ga maa»). ³⁴ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru foo. A nee: «Nhuu, sohõ ay kurpoo ga didiji ay ga, zama ay duu a se iz'aru hinza.» Woo se a na maapoo dan Lewi (maanaa «a ga didiji»). ³⁵ A yee ka tee boro hinka, a na iz'aru foo dan adupna ra. A nee: «Hiino ay ga albarka tee Abadantaa se!» Woo se a na maapoo dan Žuda (maanaa «a ga albarka tee»). Woo banda ga, a mana duu ize.

30

¹ Waatoo kan Rašel dii kan nga si duu ize Yakuba se, a canse nga woymaa ga, de a nee Yakuba se: «Ay noo zanka, nda man'ti nga, ay ga buu!» ² Yakuba futu Rašel ga, de a nee: «Agay ti Irkoy kan na ni ganji hayyan?» ³ Rašel nee a se: «Ay konjaa Bilha ne, marga nda a, a ma hay ay maapoo ga, woo ra ize kan a g'a hay ga tee ay wane.» ⁴ A n'a noo Bilha, nga konjaa, sanda wande. Yakuba marga nda a. ⁵ Bilha tee boro hinka, a na iz'aru hay Yakuba se. ⁶ Rašel nee: «Irkoy ciiti ya ne, a maa ay jindoo se k'ay noo iz'aru.» Woo se a na maapoo dan Dan (maanaa «a ciiti»). ⁷ Konjaa yee koyne ka tee boro hinka, a na nga iz'aru hinkantoo hay Yakuba se. ⁸ Rašel nee: «Ay na yenje šenda tee ay woymaa bande,

ay hin a. A na zankaa maapoo dan Neftali (maanaa <ay yenjaa>).»

⁹ Waatoo kan Leya dii kan nga gay nga mana hay, a na Zilpa nga konɲaa zaa k'a noo Yakuba se, a ma tee a se sanda wande. ¹⁰ Nga konɲaa na iz'aru hay Yakuba se. ¹¹ Leya nee: «Woo ti gomni!» A na maapoo dan Gad (maanaa «gomni»). ¹² Konɲaa duu Yakuba se nga iz'aru hinkantoo. ¹³ Leya nee: «Woo ti ag'arrahamaa! Sohõ woyey ga nee ya ne arrahamantaa.» A na maapoo dan Ašer (maanaa «arrahamaa»).

¹⁴ Han foo Ruben koy faarey ra, alkamaa hegaa waati, a duu tuuri-ize fooyan kan ga woy gun safar, a kate ey nga naa Leya se. Rašel nee Leya se: «Ay g'a wiri ni ga, ay noo ni izoo tuuri-izey ra kan ga woy gun safar.» ¹⁵ A n'a zaabi ka nee: «A mana wasa ma ne kan n'n'ay kurpoo taa, ay izoo tuuri-izey mo n'ga baa m'i taa wala?» Rašel nee: «A boori! A ga kani ni do hõ cijinoo, m'ay noo ni izoo tuuri-izey.» ¹⁶ Almaaroo ra, kan Yakuba kaa ka hun faarey do, Leya fatta k'a kubay ka nee a se: «Agay do n'ga kani, zama ay na kaniyanoo day nda ay izoo tuuri-izey.» Cijinoo din, a kani a do. ¹⁷ Irkoy yadda Leya se, a tee boro hinka, a na nga iz'aru guwantoo dan adunna ra Yakuba se. ¹⁸ Leya nee: «Irkoy n'ay bana, zama ay n'ay konɲaa noo ay kurpoo se.» A na zankaa maapoo dan Isakar (maanaa «ay banaa»). ¹⁹ A yee koyne ka tee boro hinka, a duu nga iz'aru idduwantoo Yakuba se. ²⁰ A nee: «Agay, Irkoy n'ay noo nooyan henna. Hõ banda ga, ay kurpoo g'ay beerandi, zama iz'aru iddu no ay n'i hay a

se.» A na zankaa maapoo dan Zabulon (maanaa «beeray»). ²¹ A gay jina, a na ize woy foo hay, a na maapoo dan Dina*. ²² Irkoy neli Rašel ga, a maa a se, a n'a faaba a ma duu ize. ²³ A tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Irkoy n'ay haawoo kaa.» ²⁴ A na zankaa maapoo dan Isufi (maanaa «a ma tonton»). A nee: «Yala Abadantaa ma iz'aru foo tonton ya ne!»

Yakuba tee almankoyni

²⁵ Waatoo kan Rašel na Isufi dan aduɗɗa ra, Yakuba nee Laban se: «Ay nan ya koy, ya yee ay do, ay gandaa ra. ²⁶ Ay noo ay wandey nda ay izey kan se ay goy ma ne, ay ga baa ya koy, zama ni hunday ga bay takaa kan nda ay goy ma ne.» ²⁷ Laban n'a zaabi ka nee: «Nda ni nka hin ka alhormo tee ya ne, ma cindi ay do! Ay gunandoo ra ay dii kan ni maaganda se Abadantaa na albarka dan ay ra.» ²⁸ A nee koyne: «Ni goy hayoo kayandi ya ne, ay g'a bana.» ²⁹ Yakuba nee a se: «N'ga takaa bay kan nda ay goy ma ne, nda takaa kan ni alman kuroo ti a ay kone, ³⁰ zama ikaynaa kan cindi ma ne za ya na kaa ni do, ne ka boobo. Agay bande Abadantaa na albarka dan ni ra. Sohō waati foo no ay ga goy ay hugoo hunday se?» ³¹ A n'a zaabi ka nee: «Macin no y'a noo ma ne?» Yakuba nee a se: «Mas'ay noo haya kul, amma nda ni yadda woo kan ay g'a har ma ne, ay ga yee ka sintin ka ni alman buuney kur k'i hawgay. ³² Ay ga dira ni almaney kul bande hō ka feeji-izey kul kan ga

* **30:21** 30.21 Dina maanaa ti «ciitiyan».

tonbi goo wala žeeri, nda feeji-ize bibey kul, nda hancin-izey kaŋ ga žeeri goo, nda wey kaŋ ga tonbi goo hanciney ra: wey din no ma tee ay banaa. ³³ Suba n'ga bay ay laadirtaraa ga, waati kaŋ n'kaa k'ay banaa laasaabu. Hancin kul kaŋ n'dii a ay waney ra kaŋ ga tonbi sii, žeeri sii, nda feeji bibey, ma bay ya nk'i zay.» ³⁴ Labaŋ zaabi ka nee: «Ay yadda, a ma tee woo kaŋ n'n'a har.»

³⁵ Amma zaari follokaa din da ra, Labaŋ na jindaarey kaŋ ga caaray goo, nda hanciney kul kaŋ ga tonbi goo, nda wey kul kaŋ ra ikaaray goo, nda wey kul kaŋ ga bibi feeji-izey ra, a n'i kul daŋ jere ga jina, a n'i daŋ nga iz'arey kabey ra. ³⁶ Woo banda ga, a na jirbi hinza diray daŋ nga nda Yakuba game. Yakuba cindi, a ga Labaŋ almaney jerey kur.

³⁷ Yakuba na tuuri kabe ganiyaŋ zaa kaŋ ga hima nda turaariŋaa kabeyaŋ, nda affooyaŋ kaŋ ga hima nda kangawŋaa kabeyaŋ, nda affooyaŋ koyne kaŋ ga hima nda miliya kabeyaŋ. A n'i feferi ka žeeri-žeeriyaŋ kaa kokošo ga hala bundu kaaraa fatta. ³⁸ Woo banda ga, tuuri kabey kaŋ a n'i feferi, a n'i jisi almaney hari haŋ jinawey ra, ngi moŋey cire. I ga marga nda cere waati kaŋ i kaa ka haŋ. ³⁹ Almaney ga marga nda cere tuuri kabey jerey ga. Waati kaŋ i hay i ga duu izeyaŋ kaŋ ga caaray wala tonbi wala žeeri goo. ⁴⁰ Feejey kaŋ Yakuba n'i daŋ jere ga, a n'i tenjandi Labaŋ alman kurey kaŋ ga tonbi goo nda ibibey. Takaa woo nda a na alman marga nga boŋ se. A mana naŋ i ma birji Labaŋ waney ra. ⁴¹ Waati kul kaŋ feeji

gaabantey ga marga nda cere, Yakuba ga tuuri kabe feferantey dan almaney moyey cire hari han jinawey ra, hala i ma duu ka marga nda cere jerey ga. ⁴² Alman faabey, a s'i dan i se, woo ra ifaabey ti Laban wane, igaabantey ti nga wane. ⁴³ Takaa woo nda Yakuba tee almankoyni beeri. A duu alman buuna boobo, nda konḡayan, nda banḡayan, nda yooyan, nda farkayan.

31

Yakuba zuru Laban ga

¹ Han foo Yakuba maa Laban iz'arey ga nee: «Yakuba n'ir baaba hayey kul zaa. Ir baaba hayey nda a na almaanoo woo kul tee.» ² Yakuba dii kan Laban anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa. ³ Koyne mo Abadantaa nee Yakuba se: «Yee ni hayragey gandaa ra, ni dumoo do, ay goo ni bande.»

⁴ Woo banda ga, Yakuba sanba ka ciya Rašel nda Leya se i ma kaa hawsaa ra nga alman buuney do. ⁵ A nee i se: «Ay ga dii kan war baaba anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa, amma Irkoy kan ay baaba g'a gana goo ay bande. ⁶ War hunday ga bay kan ay goy war baaba se nda ay hinoo kul, ⁷ nga, a n'ay tee hoorayhaya, cee woy (10) a g'ay banaa barmay, amma Irkoy mana yadda nga goy futaa ma duu agay. ⁸ Waatoo kan ra a ga nee: <Tonbikoyney ga tee ni banaa>, almaney kul tonbikoyni no i ga hay. Nda a nee: <Icaarawey ga tee ni banaa>, almaney kul ga icaarante hay. ⁹ Irkoy ka war baaba almaney taa k'i noo ya

ne. ¹⁰ Waati kaŋ alman hinka ga marga, ay g'ay boŋoo jer ka dii handiri ra kaŋ alman arey kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icaarayyan, nda tonbikoyniyaŋ, nda žeerikoyniyaŋ. ¹¹ Irkoy almalaykaa nee ya ne handiroo ra: <Yakuba!> Ay zaabi ka nee: <Naam.> ¹² A nee ya ne: <Ni boŋoo jer ka guna, alman arey kul kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icaarayyan, nda tonbikoyniyaŋ, nda žeerikoyniyaŋ, zama ay dii haya kul kaŋ Labaŋ n'a goy ni ga. ¹³ Agay ti Betel Koyoo, nongoo kaŋ ra n'na tondoo kaŋ n'n'a kayandi k'a sinji yon, nongoo kaŋ ra n'na allaahidu zaa ya ne. Sohõ tun ni boŋ ga, ma fatta gandaa woo ra, de ma yee gandaa kaŋ ra ni hayandi.>» ¹⁴ Rašel nda Leya zaabi ka nee a se: «Ir mma bara nda baa nda tubuhaya ir baaba hugu ra koyne wala? ¹⁵ Man'ti a nk'ir tee sanda yawyaŋ wala, zama a n'ir neere? A n'ir hayoo ŋaa, a n'a ŋaa! ¹⁶ Šikka sii, almaanoo kul kaŋ Irkoy n'a taa ir baaba kone, ir nda ir izey wane. Sohõ haya kul kaŋ Irkoy n'a har ma ne, m'a tee.»

¹⁷ Yakuba tun, a na nga izey nda nga wandey žigandi yoowey boŋ. ¹⁸ A na nga almaney gongu ka koy nda haya kul kaŋ goo a se, nda wey kaŋ a duu ey Padaŋ-Aram, de a koy nga baaba Isiyaka do Kanaŋ gandaa ra. ¹⁹ Woo kaa ka gar kaŋ Rašel na nga baaba toorey zay waatoo kaŋ a koy alman buuney kosu. ²⁰ Yakuba na Labaŋ, Aram boraa lakkaloo zay, a zuru a ga bila nda a ma haya kul har a se. ²¹ A zuru, nga nda haya kul kaŋ goo maŋpoo ga. A tun ka koy isaa* deŋ ka bisa ka

* **31:21** 31.21 Isaa no kaŋ se i ga nee Efrat.

koy tondi hondey kaŋ se i ga nee Galad.

Laban na Yakuba gaarandi

²² Jirbi hinzantoo ra, Laban duu alhabar kaŋ Yakuba zuru. ²³ Laban na nga borey zaa k'a gaarandi, jirbi iyye diray no a n'a tee hala a ga duu a Galad tondi hondey ra. ²⁴ Amma cijinoo ra, Irkoy bangay Laban, Aram bora se handiri ra ka nee a se: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.»

²⁵ Laban too Yakuba. A gar kaŋ Yakuba na nga hukkumey cin tondi hondey ra. Laban mo na nga waney cin, nga nda nga borey, Galad tondi hondey ra. ²⁶ Laban nee Yakuba se: «Cin ti woo n'n'a tee? Cin se n'n'ay lakkaloo zay ka koy nda ay ize woyey ma nee koŋŋayan kaŋ n'duu ey wongu ra! ²⁷ Macin se n'tugu ka zuru, n'n'ay zanba, de mo mana haya kul har ya ne? Nda a gar ni nk'a har ya ne, ya mma ni naŋ ma koy nda jaali, nda dooniyen, nda tubal, nda kurbu hēeni. ²⁸ Koyne mo mana naŋ ya ba ay haamawey nda ay ize woyey summu! Lakkal janante goy no n'n'a tee. ²⁹ Ay goo nda hini ka haya hasara war se, amma Koyoo kaŋ ni baaba g'a gana šelan ya ne cijin ka nee: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.» ³⁰ Sohō kaŋ n'goo ma koy, zama n'ga buura ni baaba hugoo ga, macin se n'n'ay toorey zay?» ³¹ Yakuba zaabi ka nee Laban se: «Ya nka hunbur, zama ay hongu kaŋ n'ga hin ka ni ize woyey taa ay kone nda gaabi. ³² Amma bora kaŋ kone n'dii ni toorey, a masi huna! Ir armey jine, fisi ka dii hayaa kaŋ ti ni wane, m'a zaa.» Yakuba si bay kaŋ Rašel na

toorey zay. ³³ Laban huru Yakuba hukcumoo ra, nda Leya wanoo ra, nda konṅa hinkaa waney ra, amma a mana duu haya kul. Kan a fatta Leya hukcumoo ra kul, a koy Rašel wanoo ra. ³⁴ Amma Rašel nka toorey zaa k'i tugu yoowaa gaaroo ra, de a goro i boṅ. Laban na hukcumoo kul fisi, amma a mana duu ey. ³⁵ Rašel nee nga baaba se: «Masi dor, ay koyoo nda ay mana hin ka tun ma ne, woyey alaadaa maaganda se.» Laban yee ka ceeci, a mana duu toorey.

³⁶ Yakuba futu, a citi Laban ga ka nee a se: «Man hooyanoo kan ay n'a tee, man zunuboo kan se n'ga zuru ay bande? ³⁷ N'n'ay jinawey kul fisi, macin no n'dii a kan ti ni hugoo wane? A kaa taray, ay borey nda ni borey jine hala i ma ciiti ir boro hinkaa game! ³⁸ Jiiri warankaa (20) kan ay n'a tee ni do ra, ni feejey wala ni hanciney mana bay ka zama, ya na bay ka feeji gaarey kan goo ni almaney ra hamey ṅaa. ³⁹ Ya na bay ka kate ma ne alman kan ganjihooga n'a wii, agay no ma mursaa zaa. N'g'ay banandi woo kan zayandi zaari here nda woo kan zayandi cijin here. ⁴⁰ Zaari here konnoo g'ay kar, cijin here hargoo g'ay kar. Jirbi janay ga duu agay. ⁴¹ Jiiri waranka (20) no ay n'a tee ni hugoo do! Ay goy ma ne jiiri woy cindi taaci (14) ni ize woy hinkaa maaganda se, jiiri iddu ay ga ni alman buuney kur, de mo n'n'ay banaa barmay cee woy (10). ⁴² Nda man'ti Koyoo kan ay kaagaa g'a gana, Ibrahima Koyoo, Koyoo kan Isiyaka ga hunbur a, goo ay bande, hõ gar n'n'ay nan ya koy nda ay kabe kooney. Amma Irkoy dii ay farayanoo

nda goy šendaa kaŋ ay n'a tee, a na ciitoo dunbu cijin.»

Laban nda Yakuba na cere noo amaana

⁴³ Laban na Yakuba zaabi ka nee: «Woyey wey man'ti kala ay ize woyey, ngi izey man'ti kala ay haamawey, almaney wey man'ti kala agay wane. Hayey kul kaŋ n'ga dii ey man'ti kala agay wane. Sohõ macin no ay g'a tee ay ize woyey nda ay haamawey kaŋ i n'i dan adupna ra se? ⁴⁴ Kaa, ir ma cere noo amaana, agay nda ni, ir ma seede dan agay nda ni gamoo ra.»

⁴⁵ Yakuba na tondi foo zaa a n'a kayandi k'a tee hongandihaya. ⁴⁶ A nee nga borey se: «Wa tondiyan marga.» I na tondey zaa k'i marga cere boŋ, i ŋaa no din ra tondey boŋ. ⁴⁷ Laban na nongoo maapoo dan Yegar-Sahaduta (maanaa «tondi margantaa kaŋ ga tee seede»). Yakuba na nongoo maapoo dan Galed (maanaa «tondi margantaa kaŋ ga seede»). ⁴⁸ Laban nee: «Hõ banda ga, tondi margantaa man'ti kala seede ir game!» Woo se a na nongoo maapoo dan Galed. ⁴⁹ I ga nongoo cee koyne nda Mispa (maanaa «hawgaydogoo»), zama Laban nee: «Yala Abadantaa ma agay nda ni kul hawgay ir masi amaanaa woo hoo waati kaŋ ir hun cere mo cire. ⁵⁰ Nda n'n'ay ize woyey žilla, nda n'na woy fooyan dan i ga, hawgay man'ti boro no ma seede ir gamey ra, Irkoy ti seedaa kaŋ goo agay nda ni game!»

⁵¹ Laban nee koyne Yakuba se: «N'ga dii tondi margantaa woo, n'ga dii tondoo kaŋ ga kay kaŋ ay n'a dan agay nda ni game. ⁵² Tondi margantaa

ma tee seede, tondoo woo kaŋ ga kay ma tee seede kaŋ ay si bisa tondi margantaa nda tondoo kaŋ ga kay ga ka koy ifutu tee ma ne, ni mo si bisa i ga ka kaa ay heroo ra ka ifutu tee ya ne. ⁵³ Yala Ibrahima Koyoo nda Nahor Koyoo kaŋ ti ngi baaba Koyoo ma ciiti ir game! Yakuba žee nda Koyoo kaŋ nga baaba Isiyaka ga hunbur a.» ⁵⁴ Yakuba na alman koosu k'a tee sargari tondi hondey ra, a na nga borey kul cee k'i ŋandi. I ŋaa cere bande, i na cijinoo tee no din ra.

32

Yakuba soolu nga ma Eso kubay

¹ Labaŋ biya ka tun, a na nga haamawey nda nga ize woyey summu, a gaara i se jina, a willi nga do. ² Yakuba na nga naarumaa fondaa zaa, Irkoy almalaykayaŋ n'a kubay. ³ Kaŋ Yakuba dii ey kul, a nee: «Woo ti Irkoy jamaa!» De a na nongoo din maanoo dan Mahanayim (maanaa «jama hinkaa»).

⁴ Yakuba na dontokawyaŋ sanba nga jine, nga armaa Eso do, Seyir gandaa ra, Edom hawsaa ra. ⁵ A n'i yaamar ka nee: «Hayaa ne kaŋ war g'a har ay koyoo Eso se, wa nee a se: «Ni tamoo Yakuba nee, nda man'ti hõ, nga gay nga ga goro ka waati tee Labaŋ do. ⁶ A nee nga duu hawyaŋ, nda farkayaŋ, nda alman buunayaŋ, nda banŋayaŋ, nda konŋayaŋ, nga sanba k'a bayrandi nga koyoo se kaŋ ti ni hala ma alhormo tee nga se.»

⁷ Dontokey yee kate Yakuba do ka nee a se: «Ir koy ni armaa Eso do, nga mo goo ma ni kubay

nda aru boro zangu taaci (400) kaŋ goo a bande.»
⁸ Yakuba hanse ka hunbur, binoo dunbu. A na nga borey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda nga yoowey fersi, fersi hinka. ⁹ A nee nga boŋ se: «Nda Eso kaŋ affoo boŋ k'a kar, affaa kaŋ cindi ga hin ka hallasi.»

¹⁰ Woo banda ga, Yakuba nee: «Irkoy, ay kaagaa Ibrahima Koyoo nda ay baaba Isiyaka Koyoo! Abadantaa nee ya ne: <Yee ni gandaa ra, ni dumoo do, ay ga gomni tee ma ne.> ¹¹ Ay ga hanse ka kacca anneemaa kul nda laadiryanoo kul kaŋ n'n'a tee ni tamoo se, zama hanoo kaŋ ay ga Žurdeŋ isaa woo deŋ, haya kul sii ay kone nda man'ti kala ay goboo, amma hō jama hinka bara ya ne. ¹² Ay g'a wiri ni ga, m'ay hallasi ag'armaa kaboo ra, Eso kaboo ra, zama ay ga hunbur a ma kaa ka agay, nda woyey, nda zankey kar. ¹³ Ni binde, ni nka nee ya ne: <Ay ga gomni tee ma ne, ay ga ni hayroo boobandi sanda teekoo labutaasoo kaŋ hinnaa si kabandi.>»

¹⁴ A na cijinoo tee no din ra a na gomni kaa nga almaanoo kaŋ goo a kone ra k'a noo nga armaa Eso se: ¹⁵ hancin boŋ zangu hinka (200) nda jindaaru boŋ waranka (20), nda feeji boŋ zangu hinka (200), nda feeji gaaru boŋ waranka (20), ¹⁶ nda yoo boŋ waranza (30) kaŋ ga naanandi nda ngi izey, nda haw kobsi woytaaci (40), nda haw yaaru kobsi woy (10), nda farkey woy boŋ waranka (20), nda farkey aru boŋ woy (10). ¹⁷ A n'i fay kur nda kur k'i noo nga tamey se ka nee i se: «Wa koy ay jinoo ra, war ma alman kurey moorandi cere ka dira.» ¹⁸ A na ijinaa yaamar

ka nee a se: «Nda Eso ag'armaa na ni kubay, de a na ni hãa ka nee: <May wane ni? Man ra n'ga koy? May wane wey kanj goo ni jine?>, ¹⁹ m'a zaabi ka nee: <Ni tamoo Yakuba wane nda ey. Hayaa no kanj a n'a sanba nga koyoo Eso se. Nga hunday goo ir dumaa ga, a goo ma kaa.>» ²⁰ Yaamar follokaa no a n'a tee ihinkantoo se nda ihinzantoo nda borey kul kanj ga dira almaney dumawey ga, a nee i se: «Woo no war g'a har ay koyoo Eso se nda war n'a kubay. ²¹ War ma nee a se: <Ni tamoo Yakuba hunday ne ma kaa, a goo ir dumaa ga.> Zama a nka nee nga bonj se: <Ay ga binoo yaynandi nda hayaa woo kanj ga koy ay jine, woo banda ga, ay g'a tenje, a ga hin ka tee a m'ay barraku.>» ²² Almaney koy jinoo ra, de a na cijinoo din tee farroo ra.

Yakuba gurgay aru gaabante foo bande

²³ Yakuba tun cijinoo ra, a na nga wande hinkaa, nda nga konja hinkaa, nda nga zanka woy cindi faa (11) zaa ka koy bisa ka isaa yawdogey den kanj ti Yabok. ²⁴ A n'i zaa ka haroo den nda haya kul kanj ti nga wane. ²⁵ Yakuba cindi nga hinne. Aru foo gurgay a bande hala moo boo. ²⁶ Kanj aroo bay kanj nga si hin a kul, gurgaa ra a na Yakuba kar baggal biroo ga hala a goyri. ²⁷ A nee: «Ay nanj ya koy, zama moo boo.» Yakuba zaabi ka nee a se: «Ay si ni nanj nda mana gaara ya ne.» ²⁸ A n'a hãa ka nee: «Macin ti ni maapoo?» A nee a se: «Yakuba.» ²⁹ A yee ka nee a se: «Ni maapoo si yee ka tee Yakuba, Izirayel nda i ga ni cee (maanaa <a gurgay Irkoy bande>), zama ni nka gurgay Irkoy

bande nda borey bande, ni hin.» ³⁰ Yakuba n'a hãa ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, ni maapoo har ya ne.» A n'a zaabi ka nee: «Macin se n'g'ay hãa nda ay maapoo?» A gaara a se dogoo din da ra. ³¹ Yakuba na nongoo din maapoo daŋ Penuwel (maanaa «Irkoy ndumoo»). A nee: «Zama ay dii Irkoy moo nda moo, de woo kul ra ay hundoo hallasi.»

³² Waynaa kay waatoo kaŋ a ga fatta Penuwel. A ga solli cewoo ga. ³³ Woo se hala hõ Izirayel borey si baggal biri ham ŋaa, zama nongoo kaŋ ga Yakuba baggal biroo ga dobu maray.

33

Yakuba nda Eso waafaku

¹ Yakuba na nga boŋoo jer, de a ga Eso honnay kaŋ goo ma kaa, aru boro zangu taaci (400) goo a bande. A na zankey zamna Leya, nda Rašel, nda koŋŋa hinkaa game. ² A na koŋŋey nda izey daŋ jine, Leya nda nga waney goo dumawey ga, Rašel nda Isufi goo banda. ³ Nga hunday huru jiney ra, a ga dira a ga gunguma hala ganda cee iyye hala nga armaa do. ⁴ Eso zuru k'a kubay, a na nga boŋ warra jindoo ga k'a naagu nga gandoo ra k'a summu, i hẽe. ⁵ Kaŋ Eso na nga boŋoo jer, a dii woyey nda zankey, a nee: «Mayyaŋ ti wey ni bande?» Yakuba zaabi ka nee: «Zankey no kaŋ Irkoy n'i doonandi ni tamoo se.»

⁶ Koŋŋey nda ngi izey man, i gunguma. ⁷ Leya mo nda nga izey man, i gunguma. Isufi nda Rašel man, i gunguma. ⁸ Eso yee ka nee: «Macin no n'g'a tee almaney wey se kaŋ ay n'i kubay?»

A n'a zaabi ka nee: «Ni kaɗ ti ay koyoo do, ay ga baa ya duu alhormo.» ⁹ Amma Eso nee: «Ay wanoo g'ay wasa, ag'armaa, gaabu i ga.» ¹⁰ Yakuba zaabi ka nee: «Suuri, masi woo tee! Alhormo tee ya ne, ma beeraa woo taa ay ga, zama takaa kaɗ nda n'n'ay kubay ga hima nda Irkoy kubayyan, ni yadda ay ga. ¹¹ Gomnoo dii kaɗ kaa ma ne, zama Irkoy ka doonandi ya ne, haya kul goo ya ne.» Yakuba na Eso gaabi, a n'a taa.

¹² Eso nee: «Ir ma koy, ir ma hanga cere, ay ga dira ni bande.» ¹³ A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, n'ga bay kaɗ zankey sii nda gaabi, feejiyaɗ nda hawyaɗ kaɗ ga naanandi goo ay ga, nda ir n'i cahāndi zaari folloku, almaney kul ga halaci. ¹⁴ Ay g'a wiri ni ga, ay koyoo ma koy nga tamoo jine. Agay, ay ga dira mossoyaada almaney kaɗ goo ay jine cewey bande nda zankey cewey bande hala ya too ni do, ay koyoo gandaa ra kaɗ se i ga nee Seyir.» ¹⁵ Eso nee: «Adiši ay ga borey jere foo naɗ ni bande.» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, masi woo tee, alhormo de no ay g'a wiri ni ga!»

¹⁶ Zaaroo din kul ra, Eso na Seyir gandaa fondaa zaa. ¹⁷ Yakuba hunday naaru ka koy Sukot here. A na hugu cin nga boɗ se, a na tendeyaɗ tee almaney se: woo se i ga nee nongoo din se Sukot (maanaa «tendeyaɗ»).

Yakuba goro Šekem koyraa jeroo ga

¹⁸ Woo banda ga, Yakuba too nda baani Šekem koyraa ra kaɗ goo Kanaɗ gandaa ra, kaɗ a ga hun Padaɗ-Aram. A na nga hukcumoo cin koyraa

mijnoo ga. ¹⁹ A na farroo jeroo kaŋ ra a na nga hukkumoo cin day nzorfu kaaray tamma boŋ zangu (100) Hamor izey ga kaŋ ti Šekem baaba. ²⁰ De no din ra a na sargari tonadoo cin k'a kayandi kaŋ a na maapoo daŋ «El kaŋ ti Izirayel Koyoo».

34

Šekem kaŋ Dina ga ka marga nda a

¹ Han foo Dina kaŋ ti ize woyoo kaŋ Leya duu a Yakuba se, fatta ka koy Šekem koyraa laamaa zankawoyey guna. ² Koyraa laamaa boŋkoynoo kaŋ maapoo ti Hamor Hewi boraa, iz'aroo kaŋ maapoo ti Šekem dii a. A n'a dii ka marga nda a nda gaabi. ³ Woo banda ga, Šekem na Dina, Yakuba ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra. A baa zankawoyoo, a ŋelaŋ a se hala binoo ma kani nga ga. ⁴ Šekem nee nga baaba Hamor se: «Ay hiijadi zankawoyoo woo.» ⁵ Yakuba maa kaŋ a gum nga ize woyoo Dina boŋ. Iz'arey koy nda nga almaney hawsaa ra, a mana haya kul har hala waatoo kaŋ ra i yee kate. ⁶ Hamor, Šekem baaba, fatta ka koy Yakuba do ka ŋelaŋ a se.

⁷ Waatoo kaŋ Yakuba izey kaa ka hun hawsaa ra, i maa alhabaroo. Biney maray, i hanse ka futu hayaa kaŋ se Šekem na goy futaa woo tee Izirayel hugoo ra, ka kani nda Yakuba ize woyoo, woo ti haya kaŋ si hima ka tee. ⁸ Hamor ŋelaŋ i se ka nee: «Šekem, ay iz'aroo na war ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra, ay g'a wiri war ga, war m'a noo a se hiijay. ⁹ Wa waafaku nda ir, war

g'ir noo war woyey hiijay se, war mo ma hiiji ir waney. ¹⁰ Wa goro ir bande, gandaa goo war jine. Wa cindi, war ma day ka bara, war ma duu nonguyan.»

¹¹ Šekem mo nee woyoo baaba nda armey se: «Wa alhormo tee ya ne! Hayaa kaŋ war g'a har, ay g'a noo war se. ¹² Wa hiijay alman boobo dan ay ga nda gomni beeri, haya kul kaŋ war n'a har, ay g'a noo, wa yadda de k'ay noo woyoo ya hiiji a.»

Yakuba izey faasa ngi woymaa se

¹³ Yakuba iz'arey na carmay ka tuuru Šekem nda nga baaba Hamor se, zama Šekem nka gum ngi woymaa Dina boŋ. ¹⁴ I nee i se: «Ir si hin ka woo tee k'ir woymaa noo aru se kaŋ ti jofolo, haawi no ir se. ¹⁵ Hayaa folloku ga ir ga yadda war se kaŋ ti, nda war n'ir takaa tee ka arey kul kaŋ goo war ra danbangu. ¹⁶ Woo ra ir ga war noo ir ize woyey hiijay se, de ir ga war waney zaa, ir ga goro war bande ka tee jama folloku. ¹⁷ Amma nda war si baa war ma hanajer ir se ka hurubangu, ir g'ir woymaa zaa ka koy.»

¹⁸ Ngey šenney kan Hamor nda nga izoo Šekem se. ¹⁹ Arusoogaa mana gay kaŋ a na hayaa tee, zama a ga baa Yakuba ize woyoo. Koyne mo a ga hanse ka bara nda meešenni borey kul do nga baaba hugoo ra. ²⁰ Hamor nda Šekem, nga izoo, koy ngi koyraa mijoo ga ka šelaŋ ngi koyraa borey se ka nee: ²¹ «Borey wey goo ir bande nda alaafiyaa, i ma cindi ir gandaa ra ka day ka bar. Nga ne, ir gandaa ga hay, i ma doo zaa. Ir ga ngi woyey zaa ka hiiji ey, ir

mo g'i noo ir waney. ²² Nga binde, borey wey nee kaŋ hayaa folloku ra ngi ga goro ir bande ka tee jama folloku: hayaa man'ti kala aru kul kaŋ goo ir ra ma hurubangu sanda ngi takaa. ²³ Ngi alman kurey, nda ngi hayey, nda ngi adabbawey kul si tee ir wane wala? Ir ma yadda hinne hala i ma goro ir bande.» ²⁴ Borey kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga na haŋajer ka yadda Hamor nda nga izoo Őekem se. Aru kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga hurubangu.

²⁵ Jirbi hinzantoo hane, kaŋ i ga hanse ka dor, Yakuba iz'aru hinka, Simewoŋ nda Lewi kaŋ ti Dina armey, affoo kul na nga takubaa zaa, i kaŋ koyraa ra kaŋ ga hongu nga goo alaafiyaa ra, de i na arey kul wii. ²⁶ I na Hamor nda nga izoo Őekem mo wii nda takubaa, i na Dina fattandi Őekem hugoo ra, de i n'a ka koy. ²⁷ Yakuba iz'arey jerey kaa ka bukawey hayey zaa, i na koyraa kom kaŋ ra i gum ngi woymaa boŋ. ²⁸ I na ngey alman buuney, nda ibeerey, nda farkey, haya kul kaŋ goo i se koyraa ra, nda haya kul kaŋ goo i se hawsaa ra, i n'i taa. ²⁹ I na ngey almaanoo, nda zankey nda woyey kul zaa ka haya kul kom kaŋ goo ngi hugey ra.

³⁰ Yakuba nee Simewoŋ nda Lewi se: «War n'ay tooŋe k'ay tee konnayhaya Kanaŋ borey nda Ferezi borey se kaŋ goo gandaa ra. Ay sii nda boro boobo, i ga marga ka kaa ay ga, i g'ay kar hala ya dere sōy, agay nda ay hugoo.» ³¹ I n'a zaabi ka nee: «A ga hima k'ir woymaa tee sanda woykuuru wala?»

35

Yakuba gana Šekem ka koy Betel

¹ Han foo Irkoy nee Yakuba se: «Tun ni bon ga, žigi ka koy Betel, ma goro no din. Ma sargari tonadoo cin no din ni Koyoo maapoo ga kaŋ bangay ma ne waatoo kaŋ n'ga zuru ni armaa Eso se.» ² Yakuba nee nga alaayaney nda nga borey kul se: «Wa koy waaney derandi kaŋ goo war kone, tooru doo sii ne ra, wa war bon henanandi ka kaaray, war ma darbay barmay. ³ Ir ma tun ka žigi ka koy Betel, no din ra ay ga sargari tonadoo cin ir Koyoo maapoo ga kaŋ n'ay zaabi ay binemarayyanoo zaaroo hane, de mo kaŋ cindi ay bande ay naarumaa ra.» ⁴ I na Yakuba noo koy waaney kul kaŋ cindi i kone nda korbawey kaŋ cindi haŋawey ra. Yakuba n'i fiji tuurijaa beeroo cire kaŋ goo Šekem jeroo ga. ⁵ Woo banda ga, i koy. Koyrawey kaŋ goo jere ga, Irkoy n'i hunburandi hala nongu kaŋ ra i mana Yakuba izey gaarandi.

⁶ Yakuba nda borey kul kaŋ goo a bande too Luz kaŋ se i ga nee Betel kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra. ⁷ No din ra a na sargari tonadoo cin, de a na nongoo cee nda El-Betel (maanaa «Betel Koyoo»), zama no din ra Irkoy na nga bon cebe a se waatoo kaŋ a ga zuru nga armaa se.

⁸ Debora faati kaŋ ti Rebeka biirikaa. A suturandi Betel se ganda, tuurijaa beeroo cire, de i na maapoo dan «Hēeney tuurijaŋoo».

⁹ Waatoo kaŋ Yakuba kaa ka hun Padaŋ-Aram, Irkoy bangay a se koyne, a na albarka dan a ra.

¹⁰ Irkoy nee a se:

«Ni maanoo ti Yakuba,
amma hõ banda ga,
ni maanoo si yee ka tee Yakuba,
a ga tee Izirayel.»

Takaa woo nda a na Izirayel maanoo dan a ga.

¹¹ Irkoy nee a se koyne:

«Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo.

Hay, ma boobo!

Dumi nda dumi booboyan ga hun ni ga,

n'ga kokoyyan hay.

¹² Gandaa kan ay n'a noo Ibrahima nda Isiyaka
se,

ay g'a noo ma ne.

Ni hayroo kan ga cindi ni dumaa ga,

ay g'i noo gandaa din.»

¹³ Woo banda ga, Irkoy žigi ka hun nongoo
kan ra a šelan a bande ra. ¹⁴ Yakuba na
hongandihaya foo kayandi nongoo kan ra Irkoy
šelan a se, hongandihayaa tondi nda a n'a tee
kan a na sargari hari-hari doori a bon ka jii
doori a ga. ¹⁵ Yakuba na nongoo kan ra Irkoy
šelan a bande maanoo dan Betel (maanaa «Irkoy
hugoo»).

Benžameŋ hayandi, Rašel faati

¹⁶ Yakuba nda nga borey hun Betel. Diray
cindi ngi nda koyraa game kan se i ga nee
Efrata, waatoo kan Rašel ga duu nga bon, a
hanse ka fara hala a ga zumandi. ¹⁷ Hayyanoo
taamaroo ra, hayandikaa nee a se: «Bine tee,
zama iz'aru no ni yee ka duu.» ¹⁸ Waatoo kan
hundoo ga baa ka hun, zama hundi gurzugaa ra
a goo, a na zankaa maanoo dan Ben-Oni (maanaa

«ag'almasiiba izoo»), amma baaboo n'a cee nda Benžamenj (maanaa «ay kabe henna izoo»).
 19 Rašel faati, a suturandi Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem. 20 Yakuba na tondi foo kayandi k'a tee hongandihaya saaraa bonj. Rašel saaraa hongandihayaa no kaŋ ga bara hala hō zaaroo.

21 Woo banda ga, Izirayel gana, a na nga hukcumoo cin nongu foo kaŋ se i ga nee Migdal-Eder* dumaa ga. 22 Izirayel goraa ra, nongoo din ra, Rubenj koy marga nda Bilha kaŋ ti nga baaba wahayoo. Izirayel maar'a.

Yakuba iz'arey maqney

Yakuba sii nda kala iz'aru woy cindi hinka (12).
 23 Leya iz'arey ti: Yakuba ize jinaa kaŋ ti Rubenj, nga banda ga, Simewonj, nda Lewi, nda Žuda, nda Isakar, nda Zabulonj. 24 Rašel iz'arey ti: Isufi nda Benžamenj. 25 Bilha, Rašel koŋŋaa, iz'arey ti: Dan nda Neftali. 26 Zilpa, Leya koŋŋaa, iz'arey ti: Gad nda Ašer. Wey ti Yakuba iz'arey kaŋ a duu ey Padaŋ-Aram.

Isiyaka buuyanoo

27 Yakuba koy nga baaba Isiyaka do Mamre kaŋ goo Kiryat-Arba kaŋ se i ga nee Hebronj kaŋ ra Ibrahima nda Isiyaka goro ka waati tee. 28 Isiyaka duu jiiri zangu nda woyyaaha (180) aloomur. 29 Isiyaka hundoo hun, a faati. Žeenay henna banda ga, a koy nga hayragey gar alaaharaa. Nga iz'arey Eso nda Yakuba n'a sutura.

* **35:21** 35.21 Nongu hodaddante kaŋ ga kurkey ga goro ka hawgay.

36

Eso hun Kanaŋ ganda ra ka koy goro Seyir ganda ra

¹ Eso kaŋ se i ga nee koyne Edom, hayroo ne. ² Eso mana nga wandey zaa kala Kanaŋ ganda ize woyey ra: Ada kaŋ ti Eloŋ Heti boraa ize woyoo, nda Oholibama, Ana ize woyoo kaŋ ti Sibon Hewi boraa ize woyoo. ³ Wey banda ga, Basemat kaŋ ti Isimayel ize woyoo, Nebayot woymaa. ⁴ Ada duu Eso se Elifaz, Basemat duu Rehuwel, ⁵ Oholibama duu Yehuš, nda Yalam, nda Kora. Wey ti Eso iz'arey kaŋ a duu ey Kanaŋ ganda ra.

⁶ Han foo Eso na nga wandey, nda nga iz'arey, nda nga ize woyey, nda nga hugoo borey kul, nda nga alman kurey, nda nga adabbawey, nda gomni kul kaŋ a duu a Kanaŋ ganda ra, a n'i zaa ka koy goro ganda foo here kaŋ ga mooru nga armaa Yakuba. ⁷ Zama hayaa kaŋ se ngi almaney ga hanse ka boobo hala nongu kaŋ ra i si hin ka goro cere ra. Ganda kaŋ ra i goo ma goro si hin k'i zaa ngi almaney maaganda se. ⁸ Woo ka kate Eso goro tondi hondey ra kaŋ ti Seyir ganda. Eso da se i ga nee Edom.

Eso hayroo Seyir ganda ra

⁹ Eso ti Edom borey baaba, nga hayroo ne kaŋ goo tondi hondey ra kaŋ ti Seyir ganda. ¹⁰ Eso iz'arey maaney ne: nga wandoo Ada iz'aroo ti Elifaz, nga wandoo Basemat iz'aroo ti Rehuwel. ¹¹ Elifaz iz'arey ti: Teman, nda Omar, nda Sefo, nda Gatam, nda Kenaz. ¹² Timna ti wahayoo kaŋ Elifaz, Eso iz'aroo n'a zaa hiijay se. A duu a se

Amalek. Wey ti Ada, Eso wandoo haamawey. ¹³ Rehuwel iz'arey ti: Nahat, nda Zera, nda Šamma nda Miza. Wey ti Basemat, Eso wandoo haamawey. ¹⁴ Oholibama kaŋ ti Eso wandoo man'ti kala Ana, Sibon ize woyoo, ize woyoo, nga izey ne: a duu Eso se Yehuš, nda Yalam, nda Kora.

¹⁵ Alkabiilawey boŋkoyney kaŋ hun Eso iz'arey ra maaney ti: Elifaz, Eso iz'aru jinaa iz'arey maaney ne: boŋkoynoo kaŋ maano ti Temaŋ, nda boŋkoynoo Omar, nda boŋkoynoo Sefo, nda boŋkoynoo Kenaz, ¹⁶ nda boŋkoynoo Kora, nda boŋkoynoo Gatam, nda boŋkoynoo Amalek. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Elifaz ga Edom gandaa ra, i man'ti kala Ada haam'arey. ¹⁷ Rehuwel kaŋ ti Eso iz'aroo, iz'arey maaney ne: boŋkoynoo Nahat, nda boŋkoynoo Zera, nda boŋkoynoo Šamma nda boŋkoynoo Miza. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Rehuwel ga Edom gandaa ra. I man'ti kala Basemat, Eso wandoo haam'arey. ¹⁸ Oholibama kaŋ ti Eso wandoo, hayroo ti: boŋkoynoo Yehuš, nda boŋkoynoo Yalam, nda boŋkoynoo Kora. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Oholibama ga, Eso wandoo kaŋ ti Ana ize woyoo. ¹⁹ Wey ti Eso iz'arey nda ngi alkabiilawey boŋkoyney. Eso da se i ga nee Edom.

Seyir, Hori bora nda nga hayroo

²⁰ Seyir kaŋ ti Hori bora kaŋ bay ka goro gandaa ra, hayroo ne: Lotan, nda Šobal, nda Sibon, nda Ana, ²¹ nda Dišon, nda Eser, nda Dišan. Wey ti Hori borey boŋkoyney, Seyir

hayroo, Edom gandaa ra. ²² Lotañ iz'arey ti Hori nda Hemam. Lotañ woymaa ti Timna. ²³ Šobal iz'arey ti: Aliwañ, nda Manahat, nda Ebal, nda Šefo, nda Onam. ²⁴ Sibonj iz'arey ti Aya nda Ana. Ana follokaa no ka duu hari saajoo ra, waatoo kañ a koy nga baaba Sibonj farkey kur. ²⁵ Ana izey ti: Dišonj nda Oholibama kañ ti Ana ize woyoo. ²⁶ Dišonj iz'arey ti: Hemdanj, nda Ešbanj, nda Yitrañ, nda Kerañ. ²⁷ Eser iz'arey ti: Bilhañ, nda Zawañ, nda Akañ. ²⁸ Dišanj iz'arey ti Utus nda Arañ.

²⁹ Hori borey boñkoyney ne: boñkoynoo Lotañ, nda boñkoynoo Šobal, nda boñkoynoo Sibonj, nda boñkoynoo Ana, ³⁰ nda boñkoynoo Dišonj, nda boñkoynoo Eser, nda boñkoynoo Dišanj. Wey ti Hori borey boñkoyney, alkabiila nda alkabiila Seyir gandaa ra.

Edom gandaa kokoyey nda nga alkabiilawey boñkoyney

³¹ Za kokoy mana Izirayel borey laama, kokoyey kañ laama Edom gandaa ra maaney ne: ³² Bela, Bewor iz'aroo na Edom laama. Nga koyraa maanoo ti Dinhaba. ³³ Waatoo kañ Bela buu, Zera iz'aroo Yobab kañ ga hun Bosra huru dogoo ra. ³⁴ Waatoo kañ Yobab buu, Hušam huru dogoo ra, a si hun kala Temañ borey gandaa ra. ³⁵ Waatoo kañ Hušam buu, Bedad iz'aroo Hadad huru dogoo ra. Nga no ka Majañ borey kar ka hin ey Mowab gandaa ra. Nga koyraa maanoo ti Awit. ³⁶ Waatoo kañ Hadad buu, Samla kañ ga hun Masreka huru dogoo ra. ³⁷ Waatoo kañ

Samla buu, Šawul kaŋ ga hun Rehobot isaa*
 minoo ga huru dogoo ra. ³⁸ Waatoo kaŋ Šawul
 buu, Akbor iz'aroo Bal-Hanaŋ huru dogoo ra.
³⁹ Waatoo kaŋ Bal-Hanaŋ, Akbor iz'aroo buu,
 Hadar huru dogoo ra, nga koyraa maapoo ti
 Pawu. Wandoo maapoo ti Mehetabel. Mehetabel
 ti Matred ize woy. Matred ti Me-Zahab ize woy.

⁴⁰ Bonkoyney kaŋ hun Eso ga maaney ne, affoo
 kul nda nga alkabiilaa, nda nga gorodogoo, nda
 nga maapoo: Timna, nda Alewa, nda Yetet, ⁴¹ nda
 Oholibama, nda Ela, nda Pinon, ⁴² nda Kenaz,
 nda Temaŋ, nda Mibsar, ⁴³ nda Magdiyel, nda
 Iram. Wey ti Edom bonkoyney, affoo kul nda
 nga gorodogoo gandaa kaŋ i n'a mayray ra. Eso
 ti Edom borey kaagaa.

37

Isufi handirey

¹ Yakuba goro Kanaŋ gandaa ra, nongoo kaŋ
 ra baaboo bay ka cindi. ² Yakuba hayroo fillaa ti
 woo. Waatoo kaŋ Isufi goo nda jiiri woy cindi
 iyye (17), a ga koy almaney kur, nga nda nga
 armyey. Zankaa woo ga hanga nga baaba foo izey
 bande kaŋ ti Bilha nda Zilpa iz'arey. A ga ngi
 šenni laaley ka too ngi baaba do. ³ Woo kaa ka
 gar Izirayel ga baa Isufi ka bisa nga zankey kul,
 zama nga žeenayyanoo ra a duu a, a na darbay
 caarante foo tee a se. ⁴ Kaŋ nga armyey ga dii kaŋ
 ngi baaba ga bag'a ka bisa ngey kul, i konna a,
 de i si hin ka šelan a se nda baji.

* **36:37** 36.37 Zamnaa 31.21.

⁵ Isufi handiri, de a n'a deede nga armyey se, woo yee ka kate i ma konna a ka tonton. ⁶ A nee i se: «Wa maa handiroo kaŋ ay n'a tee se! ⁷ Ir mma goo ma jeeni terenjiyaŋ haw faarey ra kaŋ dogoo din da ay terenjoo tun ka kay nga boŋ ga, war waney g'a kuubi k'a bere, de i ga gunguma jinoo ra.» ⁸ Nga armyey n'a zaabi ka nee: «Macin! Ni mm'ir laama sanda kokoy? Ni mm'ir juwal sanda boŋkoyni wala?» I yee ka konna a ka tonton nga handirey nda nga ŝenney maaganda se.

⁹ A yee ka handiri koyne, de a n'a filla nga armyey se. A nee: «Ay na handiri foo tee koyne. Handiroo ra ay dii waynaa nda handoo nda handaray woy cindi foo (11) ga gunguma ya ne.» ¹⁰ A n'a deede nga baaba nda nga armyey se. Baaboo citi a ga ka nee: «Cin handiri ti woo? Adiŝi agay, nda ni naa, nda ni armyey no ma kaa ka gunguma ma ne?» ¹¹ Isufi armyey canse a ga, amma baaboo gaabu ŝennoo ga.

Isufi armyey n'a neere, a koy fatta Misira gandaa ra

¹² Han foo Isufi armyey koy ngi baaba almaney kur koyraa here kaŋ se i ga nee Ŝekem. ¹³ Izirayel nee Isufi se: «Man'ti Ŝekem here no ni armyey ga koy kur? Kaa, ya ni sanba i do.» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baaba!» ¹⁴ Izirayel nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, koy ma dii wala ni armyey nda almaney ga saabu, ma kaa ka ngi alhabar tee ya ne.»

Takaa woo nda a n'a sanba Hebron gooroo ra, Isufi koy Ŝekem here. ¹⁵ Aru foo n'a kubay saajoo

ra, a dere. Aroo n'a hãa ka nee: «Macin no n'g'a wiri?» ¹⁶ A n'a zaabi ka nee: «Ag'armey no ay g'i wiri. Ay g'a wiri ni ga, nda n'ga nongoo bay kañ ra i koy almaney kur, m'a har ya ne.» ¹⁷ Aroo nee a se: «I hun ne ra, ay ga maa i ga nee ngi ma koy koyraa here kañ se i ga nee Dotañ.» Isufi hanga nga armey ceebandawey, a duu ey Dotañ.

¹⁸ Za a mana too kate i do, i g'a honnay nongu mooro ra, i marga ka waafaku ka nee ngi m'a wii. ¹⁹ I nee cere se: «Handirey baaba ne ma kaa. ²⁰ Wa kaa, ir m'a wii, ir m'a warra dayey wey affoo ra, de ir ma nee kañ ganjihooga k'a ñaa. Waatoo din ir ga dii haya kañ nga handirey ga ti a!» ²¹ Rubenj maa šennoo, a baa nga m'a hallasi kabey ra. A nee: «Ir masi hundoo kaa.» ²² A yee ka nee i se: «War masi kuri mun. W'a warra dayoo woo ra kañ ne saajoo ra, amma war mas'a wii.» A nka baa nga m'a hallasi k'a ka yee baaboo do.

²³ Waatoo kañ Isufi too kate nga armey do, i na nga darbaa kaa jindoo ra, darbay caarantaa kañ goo a ga. ²⁴ I n'a dii, i n'a warra dayoo ra. Hari sii a ra, nga koonoo no. ²⁵ Woo banda ga, i goro ka ñaa. I na Isimayel borey honnay i ga kaa, ngi nda ngi yoo jeejewey ka hun Galad ka doo Misira gandaa ra. Jeejewey man'ti kala day-day, nda jii, nda dugu. ²⁶ Kañ Žuda dii ey, a nee nga armey se: «Macin no ir ga duu a nda ir n'ir armaa wii k'a tugu? ²⁷ Wa kaa, ir m'a neere Isimayel borey se, ir mas'a wii, zama ir armaa no kañ ti ir hamoo.» I yadda a se. ²⁸ Waatoo kañ Majañ maamalakawyan ga bisa, Isufi armey

n'a cendi k'a kaa dayoo ra k'a neere Isimayel borey se nzorfu kaaray tamma boj waranka (20). Borey din koy nda a Misira gandaa ra. ²⁹ Woo banda ga, Ruben yee kate dayoo do, de a dii kan Isufi sii a ra, a na nga darbawey kan goo jindoo ra kottu ka nga dooraa cebe. ³⁰ A yee nga armyey do ka nee i se: «Zankaa sii no! Sohõ cin no ay ga ti a?»

³¹ I na Isufi darbaa zaa, i na jindaaru foo koosu, de i na darbaa miti kuroo ra. ³² I na darbaya caarantaa sanba ngi baaba do ka nee a se: «Woo ti hayaa kan ir duu a! Guna wala ni iz'aroo darbaa no wala man'ti nga no.» ³³ A n'a bay, de a nee: «Ay izoo darbaa no! Ganjihooga k'a ñaa, Isufi wiiyandi!» ³⁴ Yakuba na nga jinde bankaarawey kottu ka nga dooraa cebe. A na nga gamoo haw nda saaku kasa*, de a na waati kuku tee a ga nga izoo hēe. ³⁵ Nga iz'arey nda ize woyey kul tun ka koy ka binoo yaynandi, amma a wanji ka dangay. A nee: «Hēenoo ra ay ga koy ag'iz'aroo gar alaaharaa.» A cindi a ga hēe.

³⁶ Woo kaa ka gar Majañ borey na Isufi neere Misira gandaa ra Potifar se kan ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa.

38

Tamar duu Žuda se hayyan

¹ Zaman follokaa ra, Žuda hibi nga armyey ga ka koy goro Adulam boraa do kan maapoo ti Hira.

² No din ra Žuda dii Kanañ aru foo kan maapoo

* **37:34** 37.34 Buuyan ra i ga woo tee.

ti Šuwa, ize woyoo. A hiiji a, a gorokasinay nda a. ³ A tee alhaamidu, a na iz'aru foo daŋ aduŋna ra kaŋ Žuda na maapoo daŋ Er. ⁴ A yee ka gunde zaa, a na iz'aru daŋ aduŋna ra kaŋ a na maapoo daŋ Onaŋ. ⁵ A yee ka iz'aru daŋ aduŋna ra kaŋ a na maapoo daŋ Šela. Žuda sii kala Kezib, waatoo kaŋ izoo woo ga hayandi.

⁶ Jiiriyaŋ banda ga, Žuda na Er hiijandi kaŋ ti nga iz'aru jinaa, woyoo maapoo ti Tamar. ⁷ Er, Žuda ize jinaa man'ti kala boro futu Abadantaa se. Abadantaa n'a wii. ⁸ Žuda nee Onaŋ se: «N'ga hima ka hiiji ni albora woyoo hala ma duu hayyan ni armaa se.» ⁹ Amma Onaŋ faham kaŋ izey kaŋ a g'i hay si huru nga maapoo ga, woo se waati kul kaŋ a ga marga nda woyoo, a mma naŋ almaaniyoo ma mun laboo ra hala nga masi duu nga armaa se hayyan. ¹⁰ Hayaa kaŋ Onaŋ n'a tee man'ti kala ifutu Abadantaa se, a na nga mo wii. ¹¹ Žuda nee nga nzura woyoo Tamar se: «Koy goro ni baaba hugoo ra, masi hiiji hala ay iz'aroo Šela ma beeri.» A nka hunbur Šela masi koy buu sanda nga armyey takaa, nga se a na šennoo woo har. Tamar koy goro nga baaba hugoo ra.

¹² Waati kuku banda ga, Šuwa ize woyoo kaŋ ti Žuda wandoo, faati. Buuyanoo goraa banda ga, Žuda nda nga ceroo Hira, Adulam boraa, žigi ka koy Timna ka almaney kosu. ¹³ Boroyaŋ na Tamar noo alhabar ka nee: «Ni kurpoo baaba ne ma žigi ka koy Timna ka nga almaney kosu.» ¹⁴ Tamar na nga woy gorori darbawey kaa ka tungu gum nga ga, ka nga boŋ tugu. A koy goro

Enayim koyraa mijoo ga, Timna fondaa ra, zama a ga dii kaŋ Ťela beeri, amma i mana nga noo a se hiijay. ¹⁵ Kaŋ Ťuda dii a kul, a n'a himandi nda woykuuru, zama a nka nga ndumoo gum. ¹⁶ A ťiiri ka koy a do fondaa ra, a nee a se: «Naŋ ya kani nda ni.» A si bay wala nga nzura woyoo no. A n'a zaabi ka nee: «Macin no n'g'a noo ya ne nda ay n'ay boŋ noo ma ne?» ¹⁷ A nee a se: «Ay ga hancin-ize foo sanba ma ne ag'almaney ra.» Woyoo nee a se: «A boori, nda n'g'ay noo tolme hala n'g'a sanba.» ¹⁸ A nee a se: «Macin no n'ga baa y'a tolme?» A n'a zaabi ka nee: «Ni karfoo nda nga korbaa kaŋ ti ni tammaasaa, nda ni kabe goboo.» A n'i noo a se, a marga nda a, a n'a tee boro hinka. ¹⁹ A tun ka koy, a na tungoo kaa ka woy gorori darbawey yeeti nga ga.

²⁰ Ťuda na nga ceroo, Adulam boraa, sanba nda hancin-izoo a ma nga hayey kaŋ a n'i tolme taa woyoo kone. Amma a mana dii a. ²¹ A na borey kaŋ goo no din hãa ka nee: «Man woyoo kaŋ ga izefututaray tee Enayim fondaa ra?» I n'a zaabi ka nee: «Woy kul sii ne ra kaŋ ga izefututaray tee.» ²² A yee Ťuda do ka nee: «Ya na dii a, koyne mo ba nongoo din borey nee kaŋ woy kul sii no din kaŋ ga nga boŋ neere.» ²³ Ťuda nee: «A ma gaabu hayey kaŋ goo a kone ir masi koy kayna. Nga ne, ay na hancin-izoo sanba, amma mana dii a.»

²⁴ Handu hinza cine banda ga, boroyaŋ na Ťuda bayrandi ka nee: «Tamar, ni izoo wandoo na woykuurutaray tee, de woykuurutaraa ra a tee boro hinka.» Ťuda nee: «W'a fattandi, i m'a

ton.» ²⁵ Waatoo kaŋ i g'a ka fatta, a n'i ma nee nga nzuraa se: «Boraa kaŋ n'ay tee boro hinka wane nda jinawey wey.» A yee ka nee: «Guna wala n'ga boraa bay kaŋ wane nda karfoo, nda nga korbaa, nda goboo woo.» ²⁶ Žuda n'i bay, a nee: «A goo nda cimi nda agay, zama ya n'a noo ag'iz'aroo Šela se.» Woo banda ga, a mana yee ka marga nda a.

²⁷ Waatoo kaŋ a ga baa ka hay, i gar kaŋ ntaway aruyaŋ no a ga duu. ²⁸ Kaŋ a ga duu nga boŋ, ize faa na nga kaboo kaa taray, hayandikaa na kaboo dii ka šilli ciray zaram haw a ga ka nee: «Woo ka jin ka fatta.» ²⁹ Amma a na nga kaboo yeeti, de armaa ne ka huru aduŋna ra. Hayandikaa nee: «Gaabi nda ni ne ka fatta!» I na maapoo daŋ Peres (maanaa «fatta nda gaabi»). ³⁰ Nga banda ga, armaa fatta kate kaŋ šilli ciraa goo kaboo ga. I na maapoo daŋ Zera (maanaa «waynaa cirayyanoo»).

39

Potifar wandoo kaŋ Isufi ga

¹ I na Isufi ka doo Misira. Misira aru foo kaŋ maapoo ti Potifar kaŋ ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa, a n'a day Isimayel borey ga kaŋ n'a ka doo no din. ² Abadantaa goo Isufi bande, haya kul kaŋ ra a huru ga boori. A cindi nga koyoo, Misira boraa, hugoo ra. ³ Nga koyoo dii kaŋ Abadantaa goo a bande, de mo haya kul kaŋ ra a huru Abadantaa g'a hanse. ⁴ A na alhormo tee Isufi se, a tee a se cee-cire maana. Potifar na nga hugoo talfi a

ga, a na nga hayey kul dan kaboo ra. ⁵ Za kan a na nga hugoo nda nga hayey kul dan kaboo ra, Abadantaa na albarka dan Misira boraa hugoo ra, Isufi maaganda se. Abadantaa na albarka dan Potifar hayey kul ra, nda nga hugoo ra, nda nga faarey ra. ⁶ Hayey kul kan goo maanoo ga, a n'i nan Isufi kaboo ra. Nga hunday si huga nda haya kul kala nga naahayaa. Isufi goo nda kunturu henna nda ndum henna. ⁷ Waati bandaa ga, Isufi goo woo da ra kan nga koyoo wandoo na moo dan a ra. Woyoo nee a se: «Marga nda agay.» ⁸ A wanji, de a nee a se: «Guna, ay koyoo si haya kul bay nga hugoo se, hayey kul a man'i dan kala ay kaboo ra. ⁹ A mana bisa agay hugoo woo ra, a man'ay ganji haya kul nda man'ti ni kan ti nga wandoo. Taka foo nda ay ga zunubu beeroo woo tee ka Irkoy kuta?» ¹⁰ Takaa kul kan nda a g'a har Isufi se zaari ka kaa zaari, a wanji ka marga nda a, ka kani nda a.

¹¹ Han foo Isufi huru hugoo ra ka nga goyey tee, a gar kan hugu-ize kul sii no, ¹² woyoo na Isufi dii nda nga darbaa ka nee: «Kani nda agay!» A na nga darbaa nan kaboo ra, a zuru ka taray gaarandi. ¹³ Waatoo kan a dii kan a na nga darbaa nan nga kaboo ra ka zuru ka koy taray, ¹⁴ a ciya nga hugoo borey se ka nee i se: «Wa guna, a mana kate ir se kala Ebere kan ma kaa ka hooray ir ra. A nka gum ay ga, de ay na jinde jer ka kaati ka ciya. ¹⁵ Kan a maa kan ay ga kaati ka ciya, a na nga darbaa nan ay jeroo ga, a zuru ka koy taray.»

¹⁶ A na Isufi darbaa jisi nga jeroo ga hala

waatoo kan kurpoo yee kate hugey. ¹⁷ A na filla follokaa deede a se ka nee: «Ebere banpaa kan n'kate a ir do kaa ay do ka hooray ay ra. ¹⁸ Amma kan ay kaati ka ciya kul, a na nga darbaa nan ay jeroo ga ka zuru ka koy taray.» ¹⁹ Waatoo kan Isufi koyoo ga maa wandoo deedaa ra, a ga nee: «Woo ti hayaa kan ni banpaa n'a tee ya ne», Isufi koyoo too met nda futay.

Isufi huru kasaa ra

²⁰ Isufi koyoo n'a dii, a n'a dan kasaa ra, nongoo kan ra kokoyoo kasa-izey ga daabandi. A cindi no din, kasaa ra. ²¹ Amma Abadantaa goo Isufi bande, a na nga hennayyanoo cebe a se, ka borohennataray dan kasa hugoo jineboraa binoo ra Isufi se. ²² Kasa hugoo jineboraa na kasa-izey kul kan goo kasaa ra dan Isufi kaboo ra, haya kul kan i g'a tee, nga no m'a juwal. ²³ Haya kul kan goo Isufi kaboo ra, kasa hugoo jineboraa si huga nda a, zama a ga bay kan Abadantaa goo Isufi bande, de mo haya kul kan ra Isufi na kabe dan, Abadantaa g'a boryandi.

40

Isufi na kasa-ize hinka handirey feeri

¹ Hayey din kan tee banda ga, aroo kan ga huga nda Misira kokoyoo hanhaya nda aroo kan ga huga nda nga naahayaa na laybu tee ngi koyoo se kan ti Misira kokoyoo. ² Firawuuna futu jineboro hinkaa ga kan ti nga hanhaya hansekey bonkoynoo nda naahaya hansekey bonkoynoo. ³ A n'i dii k'i dan nga lakkalkey jineboraa hugoo ra kan goo kasaa ra, nongoo kan

ra Isufi daabandi. ⁴ Lakkalkey jineboraa n'i nan Isufi kaboo ra, a m'i hawgay, i na waati tee kasaa ra.

⁵ Han foo Misira kokoyoo hanhaya hansekey jineboraa nda n̄ahaya hansekey jineboraa kan daabandi kasaa ra, handiri cijin folloku, affoo kul nda nga handiroo nda nga almaganaa. ⁶ Isufi biya ka kaa i do, de a dii kan i ga huzun. ⁷ A na Firawuuna goykaw hinkaa kan goo a bande kasaa ra h̄aa ka nee: «Macin se war gaahamey ga buu war ga h̄o?» ⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ir nka handiri, amma boro kul sii ne kan g'i feeri.» Isufi nee i se: «Man'ti Irkoy kone almaganaa goo wala? W'i filla ya ne.»

⁹ Hanhaya hansekey jineboraa na nga handiroo deede Isufi se ka nee: «Ay handiroo ra, ay dii alanebnaa foo kan ga kay ay jine. ¹⁰ Alanebnaanoo woo, kabe hinza bara a ga. Kan a boosu kul, a na izeyan hay kan nin. ¹¹ Firawuuna potoo goo ay kaboo ra, ay ga alaneb-izey kaa, ay g'i motti potoo ra, de ay n'a šerre Firawuuna se.» ¹² Isufi nee a se: «Handiroo almaganaa ne, tuuri kabe hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹³ Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ciya ma ne, a ga ni yeeti ni goyoo ra. N'ga potoo šerre a se sanda takaa kan ni cindi k'a tee waatoo kan n'ga tee hanhaya hansekaw. ¹⁴ Amma ma hongu agay waati kan ni hayey boori. Ma borohennataray tee ya ne k'ay misoo h̄ee Firawuuna do, a m'ay fattandi hugoo woo ra. ¹⁵ Gaabi nda i n'ay ka zuru ka hun Eberewey gandaa ra, ne mo ra, ya na haya kul tee kan ga hima nda guusoo woo huruyanoo.»

¹⁶ Naahaya hansekey jineboraa dii kaŋ handiroo almaganaa ga boori, a nee Isufi se: «Agay mo, ay handiroo ra, ay dii dika hinzaa kaŋ ra takula ga huru ga deke-deke cere g'ay boŋoo boŋ. ¹⁷ Dikaa kaŋ goo beene, haya kul kaŋ ti ŋaayan kaŋ ga huru alforon ra Firawuuna se kul goo a ra, de cirawey g'i ŋaa dikaa ra ay boŋoo boŋ.» ¹⁸ Isufi zaabi ka nee: «Almaganaa ne, dika hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹⁹ Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ni boŋoo kaa ni jindoo ga ka ni deejii bundu boŋ, cirawey ga kaa ka ni hamoo ŋaa.»

²⁰ Jirbi hinzantoo sawa nda hanoo kaŋ ra Firawuuna hayyanoo jiiri bereyanoo too, a na hoyandi tee nga tamey kul se. A na hanhaya hansekey jineboraa nda ŋaahaya hansekey jineboraa cee tamey gamey ra. ²¹ Firawuuna na hanhaya hansekey jineboraa yeeti nga goyoo ra, ka potoo šerre a se. ²² Naahaya hansekey jineboraa, a n'a deejii k'a wii sanda takaa kaŋ nda Isufi na handirey feeri i se. ²³ Hanhaya hansekey jineboraa mana yee ka hongu Isufi, a dirpa a.

41

Isufi na Firawuuna handirey feeri

¹ Jiiri hinka banda ga, Firawuuna na handiri foo tee. Handiroo ra, a mma kay isaa mijoo ga. ² A dii haw henna naasa iyye žigi ka hun haroo ra, de i huru suboo ra k'a ŋaa. ³ Ngi banda ga, haw iyye žigi ka hun haroo ra, i ga meeri, i ga faabu, de i koy kay ijinawey jerey ga isaa mijoo ga. ⁴ Haw iyye meera faabey na haw iyye boryaa

naasey gon. Woo banda ga, Firawuuna mojeɣ hay.

⁵ A yee ka jirbi, de a handiri koyne. Handiroo ra, a dii jeeni iyɣe kaɣ ga too i ga boori, i zay kaari follokaa ga. ⁶ Jeeni iyɣe koga noomayan kaɣ dandi hew konnaa n'i ton, tun dumawey ga. ⁷ Jeeni iyɣe noomey na jeeni iyyaa gon kaɣyan ga too i ga boori. Firawuuna tun, de a gar kaɣ handiri ra nga goo.

⁸ Subbaahoo ra, Firawuuna lakkaloo tun, de a daɣ i ma ciya kottekoyney nda bayraykoyney kul se kaɣ goo Misira ra. Firawuuna na nga handirey deede i se, amma boro kul mana hin k'i feeri a se. ⁹ Haɣhaya hansekey boɣkoynoo ŝelan Firawuuna se ka nee: «Hõ ay ga hongu ay laybey kaɣ ay n'i tee ka bisa. ¹⁰ Han foo ni kaɣ ti Firawuuna futu ni tamey ga, n'n'ay daɣ kasaa ra lakkalkey jineboraa hugoo ra, agay nda ɣaahaya hansekey boɣkoynoo. ¹¹ Ir affoo kul na handiri foo tee cijin follokaa da ra, agay nda a, affoo kul nda wanoo almaganaa. ¹² Ebere arusooga foo kaɣ ti lakkalkey jineboraa tamoo, cindi ir bande no din ra. Ir n'ir handirey deede a se, a na affoo kul noo nga almaganaa. ¹³ Hayey tee nda takaa kaɣ nda a n'a feeri ir se. N'n'ay yeeti ay goyoo ra, n'na ɣaahaya hansekey boɣkoynoo deejii k'a wii.»

¹⁴ Firawuuna daɣ i ma ciya Isufi se. I n'a fattandi kasaa ra nda caħayan. A mulle, a na darbay barmay jina, a koy Firawuuna do. ¹⁵ Firawuuna nee Isufi se: «Ay na handiri foo tee, amma boro kul sii ne kaɣ g'a feeri. Ay maa kaɣ ni, n'ga hin ka handiri feeri nda ni maa a se.»

16 Isufi na Firawuuna zaabi ka nee: «Man'ti agay no! Irkoy no ma ni noo zaabi kaṅ ga ni binoo yayanandi.» 17 Firawuuna nee Isufi se: «Guna, ay handiroo ra, ya mma goo ma kay isaa miṅoo ga. 18 De haw iyye henna naasa ne ka žigi ka hun haroo ra ka suboo ṅaa. 19 Ngi dumaa ga, haw iyye žigi ka hun haroo ra, ifaranteyan, i ga meeri, i ga faabu. Ya na bay ka dii ngi dumi noomayan Misira gandaa kul ra. 20 Haw iyye meera faabey na haw iyye jinawey gon kaṅ ga naasu. 21 Haw naasey gonandi, amma boro si bay wala i huru haw faabey gundey ra. Ngi azzaatey ga meeri sanda cee jinaa. Woo banda ga, kul ay moyey hay. 22 Ay dii koyne jeeni iyye kaṅ ga too, i ga boori, i zay kaari follokaa ga. 23 Ngi banda ga, jeeni iyye koga noomayan zay kaṅ dandi hew konnaa n'i ton. 24 Jeeni noomey na jeeni boryey gon. Ay n'a filla kottekoyney se, amma boro kul sii ne kaṅ g'a feeri ya ne.»

25 Isufi nee Firawuuna se: «Ni handirey man'ti kala afolloku. Hayaa kaṅ Irkoy g'a tee, nga no a n'a bayrandi ni kaṅ ti Firawuuna se. 26 Haw iyye henney man'ti kala jiiri iyye. Jeeni iyye boryey mo man'ti kala jiiri iyye. Handiri follokaa no. 27 Haw iyye meera faabey kaṅ žigi ka koy ijinawey banda ga man'ti kala jiiri iyye. Jeeni iyye koga noomey kaṅ dandi hew konnaa n'i ton, man'ti kala jiiri iyye heray. 28 Hayaa da kaṅ ay n'a har ma ne no, Irkoy nka hayaa cebe ma ne kaṅ a g'a tee. 29 Nga ne, jiiri iyyaa woo kaṅ goo ma kaa, duuray beeri ga tee Misira gandaa kul ra. 30 Amma nga dumaa ga, jiiri iyye heray ga

kaa kaŋ ga borey dirpandi duuraa kaŋ Misira gandaa bay ka duu a. Heraa ga gandaa tuusu. ³¹ Heraa gaaboo se, boro si ba bay wala duuray bay ka tee gandaa ra. ³² Ni handiroo kaŋ filla cee hinka man'ti kala hayaa no kaŋ Irkoy n'a kayandi, koyne mo Irkoy g'a tee nda cahāyan. ³³ Sohō aru lakkalkoyne ceeci kaŋ ga faham, m'a daŋ Misira gandaa jine. ³⁴ Ma daŋ gandaa ra kaŋ boroyaŋ ma kay ka Misira gandaa hegaa zamna guu kul affoo jisi jere ga, jiiri iyyaa duuraa waati. ³⁵ Jiiri henney wey kaŋ goo kaa ra, i ma ngi taasoo kul marga. Ma yaamar noo kaŋ alkamaa ma fanjandi, koyrawey huna se, i m'i lakkal. ³⁶ Woo kaŋ margandi ga jisi gandaa se, nga ra waati kaŋ jiiri iyyaa heraa kaa Misira gandaa ra, heraa masi gandaa benandi.»

Isufi huru Misira gandaa jine

³⁷ Šennoo woo kan Firawuuna nda nga tamey se. ³⁸ Firawuuna nee i se: «War ga hongu ir ga duu aroo woo cine kaŋ Irkoy Hundoo goo a ra wala?» ³⁹ A nee Isufi se: «Sohō kaŋ Irkoy na hayey wey kul bayrandi ma ne, boro sii no kaŋ goo nda lakkal ka faham sanda ni. ⁴⁰ N'ga huru ay laamaa jine, gandaa kul ga haŋajer ma ne. Kokoytaray fuulaa hinne no m'ay ka bisa ni.» ⁴¹ A nee Isufi se koyne: «Guna! Ay na ni daŋ Misira gandaa kul jine.» ⁴² Firawuuna na nga korbaa kaa k'a daŋ Isufi kaboo ra. A na šukka baana bankaarayyaŋ daŋ a ga, a na wura hiiri daŋ jindoo ra. ⁴³ A n'a kaarandi nga bari torka hinkantoo ga. Borey goo a jine, i ga kaati ka nee:

«Wa kobi-kobi!» Takaa woo nda a n'a danj Misira gandaa kul jine.

⁴⁴ Firawuuna nee Isufi se koyne: «Agay ti Firawuuna, amma boro kul si nga kaboo wala nga cewoo nuuti Misira gandaa kul ra nda man'ti ni nka baa.» ⁴⁵ Firawuuna na Isufi maapoo danj Safnat-Paneya. A na koyraa kanj se i ga nee On sargari juwalkaa kanj maapoo ti Poti-Fera, ize woyoo, Asanat hijjandi Isufi se. Isufi koy Misira gandaa yaara. ⁴⁶ Woo kaa ka gar kanj Isufi sii nda kala jiiri waranza (30) kanj a ga koy kay Firawuuna, Misira gandaa kokoyoo jine. A hun Firawuuna do ka koy Misira kul kuubi.

⁴⁷ Jiiri iyyaa duuraa ra, hegay beeri tee. ⁴⁸ Isufi na jiiri iyyaa taasoo kul marga Misira gandaa ra. A n'i fanji koyrawey ra. Koyra foo kul a na faarey kanj g'a kuubi taasoo danj a ra. ⁴⁹ Isufi na alkama boobo marga sanda teekoo labutaasoo, a mana yee k'a kabu nga booboyanoo se.

Isufi iz'arey

⁵⁰ Za jiiroo kanj heraa tee mana kaa, On sargari juwalkaa kanj ti Poti-Fera ize woyoo Asanat duu Isufi se iz'aru hinka. ⁵¹ Isufi na ijinaa maapoo danj Manase (maanaa «dirpandikaa»), a nee: «Zama Irkoy n'ay dirpandi ay farayanoo kul kanj ay n'a tee ay baaba hugoo ra.» ⁵² Ihinkantoo a na maapoo danj Efrayim (maanaa «hayyan»), a nee: «Zama Irkoy n'ay noo hayyanj gandaa kanj ra ay hottu.»

Heraa

⁵³ Jiiri iyyaa duuraa kanj tee Misira gandaa ra ben. ⁵⁴ Woo banda ga, jiiri iyyaa heraa sintin ka

kaa sanda takaa kaŋ nda Isufi n'a har. Heraa huru gandawey kul ra, amma Misira gandaa kul goo nda taasuu. ⁵⁵ Waatoo kaŋ Misira gandaa kul heray, i kaati ka Firawuuna ŋaaray a ma ŋi noo taasuu. Firawuuna n'i zaabi ka nee: «Wa koy Isufi do, hayaa kaŋ a n'a har, war m'a tee.» ⁵⁶ Heraa huru gandawey kul ra, Isufi na taasey fanjidogey feeri ka taasuu neere Misira borey se. Heraa mma koy de a ga tonton Misira gandaa ra. ⁵⁷ Gandawey kul here no borey ga hun ka kaa Misira ka taasuu day Isufi do, zama heraa mma koy de a ga tonton gandawey kul ra.

42

Yakuba na nga iz'arey sanba Misira

¹ Yakuba dii kaŋ alkama goo Misira gandaa ra, a nee nga iz'arey se: «Macin se war ga goro ka cere guna?» ² A nee koyne: «Wa guna, ay maa kaŋ alkama neerante goo Misira. Wa doo no din ka day ir se, ir masi koy buu.» ³ Isufi armyey boro woy (10) doo Misira ka koy taasuu day. ⁴ Yakuba mana Benžamen kaŋ ti Isufi armaa, sanba i bande, zama a ga hunbur albasi ma duu a. ⁵ Izirayel iz'arey koy alkama day, i sawa nda borey jerey kaŋ koy day, zama heraa goo Kanaŋ gandaa ra.

⁶ Isufi no ma gandaa kul laama. Nga no ma taasuu neere gandaa borey kul se. Isufi armyey kaa, de i gunguma jinoo ra ka ŋi ndumey sinji laboo ra. ⁷ Kaŋ Isufi dii nga armyey, kul a n'i bay, amma a na nga boŋ tee i se ceewaani. A šendandi i ga, a nee i se: «Man ra war hun?»

I n'a zaabi ka nee: «Kanaŋ gandaa ra ir hun, ka kaa ka taasuu day.» ⁸ Isufi na nga armyey bay, amma ngi, i man'a bay. ⁹ Isufi hongu handirey kaŋ nga n'i tee nga armyey ga. A nee i se: «Monnokawyaŋ ti war! Gandaa kanje faabey no war kaa k'i laasaabu, woo se war kaa!» ¹⁰ I n'a zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir koyoo, ni tamey nka kaa ka taasuu day. ¹¹ Ir kul ti baaba foo, boro šerranteyaŋ ti ir, ni tamey mana bay ka tee monnokawyaŋ.» ¹² A nee i se: «Abada, war nka kaa ka gandaa kanje faabey laasaabu.» ¹³ I n'a zaabi ka nee: «Ni tamey man'ti kala arma boro woy cindi hinka (12) kaŋ kul ti baaba folloku Kanaŋ gandaa ra. Ir kul ikaccaa goo ir baaba jeroo ga, affoo mo goo no kaŋ mana cindi.» ¹⁴ Isufi nee i se: «Woo da ti hayaa kaŋ ay n'a har war se, monnokawyaŋ ti war. ¹⁵ War ga siyandi, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kaŋ war si hun ne ra nda war kul ikaccaa mana kaa ne. ¹⁶ Wa war affoo sanba, a ma koy war armaa ceeci, de cindey ga tee kasa-ize hala ya dii wala war šenney ga laadir. Nda man'ti nga sii a ra, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kaŋ monnokawyaŋ ti war!»

¹⁷ Woo banda ga, a n'i dii kasaa ra jirbi hinza. ¹⁸ Jirbi hinzantoo hane Isufi nee i se: «Wa hayaa tee kaŋ ay g'a har hala war ma duu ka huna. Boro ti agay kaŋ ga hunbur Irkoy! ¹⁹ Nda war, boro šerranteyaŋ ti war, war affoo ma cindi kasaa ra, cindey ma koy nda alkama hugey borey se k'i ŋandi. ²⁰ De a ma kate ya ne war kaynoo hala ya war šenney sii, nga ra war si duu ka

buu.» Woo kaŋ a n'a har i n'a tee. ²¹ I nee cere se: «Nda cimi, ir armaa alhakoo goo ir ga, zama ir dii nga binemarayyanoo waatoo kaŋ a g'ir suurandi, amma ir mana yadda! Woo ti hayaa kaŋ se bonaa woo kaŋ ir boŋ.» ²² Ruben ŝelan ka nee i se: «Ay mana nee war se war masi haya laala tee zankaa se wala? Amma war mana haŋajer ya ne. Sohō ir ga hundoo alhakoo bana.» ²³ I si bay wala Isufi ga maa ngi se, zama mandikaw no a n'a daŋ ngi gamey ra. ²⁴ Isufi hibi i ga ka koy hēe. A yee kate ka ŝelan i se. Nga banda ga, a na Simewoŋ zaa i ra k'a daabu jiney ra. ²⁵ Isufi daŋ kaŋ i ma ngi saakey too i se nda alkama, de i ma affoo kul nooroo daŋ nga saakoo ra, i m'i noo ŝilfandey. Woo kaŋ a n'a har i n'a tee. ²⁶ I na alkama jeeje ngi farkey ga, de i koy.

Yakuba iz'arey yee Kanaŋ gandaa ra

²⁷ Nongoo kaŋ ra i na cijinoo tee, ngi affoo na nga saakoo feeri ka nga farkaa noo ŋaayan, de a dii kaŋ nooroo goo saakoo mijoo ga. ²⁸ A nee nga armyey se: «Ay nooroo yee ay ga, nga ne ay saakoo ra.» Biney dunbu, de i ga jijiri ka nee cere se: «Cin ti woo kaŋ Irkoy n'a tee ir se?»

²⁹ I koy ngi baaba Yakuba do, Kanaŋ gandaa ra, de i na haya kul filla a se kaŋ tee ngi ga. ³⁰ I nee a se: «Boraa kaŋ ti gandaa din boŋkoynoo ŝendandi ir ga. A n'ir dii nda boroyaŋ kaŋ kaa ka gandaa monno. ³¹ Ir nee a se: «Boro ŝerranteyaŋ ti ir, ir man'ti monnokawyaŋ. ³² Ir man'ti kala arma woy cindi hinka (12) kaŋ kul ti baaba folloku. Ir affaa mana cindi, ir kul ikaccaa goo ir

baaba do Kanaŋ gandraa ra.»³³ Boŋkoynoo nee ir se: «Takaa ne kaŋ nda ay ga bay wala boro šerranteyan ti war. Wa war armey affoo naŋ ay kaboo ra, wa haya zaa kaŋ nda war ga war hugey borey ŋandi.³⁴ Wa koy, de war ma kate ya ne war kaynoo. Woo ra ay ga bay kaŋ man'ti monnokawyan ti war, boro šerranteyan ti war. Ay ga war armaa yeeti war ga, de waatoo din war ga hin ka koy nongu kaŋ kan war se gandraa ra.»

³⁵ Waatoo kaŋ i ga taasey kaa saakey ra, nga ne, affoo kul, nga nooro hawaroo goo nga saakoo ra. Kaŋ ŋi nda ŋi baaba dii nooru hawarey, kul i hunbur.³⁶ Yakuba nee i se: «War g'ay izey kaa ay cire! Isufi mana cindi, Simewoŋ dere, sohõ war ga baa war ma Benzamen dii! Hayaa kul si kaŋ kala agay boŋ.»³⁷ Ruben nee nga baaba se: «A noo ya ne, ay g'a ka yee kate ni do. Nda ay mana yee kate nda Benzamen, m'ay iz'aru hinkaa wii.»³⁸ Amma a nee: «Ay iz'aroo si doo war bande, nga armaa nka buu, nga foo ka cindi. Nda albasi duu a diraa ra, binemarayyan nda war g'ay žeenayyanoo zumandi alaaharaa.»

43

Benzamen koy nga armey bande Misira

¹ Heraa laala Kanaŋ gandraa ra. ² Waatoo kaŋ Yakuba hugoo borey na alkama kaŋ i n'a ka hun Misira, ŋaa ka ben, Yakuba nee nga iz'arey se: «Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.» ³ Žuda n'a zaabi ka nee: «Aroo din bayrandi ir se kaaray kaŋ ir masi too kate nga do nda ir armaa sii ir

bande. ⁴ Nda n'ga yadda, ir armaa ma hanga ir bande, ir ga doo ka ŋaayan day ma ne. ⁵ Amma nda n's'a sanba ir bande, ir si doo, zama aroo nka nee ir se kaŋ, nda ir armaa sii ir bande, ir masi too kate nga do.» ⁶ Izirayel nee: «Macin se war na goy futaa woo tee ya ne ka bayrandi aroo se kaŋ war goo nda arma foo koyne?» ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Aroo nka hanse k'ir hãa ir nda ir hugoo, a nee: <War baaba ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?» Ir mo tuuru a se nda taka kaŋ nda a n'ir hãa. Ir mma bay wala a ga nee ir m'ir armaa ka doo kate?» ⁸ Žuda nee nga baaba Izirayel se: «Naŋ zankaa ma hanga ay bande hala ir ma duu ka tun ka koy, ir masi koy buu nda heray, ir, nda ni, nda ir zankey. ⁹ Agay no n'g'ay bay, agay nda m'a hãa. Nda ay man'a ka yee kate ni do, nda ay man'a daŋ ni kaboo ra, ni alhakoo ma hanga agay hala abada. ¹⁰ Nda a gar ir nka koy za waatoo din, sohõ kaa ka gar ir yee koyne!»

¹¹ Ngi baaba Izirayel nee i se: «Nda woo no, takaa ne kaŋ war g'a tee: wa gandaa hayaa suubanteyaŋ zaa k'i ka doo aroo do i ma tee a se gomni: jii, nda yuu, nda day-day, nda dugu, nda maatiga, nda amand. ¹² Wa nooroo kaŋ war n'a gar war saakey mijey ga ka koy war bande k'a yeeti, a ga hin ka tee bora nka firka. War ma nooru taaga zaa ka koy koyne. ¹³ Wa war armaa zaa, ka tun ka yee aroo do. ¹⁴ Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma war noo alhormo aroo woo do, hala a ma naŋ war armaa faa nda Benzamen ma yee kate war bande. Nda ay ga hima ka jaŋ ay izey, ya jaŋ ey.»

Isufi armey yee a do

¹⁵ Armey na gomney zaa, i na nooroo kaŋ i ga hima k'a ka koy cine hinka zaa, i na Benžamen mo zaa ka koy. I tun ka doo Misira ka koy Isufi do. ¹⁶ Za kaŋ Isufi dii i bande Benžamen, a nee nga goykaa kaŋ ga nga hugoo ga talfi se: «Arey wey ka koy hugey do, ma alman wii, ma hina, hō zaarikayoo i ga cirkosu ay do.» ¹⁷ Aroo na hayaa tee kaŋ a n'a har, a n'i ka koy Isufi hugoo do.

¹⁸ Amma arey hunbur, zama i nk'i ka koy Isufi hugoo do, i nee: «Nooroo kaŋ i n'a yeeti ir saakey ra cee jinaa, nga se i kate iri ne ra, ka kaŋ ir ga, k'ir gurzugay, k'ir tee sanda baŋpayan, k'ir farkey kom.» ¹⁹ I man Isufi goykaa ka šelaŋ a se hugoo mipoo ga. ²⁰ I nee a se: «Suuri bonkoynoo, ir cee jinaa kaŋ ir doo ka kaa ka ŋaayan day ne ra, ²¹ kaŋ ir ga willi ir do, fondaa ra, nongoo kaŋ ra ir na cijinoo tee, ir n'ir saakey feeri, de ir kaa ka gar kaŋ boro foo kul nga nooroo goo saakoo mipoo ga, nooroo hinnaa hunday kaŋ ir n'a bana, nga dumoo no ir yee ka kate a ir bande. ²² Ir doo kate nda nooru taaga ka taasuu day. Ir si bay boro kaŋ ka nooroo daŋ ir saakey ra.» ²³ Aroo zaabi ka nee: «Baani ma kaa war ga, war masi hunbur! War Koyoo no, war baaba Koyoo ka almaanoo din daŋ war saakey ra, war nooroo mo, ay duu a.» A na Simewoŋ fattandi i se.

²⁴ Aroo n'i daŋ Isufi hugoo ra. I kate i se hari, i na ngey cewey numay, i na ngi farkey noo ŋaayan. ²⁵ I na ngi gomney soolu hala Isufi ga kaa zaarikay, zama i duu alhabar kaŋ nga do ngi ga cirkosu.

26 Kaŋ Isufi too kate hugey do, i na gomney noo a se kaŋ i kate ey nga hugoo do, i gunguma jinoo ra hala ganda. 27 A n'i hãa wala taka foo ti ngi gaahamey takaa. A nee i se: «War baaba žeenaa kaŋ war bay ka nga alhabaroo tee ya ne ga hunu hala sohõ? A ga saabu?» 28 I n'a zaabi ka nee: «Ni tamoo, ir baaba ga hunu, a ga saabu.» De i sonbu ka gunguma a se. 29 Isufi dii nga armaa Benžamen kaŋ nga nda a ga tee ŋaa foo, a nee: «War kaynoo kaŋ war na nga šennoo tee ya ne ti woo wala?» Hãayanoo banda ga, a nee: «Irkoy ma albarka daŋ ni ra, ay zankaa!» 30 Isufi armaa faajoo hanse ka hin a, moyey too nda mundawey, a cahã ka fatta ka koy huru hugu foo ra, a hẽe no din. 31 Woo banda ga, a na nga moyey ŋumay, a fatta kate. A na nga binoo naagu ka šelaŋ ka nee i ma ŋaayaney gorandi. 32 Ŋaayanoo waati Isufi foo nda nga bagaa, armyey jerey nda ngi bagaa, Misira borey kaŋ ga ŋaa a bande mo nda ngi bagaa, zama Misira boro nda Ebere si ŋaa cere bande, almuhal no Misira borey se. 33 I na armyey gorandi i m'a tenje, k'a dii iberoo ga ka koy koddaa ga. I ga cere guna nda almunkar. 34 Isufi n'i noo ŋaayanyaŋ kaŋ goo jinoo ra, Benžamen bagaa bisa cindey waney hala cee guu. I haŋ, i ŋaali a bande.

44

Isufi na nga armyey sii

1 Isufi nee aroo se kaŋ ga nga hugoo ga talfi: «Borey wey saakey too nda taasu hala nongu

kanj ga a si bisa, de ma affoo kul nooroo danj nga saakoo mijoo ga. ² M'ay potoo, nzorfu guuru potoo, nda taasoo nooroo, m'i danj i kul ikaccaa saakoo mijoo ga.» A na hayaa tee kanj Isufi n'a har a se. ³ Za moo boo, nga no i na arey din nda ngi farkey nanj i ma koy. ⁴ I fatta koyraa ra, i mana mooru kanj Isufi nee nga hugoo talfikaa se: «Tun ni bonj ga, hanga arey din, nda n'toor'ey, ma nee i se: <Cin se war ga goy hennaa bana nda ifutu? ⁵ Man'ti nga ti hayaa kanj nda ay koyoo ga hanj, hayaa kanj nda a ga gunandi wala? Woo kanj war n'a tee man'ti kala goy futu!>»

⁶ A toor'ey, a na šenni follokey har i se. ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Macin se ay koyoo ga šenney wey dumey har? Ni tamey ga mooru goyoo woo dumi teeyan! ⁸ Nga ne, nooroo kanj ir n'a gar ir saakey mijey ga, ir n'a ka kaa ma ne ka hun Kananj gandaa ra. De taka foo nda ir ga yadda ka zay ni koyoo hugoo ra, a ma tee nzorfu kaaray wala wura! ⁹ Yala boraan kanj kone n'na potoo gar ni tamey ra, ma buu, ir mo ga tee ay koyoo banjney.» ¹⁰ A n'i zaabi ka nee: «Ay yadda hayaa kanj war n'a har, amma boraan kanj kone a duwandi no ma tee ay banjnaa! War borey jerey ga henen.» ¹¹ Affoo kul ga cahā ka nga saakoo zumandi k'a feeri. ¹² Aroo fisi, a mana sintin nda kala i kul ibeeroo ka koy ben nda i kul ikaccaa. Potoo duwandi Benžamenj saakoo ra. ¹³ I na ngi darbawey kottu ka ngi dooraan cebe, affoo kul na nga farkaa jeejaa yeeti a ga, i willi koyraa ra.

¹⁴ Žuda nda nga armey koy Isufi hugoo do, i n'a gar no din, de i gunguma jinoo ra hala ganda.

¹⁵ Isufi nee i se: «Cin ti goyoo kaŋ war n'a tee? War nka si bay kaŋ ay cine ga wan ka gunandi ka dii hayey kaŋ ga kaa ka tee?» ¹⁶ Žuda zaabi ka nee: «Macin no ir ga nee ma ne, ay koyoo? Macin no ir g'a har, taka foo nda ir g'ir boŋ henanandi? Irkoy na ni tamey laybey fatawandi. Sohō ir ga tee ma ne baŋŋa, ir nda boraa kaŋ kone potoo duwandi.» ¹⁷ Isufi zaabi ka nee: «Ay ga mooru woo teeyan! Boraa kaŋ kone potoo duwandi no ma tee ya ne baŋŋa, war, wa žigi ka koy war baaba do nda baani.»

Žuda na nga boŋ noo Benžameŋ dogoo ra

¹⁸ Žuda man Isufi do ka nee: «Ay koyoo, alhormo tee ya ne! Ni tamoo ma hin ka šelaŋ ma ne, ay koyoo, masi futu ni tamoo ga, zama n'ga sawa nda Firawuuna. ¹⁹ Ay koyoo, ni nka ni tamey hãa ka nee: <War baaba ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?> ²⁰ Ir na ni zaabi, ir koyoo ka nee: <Ir baaba ga huna, a žen. Ir goo nda arma foo kaŋ a duu a nga žeenayyanoo ra. Zankaa din armaa faati, nga hinne ka cindi paŋoo se, baaboo ga hanse ka bag'a.> ²¹ Waatoo din n'nee ni tamey se: <W'a doori kate ya ne, ay ga baa ya dii a.> ²² Ir na ni zaabi, ay koyoo ka nee: <Zankaa si hin ka hun baaboo do. Nda a hun baaboo do, kul baaboo ga buu.> ²³ Amma n'nee ni tamey se: <Nda war kaynoo mana doo war bande, war si hin ka dii agay koyne.> ²⁴ Waatoo kaŋ ir žigi ka koy ni tamoo, ir baaba do, ir na ni, ay koyoo šenney har a se. ²⁵ Jirbiyaŋ banda ga, ir baaba nee ir se: <Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.> ²⁶ Ir n'a

zaabi ka nee: <Ir si hin ka doo. Nda ir kaynoo ga hanga ir bande, ir ga doo, zama ir si hin ka dii aroo nda man'ti ir kaynoo mma bara ir bande.>

²⁷ Ay baaba, ni tamoo nee ir se: <War ga bay kan ay wandoo mana duu ya ne kala iz'aru hinka.

²⁸ Affaa hun ay kone, de ay nee: "Šikka sii kan ganjihooga n'a wii!" De mo ya na dii a hala nongoo kan ra ay goo. ²⁹ Nda war na woo mo taa ay kone, de albasi duu a, war g'ay žeenayyanoo zumandi nda hottay alaaharaa.>

³⁰ Sohō, nda ay koy ni tamoo, ay baaba do bila arusoogaa kan ga nga hundoo hanse ka denji,

³¹ nda a dii kan zankaa sii ir bande, kul a ga buu! De ni tamey g'ir baaba, ni tamoo zumandi nga žeenayyanoo ra nda hottay alaaharaa. ³² Zama agay, ni tamoo nka nga boŋ tolme zankaa dogoo ra ay baaba se, ay nee a se: <Nda ay man'a ka yee kate ma ne, ay zunuboo ga cindi waati kul, ay baaba.>

³³ Sohō ay koyoo, ay g'a wiri ni ga, ni tamoo ma tee ma ne baŋna arusoogaa dogoo ra, nga hunday ma žigi ka koy nga armye bande. ³⁴ Taka foo nda ay ga hin ka žigi ka koy ay baaba do nda zankaa sii ay bande? Yala ya si dii bonaa kan g'ay baaba kar!>

45

Isufi na nga boŋ bayrandi nga armye se

¹ Isufi mana yee ka hin ka nga boŋ dii borey kul kan g'a kuubi k'a bere jine. A wurru ka nee: «Wa borey kul fattandi.» Boro kul sii no waatoo kan Isufi ga nga boŋ bayrandi nga armye se. ² A na

nga jindoo jer ka hēe hala nongu kaŋ ra Misira borey maar'a, Firawuuna hugoo mo maar'a. ³ A nee nga armyey se: «Agay no Isufi. Ay baaba ga huna hala sohō wala?» Amma armyey mana hin ka tuuru a se, zama i zalba jinoo ra. ⁴ Isufi nee nga armyey se: «Wa man kate ay ga.» I man kate. A yee ka nee: «Agay no Isufi, war armaa kaŋ war n'a neere Misira. ⁵ Sohō war masi war boŋ dor, war masi futu nda hayaa kaŋ se war n'ay neere ne ra. War hallasiroo se Irkoy n'ay sanba ne ra war jine. ⁶ Jiiri hinka ne kaŋ heraa goo gandaa ra, de mo jiiri guu koyne kaŋ beeriyan si tee, hegayyan si tee. ⁷ Irkoy nk'ay sanba war jine hala war masi duu ka ben gandaa ra, amma hala war boro boobo ma hallasi. ⁸ Adiši, man'ti war k'ay sanba ne ra, Irkoy k'ay sanba. A n'ay tee Firawuuna se baaba, a n'ay tee boŋkoyni nga hugoo kul boŋ, a n'ay noo ya Misira gandaa kul laama.

⁹ Wa cahā ka žigi ka koy ay baaba do, war ma nee a se: «Ni izoo Isufi nee ir ma nee ma ne kaŋ Irkoy na nga tee Misira kul se boŋkoyni, ma doo kate nga jeroo ga, masi gay! ¹⁰ N'ga goro Gošen gandaa ra, ay jeroo ga, ni nda ni izey nda ni haamawey, nda ni alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kaŋ goo ni maapoo ga. ¹¹ Ne ra, ay ga ni ŋandi, zama heray ga tee koyne jiiri guu, hala masi koy kaŋ fara ra ni, nda ni alaayaney, nda haya kul kaŋ goo ni maapoo ga.» ¹² Nga ne, war dii nda war moyey, ag'armaa Benžamen dii nda nga moyey kaŋ agay hunday no ka šelan war se.

¹³ W'ay beeraa kul kaŋ ay duu a Misira dede

ay baaba se nda haya kul kaŋ war dii a. War ma cahã ka doo kate nda ay baaba ne ra.» ¹⁴ Isufi na nga boŋ warra nga armaa Benžameŋ jindoo ga ka hēe. Benžameŋ mo na jindoo dii ka hēe. ¹⁵ A na nga armyey kul naagu nga gandoo ra ka hēe i bande. Woo banda ga, nga armyey duu ka šelan a bande.

Firawuuna ciya Yakuba se a ma kaa ka goro Misira

¹⁶ Alhabaroo too Firawuuna hugoo do kaŋ Isufi armyey kaa. Woo tee hayaa kaŋ kan Firawuuna nda nga tamey se. ¹⁷ Firawuuna nee Isufi se: «Nee ni armyey se kaŋ hayaa kaŋ i ga hima k'a tee man'ti kala i ma ngi adabbawey jeeje ka koy Kanaŋ gandaa ra. ¹⁸ I ma ngi baaba nda ngi alaayaney zaa ka kaa ka goro ay jeroo ga. Ay ga baa y'i noo nongu henna-henney kaŋ goo Misira gandaa ra. De mo i ga gandaa ŋaayan suubantey ŋaa. ¹⁹ Ni, ay na ni yaamar ma nee i se: <Hayaa ne kaŋ war m'a tee: war ma bari torkayaŋ zaa Misira gandaa ra war izey nda war wandey se. War ma war baaba žigandi ka kaa. ²⁰ War masi nimsi nda hayey kaŋ war g'i naŋ, zama nongu henna-henney kaŋ goo Misira gandaa kul ra ga tee war wane.»

²¹ Izirayel iz'arey na hayaa tee kaŋ harandi i se. Isufi n'i noo torkayaŋ sanda takaa kaŋ nda Firawuuna n'a yaamar, a n'i noo šilfandayyaŋ fondaa se. ²² A na affoo kul noo darbayaŋ kaŋ nda a ga barmay. A na Benžameŋ noo nzorfu kaaray tamma boŋ zangu hinza (300) nda darbay guu kaŋ nda a ga barmay. ²³ A na farkey aru boŋ woy (10) jeeje nda haya henna-henney kaŋ goo

Misira, nda farkey woy boŋ woy (10) kaŋ i na alkama jeeje i ga, nda taasu, nda meehunayyan, a n'i sanba nga baaba diraa se. ²⁴ Waatoo kaŋ a ga nga armey naŋ i ma koy, a nee i se: «War masi yenje fondaa ra!» ²⁵ I žigi ka hun Misira ka too Kanaŋ gandraa ra ngi baaba Yakuba do. ²⁶ I bayrandi a se kaŋ Isufi ga huna, nga no ma Misira gandraa kul laama. Amma Yakuba binoo kay, zama a mana naanay ey. ²⁷ Woo banda ga, i na hayey kul filla a se kaŋ Isufi n'i har ngi se. Koyne mo Yakuba dii torkawey kaŋ Isufi n'i sanba hala i ma kate nga, woo ka kate ngi baaba lakkaloo ma zunbu. ²⁸ Izirayel nee: «Isufi, ag'iz'aroo ga huna, woo wasa ya ne! Ay ga koy, de ay ga dii a za ya na buu!»

46

Yakuba koy Misira

¹ Izirayel koy nda haya kul kaŋ goo maapoo ga. A too Ber-Šeba, no din ra a na almanyay koosu k'i tee sargari nga baaba Isiyaka Koyoo maapoo ga. ² Cijinoo ra, Irkoy šelaŋ Izirayel se bangayyan ra ka nee: «Yakuba, Yakuba!» A zaabi ka nee: «Agay ne.» ³ Irkoy nee a se: «Agay ti Irkoy, ni baaba Koyoo. Masi hunbur ka doo Misira, zama ay ga ni tee dumi beeri no din ra. ⁴ Agay hunday ga doo ni bande Misira, de mo agay zaati no ma yee ka ni žigandi ka hun no din. Isufi no ma ni moŋey mooru.»

⁵ Yakuba hun Ber-Šeba. Izirayel izey na ngi baaba Yakuba, nda ngi izey, nda ngi wandey

žigandi bari torkawey boŋ kaŋ Firawuuna n'i sanba nga kateyanoo se.

⁶ I na ngi alman kurey nda gomney zaa kaŋ i duu ey Kanaŋ gandra ra. Yakuba koy nda nga bande nga hayroo kul Misira, ⁷ nga iz'arey, nda nga haam'arey, nda nga ize woyey, nda nga haama woyey, nda nga hayroo kul. I too a bande Misira.

Yakuba hayroo

⁸ Izirayel izey maapey ne: Yakuba nda nga hayroo kaŋ koy Misira. Yakuba ize jinaa ti Ruben. ⁹ Ruben iz'arey ti: Hanok, nda Palu, nda Hesron, nda Karmi. ¹⁰ Simewon iz'arey ti: Yemuwel, nda Yamin, nda Ohad, nda Yakin, nda Sohar, nda Šawul kaŋ ti Kanaŋ woyoo iz'aroo. ¹¹ Lewi iz'arey ti: Geršon, nda Kehat, nda Merari. ¹² Žuda iz'arey ti: Er, nda Onaŋ, nda Šela, nda Peres, nda Zera. Er nda Onaŋ mana buu kala Kanaŋ gandra ra. Peres iz'arey man'ti kala Hesron nda Hamul. ¹³ Isakar iz'arey ti: Tola, nda Puwa, nda Yob, nda Šimron. ¹⁴ Zabulon iz'arey ti: Sered, nda Elon, nda Yalel. ¹⁵ Leya hayroo ti wey kaŋ a duu ey Yakuba se Padaŋ-Aram, nda Dina nga ize woyoo. Ngi iz'arey nda ngi ize woyey kul cere ra hinnaa man'ti kala boro waranza cindi hinza (33).

¹⁶ Gad iz'arey ti: Sefon, nda Hagi, nda Šuni, nda Esibon, nda Eri, nda Arodi, nda Areli. ¹⁷ Ašer iz'arey ti: Yimna, nda Yišwa, nda Yišwi, nda Beriya, nda Sera ngi woymaa. Beriya iz'arey ti: Heber nda Malkiyel. ¹⁸ Žilpa kaŋ Labaŋ n'a noo nga ize woyoo Leya se, hayroo ti wey kaŋ a duu

ey. Ize boro woy cindi iddu (16) no a duu ey Yakuba se.

¹⁹ Rašel, Yakuba wandoo iz'arey ti: Isufi nda Benžamenj. ²⁰ Isufi duu Misira gandaa ra iz'arey kaŋ Poti-Fera kaŋ ti On sargari juwalkaa ize woyoo kaŋ ti Asanat n'i hay a se: Manase nda Efrayim. ²¹ Benžamenj iz'arey ti: Bela, nda Beker, nda Ašibel, nda Gera, nda Naamanj, nda Ehi, nda Roš, nda Mupim, nda Hupim, nda Ardu. ²² Rašel hayroo ti wey kaŋ a duu ey Yakuba se. I kul cere ra man'ti kala boro woy cindi taaci (14).

²³ Dan iz'aroo ti Hušim. ²⁴ Neftali iz'arey ti: Yasiyel, nda Guni, nda Yeser, nda Šilem. ²⁵ Bilha kaŋ Laban n'a noo nga ize woyoo Rašel se, hayroo ti wey. A duu Yakuba se zankayanj, i kul cere ra man'ti kala ize boro iyye.

²⁶ Yakuba hugoo borey kul kaŋ hun a ga kaŋ koy a bande Misira, man'ti kala boro woydu cindi iddu (66) kaŋ nga iz'arey wandey sii i ra. ²⁷ Isufi iz'aru hinkaa kaŋ hayandi Misira nda Yakuba hugoo borey kul kaŋ koy a bande Misira man'ti kala boro woyye (70).

Yakuba goro Gošenj

²⁸ Yakuba nka Žuda sanba nga jine Isufi do ka alhabar tee a se kaŋ nga goo ma koy Gošenj. Kaŋ i too Gošenj gandaa ra, ²⁹ Isufi na nga bari torkaa soolu ka žigi a boŋ ka koy nga baaba Izirayel kubay Gošenj. Za a dii a, a na nga boŋ warra jindoo ga, a gay a ga jindoo dii ka hēe. ³⁰ Izirayel nee Isufi se: «Sohō, nda a baa ya buu, zama ay dii ni, ay dii kaŋ n'ga huna!» ³¹ Isufi nee nga armey nda nga baaba hugoo borey se: «Ay ga

žigi ka koy alhabar dan Firawuuna ra ka nee a se: «Ag'armey nda ay baaba hugoo borey kul kan goo Kanaŋ ganda ra kaa ay jeroo ga. ³² I man'ti kala kurkawyan, zama alman no i g'a biiri. I kate ngi bande ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kan goo maaney ga.» ³³ Waati kan Firawuuna na war cee ka nee: «Macin ti war goymipoo?» ³⁴ War m'a zaabi ka nee: «Ni tamey man'ti kala kurkawyan za ngi zankataraa ga hala hō, ir nda ir baabey kul.» Takaa woo ra war ga goro Gošen ganda ra, zama kuryan man'ti kala almuhā Misira borey se.»

47

Yakuba dii Firawuuna

¹ Isufi koy alhabar dan Firawuuna ra, a nee a se: «Ay baaba, nda ay armyey, nda ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kan goo maaney ga kaa ka hun Kanaŋ ganda ra. Ngi ne Gošen ganda ra.» ² A na boro guu zaa nga armyey ra ka koy Firawuuna do. ³ Firawuuna nee nga armyey se: «Macin ti war goymipoo?» I na Firawuuna zaabi ka nee: «Ni tamey kan ti ir nda ir kaagey man'ti kala kurkawyan.» ⁴ I nee Firawuuna se koyne: «Ir nka kaa ka goro ganda woo ra, zama nongu sii kan ra ni tamey ga ngi almaney kur, heraa laala Kanaŋ ganda ra. Sohō nan ni tamey ma goro ka waati tee Gošen ganda ra.» ⁵ Firawuuna nee Isufi se: «Ni baaba nda ni armyey kaa ni do, ⁶ Misira ganda ne ni jine. Ni baaba nda ni armyey gorandi ganda nongu henna-henna ra. I ma goro Gošen ganda ra.»

Nda n'ga goykaw hennayan bay i ra, m'i dan ag'almaney jine, i ma tee i se jineboro.»

⁷ Isufi kate nga baaba Yakuba k'a cebe Firawuuna se. Yakuba gaara Firawuuna se.

⁸ Firawuuna nee Yakuba se: «Jiiri marje bara ma ne?»

⁹ Yakuba na Firawuuna zaabi ka nee: «Ay yawtaraa jiirey man'ti kala zangu nda waranza (130). Ay hunaroo jiirey ga kacca i ga laala, i mana too jiirey kan ay kaagey duu ey ngi yawtaraa ra.»

¹⁰ Yakuba yee ka gaara Firawuuna se, de a hun a do.

¹¹ Isufi na nga baaba nda nga armyey gorandi, de a n'i noo doo Misira gandaa ra, gandaa nongu henna-hennaa ra, Ramses laamaa* ra, nda takaa kan nda Firawuuna n'a yaamar. ¹² A na nga baaba, nda nga armyey, nda nga baaba hugoo borey kul noo nyaayan, affoo kul a laasaabu k'a noo haya kan ga wasa nga borey hinnaa se.

Isufi teegoyoo heraa waati

¹³ Naayan sii gandaa kul ra, zama heraa hanse ka laala. Misira nda Kanan gandaa fara heraa maaganda se. ¹⁴ Isufi na Misira nda Kanan

gandaa nooroo kul marga kan nda borey na alkamaa day. A na nooroo woo kul ka koy

Firawuuna hugoo ra. ¹⁵ Waatoo kan nooroo ben Misira nda Kanan gandaa ra, Misira borey kul

kaa Isufi do ka nee a se: «Ir noo taasuu. Macin se ir ga buu nongu kan ra n'goo, zama ir nooroo

ben.» ¹⁶ Isufi zaabi ka nee: «Nda war nooroo ben, wa kate war almaney, ay g'i barmay war se nda taasuu.»

* **47:11** 47.11 Ramses sii kala Gošen gandaa ra.

¹⁷ I kate ngi almaney Isufi do. A na ngi baryey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda farkey barmay i se nda taasuu. A na jiiroo din tee a ga almaney kul barmay i se nda taasuu. ¹⁸ Waatoo kaŋ jiiroo woo ben, yeeŋi i kaa a do ka nee a se: «Ir koyoo, ir si hin k'a tugu ma ne kaŋ ir noorey ben, alman kurey yee ni maapoo ga, haya kul mana cindi kaŋ ir ga kate a ma ne, kala ir kunturey nda ir faarey, ir koyoo. ¹⁹ Macin se ir nda ir faarey ga faati nongu kaŋ ra n'goo? Ir nda ir faarey day nda taasuu, woo ra ir nda ir faarey ga tee Firawuuna wane. Ir noo dumi hala ir ma huna ir masi koy buu, laboo mo masi koy hasara.»

²⁰ Takaa woo nda Isufi na Misira faarey kul day Firawuuna se, zama Misira borey affoo kul nka nga faaroo neere heraa kaŋ ga koy de a ga tonton se. Misira gandaa tee Firawuuna wane. ²¹ Isufi na borey daŋ koyrawey ra, m'a dii Misira gandaa boŋ faa ga ka koy affaa ga. ²² Sargari juwalkey hinne faarey no a man'i day, zama haya no kaŋ Firawuuna n'a zaa nga jindoo ga sargari juwalkey se. Ngi meehunaa si hun kala Firawuuna do, woo se i mana ngey faarey neere.

²³ Isufi nee borey se: «Ay na war nda war faarey day Firawuuna se. Dumi ne, war m'a say faarey ra. ²⁴ Nda hegaa tee, zamna guu kul war ga affoo noo Firawuuna se, war ma itaaca zaa k'a tee dumi faarey se nda ŋaayan war hugey borey nda war izey se.» ²⁵ I n'a zaabi ka nee: «N'n'ir hundey hallasi. Yala ir ma duu alhormo ni do, ir koyoo ka tee Firawuuna se baŋna.» ²⁶ Isufi n'a tee yaamar kaŋ ga bara

hala hõ kaŋ Misira faari zamna guu kul affaa ti Firawuuna wane. Sargari juwalkey hinne waney no Firawuuna s'i mayray.

Yakuba ibaayi kokoraa

²⁷ Izirayel goro Misira gandaa ra, Gošen gan-daa ra. I tee no din ra almankoyini, i duu izeyan, de i hanse ka boobo. ²⁸ Yakuba huna jiiri woy cindi iyye (17) Misira gandaa ra. Aloomuroo kaŋ Yakuba duu a man'ti kala jiiri zangu nda woytaaci cindi iyye (147).

²⁹ Waatoo kaŋ Izirayel man buuyan, a na nga izoo Isufi cee, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, ma ni kaboo dan ay ceehamoo cire ka allaahidu zaa ya ne nda baji nda laadirtaraa kaŋ n's'ay sutura Misira. ³⁰ Waati kaŋ ay koy ay hayragey gar alaaharaa, m'ay zaa ka hun Misira ka koy ay sutura ay hayragey hugoo ra.» Isufi zaabi ka nee: «Woo kaŋ n'n'a har, nga no ay g'a tee.» ³¹ Yakuba nee: «A žee ya ne.» Isufi žee a se. Woo banda ga, Izirayel sujudu nga daaroo boŋoo ga.

48

Yakuba gaara Isufi iz'arey se

¹ Hayey din kaŋ tee banda ga, boroyan kaa ka nee Isufi se: «Ma bay, ni baaba sii nda baani.» Isufi na nga iz'aru hinkaa kaŋ ti Manase nda Efrayim zaa nga bande. ² Boroyan na alhabar dan Yakuba ra ka nee a se: «Ni iz'aroo Isufi ne ma kaa ni do.» Izirayel na gaabi dan nga boŋ ra, a goro daaroo boŋ. ³ Yakuba nee Isufi se: «Irkoy, Hini-kul-koyoo bangay ya ne Luz, Kanan

gandaa ra, a gaara ya ne. ⁴ A nee ya ne: «Nga ne, ay ga ni noo hayyan, ay ga ni boobandi, ay ga ni tee dumi boobo. Ay ga gandaa woo noo ni hayyanoo se ni banda ga, a m'a mayray hala abada.» ⁵ Sohõ iz'aru hinkaa kanj n'duu ey za ya na kaa ni do Misira gandaa ra, i ga tee ay wane. Efrayim nda Manase ga tee ay wane sanda Ruben nda Simewonj. ⁶ Amma ni hayroo kanj n'g'a hay dumawey ga, ga tee ni wane. Ngi armey bagaa ra i ga tubu. ⁷ Agay, n'ga bay, waatoo kanj ay ga kaa ka hun Padaanj, Rašel buu ay kaboo ra, Kananj gandaa ra. Diray cindi ir nda koyraa game kanj se i ga nee Efrata. No din ra ay n'a sutura, Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem.» ⁸ Izirayel dii Isufi iz'arey, de a nee: «Mayyan ti wey?» ⁹ Isufi na nga baaba zaabi ka nee: «Iz'arey no kanj Irkoy n'i noo ya ne, ne ra.» Yakuba nee: «Ay g'a wiri ni ga, i manandi agay hala ay ga gaara i se.»

¹⁰ Žeenayyanoo na Izirayel moyey kokoorandi hala nongu kanj ra a si dii koyne. A n'i manandi a ga. Yakuba n'i summu, a n'i naagu nga gandoo ra. ¹¹ Izirayel nee Isufi se: «Ya na hongu wala ay ga dii ni koyne, amma nga ne, Irkoy n'ay cebe ba ni hayroo.» ¹² Isufi n'i kaa nga baaba cewey bonj, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma.

¹³ Woo banda ga, Isufi na ngi boro hinkaa kul zaa, Efrayim goo Isufi kabe hennaa here, Izirayel kabe laalaa ga, Manase goo nga kabe laalaa here, Izirayel kabe hennaa ga. A n'i manandi a ga. ¹⁴ Izirayel na nga kabe hennaa šerre k'a fur Efrayim kanj ti kayne bonjoo ga, a na nga kabe laalaa fur Manase bonjoo ga. A nka nga kabey

bere cere se, zama Manase ti beere. ¹⁵ A gaara Isufi se jina, a nee:

«Yala Irkoy kanj fondaa ra ay hayragey Ibirahima nda Isiyaka dira,

yala Irkoy kanj n'ay kur za ay huru aduppa ra hala hõ,

¹⁶ yala almalaykaa kanj n'ay hallasi ifutu kul ra, ma albarka dan zankey wey ra.

Yala ay maapoo nda ay hayragey Ibirahima nda Isiyaka maapney ma ciya i ga.

Yala i ma boobo gandaa ra k'a too!»

¹⁷ Isufi dii kanj nga baaba na nga kabe hennaa fur Efrayim bonoo ga, a mana kan a se. A na nga baaba kaboo zaa ka nee nga g'a kaa Efrayim bonoo ga ka fur Manase wanoo ga. ¹⁸ Woo banda ga, a nee nga baaba se: «Man'ti takaa woo no, ay baaba! Zama woo ti beere, ni kabe hennaa fur bonoo ga.» ¹⁹ Baaboo wanji, a nee: «Ay ga bay, ay izoo, ay ga bay, a ga tee jama, nga mo ga tee boro beeri. Amma nga kaynoo ga beeri nda a, de nga hayroo ga dumi boobo tee.» ²⁰ Hanoo woo, a gaara i se, de a nee: «War maapney nda Izirayel borey ga gaara ka nee: <Irkoy ma ni tee sanda Efrayim nda Manase!»» Takaa woo nda a na Efrayim danj Manase jine.

²¹ Izirayel nee Isufi se: «Agay ne buuyan mee ga, Irkoy goo war bande, de a ga war yeeti war hayragey gandaa ra. ²² Agay, ay ga ni noo Šekem kanj ay n'a taa nda ay takubaa nda ay biraa Amor borey kone. A ga tee ma ne tontoni ka bisa ni army.»

49

Yakuba šenni kokorantey

¹ Yakuba ciya nga iz'arey se, a nee i se:
«Wa marga, ay ga hayey filla war se
kaŋ ga kaa ka tee zamaney kaŋ ga kaa ra.
² Wa marga ka haŋajer, Yakuba iz'arey,
wa maa war baaba Izirayel se.

³ Ruben, ni ti ay iz'aru jinaa,
ag'alfaydaa nda ay gaabi jina-jinawey ra ay duu
ni,
ni beeraa nda ni hinoo bisa ni armey waney.
⁴ N'ga zarga sanda hari,
woo se n'si tee jineboraa koyne!
Zama ni žigi ni baaba kanidogoo boŋ, n'n'a
kaynandi.
A žigi ay daaroo boŋ!

⁵ Simewoŋ nda Lewi man'ti kala armayan
kaŋ anniyawey man'ti kala kurimunan.
⁶ Ay hundoo sii ngi ceretaraa ra,
ay binoo sii ngi margaroo ra,
zama ngi futuyanoo ra i na aruyan wii,
ngi hooraa ra i na haw jaaruyan malal.
⁷ Ngii hottayyanoo ma laali, zama a ga koron.
Ngii futuyanoo ma laali, zama a ga laala.
Ay g'i say Yakuba gandaa ra.
Ay g'i say-say Izirayel gandaa kul ra.

⁸ Žuda, ni, ni armey ma ni saabu,
ni kaboo ga ni iberey gungumandi,
de mo ni baaba-izey ga sujudu ni jine.

9 Žuda man'ti kala ganjihayla-ize,
 n'ga hun hoodogoo ra, ay iz'aroo.
 A ga kani ka hunanzam sanda ganjihayla aru
 wala sanda ganjihayla woy.
 May no ma yadda k'a tunandi?

10 Kokoytaray goboo si hun Žuda kone.
 Bonkoynitaray goboo si hun kaboo ra,
 hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga*,
 nga kaŋ se gandawey kul borey ga yee ganda.

11 Žuda ga nga farkaa haw alanebŋaŋoo ga,
 alanebŋaa hennaa ga nga farka-izoo ga hawa.
 Alaneb hari mooraa ra a ga nga bankaaraa
 numandi,
 alaneb-izoo hari ciraa ra a ga nga darbay beeroo
 numandi.†

12 Moŋey nere nda alaneb hari moora,
 de hiŋey kaaray nda waa.

13 Zabulonŋ ga goro teekoo miŋoo ga,
 a goo harihiyey guraa ga,
 nga laamaa ga koy hala Sidonŋ here.

14 Isakar man'ti kala farka gaabikoyni
 kaŋ ga kani kaley gamey ra.

15 A dii kaŋ hunanzamdoo ga boori,
 gandaa ga kan.
 A na nga jesoo gaaru ka jere.
 A ga baŋŋataray goy tee.

* **49:10** 49.10 «hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga», Eberesenni ra, almaganaa faa ti «hala Šilo kaayanoo ga» wala «hala waati kaŋ i na alkaasoo kaa a se». † **49:11** 49.11 Alanebŋaa man'ti kala tuuri baana, amma nga haroo addawlaa ga hima nda yuu wala hawjii.

16 Dan ga ciiti nga dumoo se
sanda Izirayel alkabiila foo.

17 Dan ga tee gandakarfu kaŋ goo fonda ra,
a ga tee gondi kaŋ goo lolaa ra
kaŋ ga bari cee jama
hala barikaarukaa ma kaŋ nda banda.

18 Abadantaa, ay ga ni hallasiroo batu.

19 Gad, bone teekawyaŋ ga marga a ga,
amma nga, a g'i dii nda banda.

20 Aŋer do ŋaayan henna ga hun,
nga do kokoy ŋaayaney ga hun.

21 Neftali man'ti kala jeeri kaŋ sii boro mayray
ra.
A ga ize hennayaŋ hay.‡

22 Isufi man'ti kala haw yaaru,
haw yaaru kaŋ goo hari jere ga,
yaaruyaŋ kaŋ goo tondi hondu jese ga.§

23 Birawkarkey n'a tooŋe,
i n'a kar, i n'a yenje,

24 amma nga biraa alfaydaa ga gay,

‡ 49:21 49.21 «Neftali man'ti kala jeeri kaŋ sii boro mayray ra. A ga ize hennayaŋ hay», Eberes ŋenni ra, almaganaa faa ti «Neftali man'ti kala tuuri beeri kaŋ ga nga kabey ŋerre. A ga kabe hennayaŋ tee». § 49:22 49.22 «Isufi man'ti kala haw yaaru, haw yaaru kaŋ goo hari jere ga, yaaruyaŋ kaŋ goo tondi hondu jese ga», Eberes ŋenni ra, almaganaa faa ti «Isufi man'ti kala tuuri kabe dumante kaŋ ga ize tee, de a goo hari jere ga. Kabey ga žigi cetaa ga ka bisa a».

nga kabey goo nda gaabi* ,
Hinikoyoo kaŋ ti Yakuba Koyoo kabey bande,
Kurkaa kaŋ ti Izirayel Tondoo, maapoo ga.

²⁵ Ni baaba Koyoo ga ni faaba,
Hini-kul-koyoo ga albarka daŋ ni ra.
N'ga duu beenaa haroo albarkaa,
nda laboo cire guusu beeroo haroo albarkaa,
n'ga duu ni almaney nda ni hayroo albarkaa.

²⁶ Ni baaba gaararey
ga bisa ay hayragey waney,
i ga too hala tondi hondey kaŋ ga bara waati kul.†
Yala i ma tabati Isufi boŋoo ga,
nga armey boŋkoynoo teŋaa ga!

²⁷ Benžamen man'ti kala ganjihanši kaŋ ga korta.
Subbaahoo ra, a ga hayaa ŋaa kaŋ a duu a,
cijinoo ra, a ga nga alganiimaa zamna.»

²⁸ Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) kul
ti woo. Šenney ti wey kaŋ ngi baaba n'i har i se
nga gaararoo ra. A gaara i se affoo kul nda nga
gaararoo.

Yakuba buuyanoo

²⁹ Woo banda ga, Yakuba na nga iz'arey
yaamar ka nee: «Ay ga koy ay hayragey gar
alaaharaa, war m'ay sutura ay baabey jerey ga,

* **49:24** 49.24 «amma nga biraa alfydaa ga gay, nga kabey goo
nda gaabi», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «amma affoo kul
biraa cindi a ga kogu karbaši, ngi kabey jijiri». † **49:26** 49.26
«Ni baaba gaararey ga bisa ay hayragey waney, i ga too hala tondi
hondey kaŋ ga bara waati kul», Ebere šenni ra, almaganaa faa
ti «Ni baaba gaararey ga bisa tondijaŋey kaŋ gay i ga bara haya
henney, i ga bisa tondi hondey kaŋ ga bara waati kul gomney».

tondi guusoo ra kaŋ goo Eferonj Heti boraa faaroo ra, ³⁰ Makupela faaroo tondi guusoo ra kaŋ ga Mamre tenje, Kanaŋ gandaa ra. Faaroo no kaŋ Ibrahima n'a day Eferonj Heti boraa ga k'a tee saaray. ³¹ No din ra Ibrahima nda nga wandoo Sarata suturandi. No din ra Isiyaka nda nga wandoo Rebeka suturandi. No din ra ay na Leya sutura. ³² Faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra mana dayandi kala Heti borey ga.» ³³ Waatoo kaŋ Yakuba na nga iz'arey yaamar ka ben, a na nga cewey marga nga daaroo ra, hundoo hun, a koy nga hayragey gar alaaharaa.

50

Yakuba kaŋ ti Izirayel suturayanoo

¹ Isufi gum nga baaba ndumoo boŋ, a hēe a ga, a n'a summu. ² Isufi na safarkey, nga tamey yaamar i ma nga baaba yon*. I na Izirayel yon. ³ I na jirbi woytaaci (40) tee a ra, zama woo ti jirbey kaŋ kayandi yonyan se. Misira borey n'a hēe jirbi woyye (70).

⁴ Waatoo kaŋ nga buuyanoo goraa jirbey bisa, Isufi šelanj Firawuuna hugoo borey se ka nee: «Wa alhormo tee ya ne, ay g'a wiri war ga, war m'ay dontaa ka too Firawuuna do ka nee a se: ⁵ <Ay baaba nk'ay žeendi ka nee kaŋ nga ne, buuyan mee ga, nga saaraa kaŋ nga n'a soolu Kanaŋ gandaa ra, no din ra ya nga sutura.> Sohō ay ga baa ya žigi ka koy ay baaba sutura, de ya yee kate.» ⁶ Firawuuna zaabi ka nee: «Žigi

* **50:2** 50.2 Bukaw yonyan mm'a ganji a ma funbu.

ka koy ni baaba sutura sanda takaa kaŋ nda a na ni žeendi.» ⁷ Isufi žigi ka koy nga baaba sutura. Firawuuna tamey kul, nda nga hugoo boro beerey, nda Misira gandaa boro beerey kul žigi ka koy a bande, ⁸ nda Isufi hugoo kul, nda nga armyey, nda nga baaba hugoo borey. Haya kul mana cindi Gošen gandaa ra kala zankey hinne, nda ngi alman buuney, nda ngi ibeerey. ⁹ Bari torkayaŋ nda barikaarukawaŋ hanga Isufi bande. Hayey kaŋ hanga a bande ga hanse ka boobo.

¹⁰ Waatoo kaŋ i too taasuu kar ganganoo do kaŋ se i ga nee Atadu kaŋ goo Žurdeŋ isaa se banda, no din ra i na buuyanoo hēe, hēeni beeri šenda-šenda, de a na nga baaba buuyanoo goro jirbi iyye. ¹¹ Gandaa gorokey kaŋ ti Kanaŋ borey dii takaa kaŋ nda i na buuyanoo hēe Atadu ganganoo ra, de i nee: «Woo ti buuyan beeri Misira borey se!» Woo se i na ganganoo din maapoo daŋ Abel-Misirayim (maanaa «buuyanoo goraa kaŋ Misira borey n'a tee»), a goo Žurdeŋ isaa se banda.

¹² Izirayel iz'arey n'a tee nda takaa kaŋ nda a n'i yaamar. ¹³ Nga iz'arey n'a ka koy Kanaŋ gandaa ra, i n'a sutura tondi guusoo ra kaŋ goo Makupela faaroo ra. Faaroo no kaŋ Ibrahima n'a day Eferoŋ Heti boraa ga kaŋ ga Mamre tenje, k'a tee saaray. ¹⁴ Waatoo kaŋ Isufi na nga baaba sutura ka ben, a yee Misira, nga nda nga armyey, nda borey kul kaŋ žigi a bande ka koy baaboo sutura.

Isufi na nga armyey biney yaynandi

15 Kaŋ Isufi armey dii kaŋ ngi baaba buu, i nee cere se: «Sohõ, nda Isufi konna ir, a ga hin ka ifutaa kul kaŋ ir bay k'a tee a se bana ir ra!» 16 I donto ka nee Isufi se: «Za ni baaba mana buu a na yaamar foo noo ka nee: 17 <Wa nee Isufi se kaŋ ay g'a wiri a ga a ma nga armey hooyanoo nda ngey zunuboo yaafa i se, zama goy futu no i n'a tee ma ne!» Adiši sohõ ni baaba Koyoo tamey hooyanoo yaafa i se!» Kaŋ Isufi maa šenney wey kul, a hëe. 18 Nga armey hunday kaa ka gunguma jinoo ra ka nee: «Nga ne, ir ga tee ma ne baŋŋa.» 19 Isufi n'i zaabi ka nee: «War masi hunbur! Agay ti Irkoy wala? 20 War, war miile ka ifutu tee ya ne, amma Irkoy n'a bere k'a tee ihenna, hala hayaa kaŋ ne ka tee ma duu ka teendi. Jama beeri ma duu hallasiyan. 21 Sohõ war masi hunbur, ay ga war nda zankey ŋandi.» Šenni henney wey nda a na biney yaynandi.

Isufi buuyanoo

22 Woo banda ga, Isufi cindi Misira, nga nda nga baaba hugoo borey. Isufi huna jiiri zangu nda iwoy (110). 23 A dii Efrayim iz'arey nda iz'arey izey. A dii mo Makir kaŋ ti Manase iz'aroo, izey, i hayandi cewey boŋ. 24 Isufi nee nga armey se: «Agay ne buuyan mee ga. Irkoy si dirŋa war, a ga war ka žigi ka hun gandaa woo ra, ka war ka koy gandaa ra kaŋ a žee nga g'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se.» 25 Woo banda ga, Isufi na Izirayel izey žeendi ka nee: «Waati kaŋ Irkoy hongu war, war m'ay birey ka žigi ka hun ne.»

²⁶ Isufi buu nga jiiri zangu nda iwoyaa (110) ga.
I n'a yon, i n'a dan bukawey ceesu foo ra Misira.

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc. and BFP Velberter Mission

Language: Songhai de Gao

Contributor: BFP Velberter Mission

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

593ebd0d-f3c5-5f89-8599-37209ac56328